

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αγαπητοί μαθητές,
 όπως γνωρίζετε η εξασφάλιση της επιτυχίας στη Γ΄ Λυκείου προϋποθέτει γνώσεις από την Α΄ και Β΄ Λυκείου.
 Αυτές θα βρείτε σε αυτό το φροντιστηριακό βοήθημα!

Δοκιμάστε τις δυνάμεις σας στις εργασίες που ακολουθούν και, αν δυσκολευτείτε, μπειτε στην ιστοσελίδα του φροντιστηρίου μας:

www.theoritiko.gr και δείτε τις απαντήσεις.

Οι «Επαναληπτικές Εργασίες» του συγκεκριμένου εγχειριδίου θα σας βοηθήσουν:

- Να **ελέγξετε** το βαθμό κατάρκτησης των γνώσεών σας, αφού έχει προηγηθεί επανάληψη σε κάθε κεφάλαιο του μαθήματος που σας ενδιαφέρει, και να μετρήσετε τις δυνάμεις σας, βλέποντας τις ορθές απαντήσεις στην ιστοσελίδα του φροντιστηρίου μας: www.theoritiko.gr
 - Να **εξοικειωθείτε** με τη διδακτέα ύλη και τα αντίστοιχα ερωτήματα αυτής, ώστε να επιτευχθεί η πλήρης κατανόηση και αφομοίωση καθώς και ενίσχυση της αυτενέργειάς σας που θα σας οδηγήσουν με επιτυχία στις εξετάσεις!
 - Να **ανταποκριθείτε** στις σχολικές δοκιμασίες και να **αποκτήσετε** τα απαραίτητα γνωστικά εφόδια και τις δεξιότητες, με τα οποία θα μεταβείτε «χωρίς κενά» στην επόμενη τάξη!
 - Με βάση τα παραπάνω, ευελπιστούμε ότι το παρόν **φροντιστηριακό βοήθημα** θα αποτελέσει χρηστικό εγχειρίδιο για το μαθητή της Α΄ και Β΄ Λυκείου, καθώς μέσα από ένα σύνολο επιλεγμένων εργασιών, ερωτημάτων υψηλού επιπέδου και διαφορετικού τύπου που αφορούν συγκεκριμένα κεφάλαια της διδακτέας ύλης ή συνδυασμό τους, θα οδηγηθεί στην κατανόηση, την εμβάθυνση και την **ουσιαστική επανάληψη**, ώστε να είναι πανέτοιμος για τις εξετάσεις αλλά και για την επόμενη τάξη.
 - Επιπροσθέτως, οι μαθητές της Β΄ Λυκείου θα λάβουν τα **πρώτα γνωστικά ερεθίσματα**, μέσω ασκήσεων και διαγωνισμάτων που άπτονται της ύλης της Γ΄ Λυκείου, τα οποία θα τους βοηθήσουν να αντιληφθούν τις **αυξημένες απαιτήσεις** της τελευταίας τάξης του Λυκείου, εξοικειώνοντάς τους παράλληλα με το «πνεύμα» των **πανελλαδικών εξετάσεων**.
- ☞ Τα **προγράμματα σπουδών** του φροντιστηρίου «**ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ**», πληροφορίες για το νέο σύστημα εξετάσεων καθώς και ό,τι νεότερο για την εκπαίδευση, θα τα βρείτε στο site μας:

www.theoritiko.gr

Διεύθυνση Σπουδών
ΡΟΥΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

☎ Πληροφορίες:

210 3824659

210 3830085

210 2114118

210 2113353

✉ Ηλεκτρονική Διεύθυνση:

www.theoritiko.gr

Κτήριο 1^ο & Γραμματεία:

Κάνιγγος 12, Πλ. Κάνιγγος, 3^{ος} όροφος

Κτήριο 2^ο & Γραμματεία:

Αγίας Λαύρας 95, Α. Πατήσια (σταθμός ΗΣΑΠ)

Κτήριο 3^ο & Γραμματεία:

Αγίας Λαύρας 97, Α. Πατήσια (σταθμός ΗΣΑΠ)

Γραμματεία: Αντωνοπούλου Ματίνα
Ζεππάτου Κατερίνα
Θωμαΐδου Ζωή
Καράμπελα Χρύσα
Ρούτη Αμαλία

- Το φροντιστήριο «**ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ**» εκδίδει κάθε χρόνο πλήρη σειρά βιβλίων και φροντιστηριακών βοηθημάτων έτσι ώστε να υπάρχει απόλυτη κάλυψη των μαθητών του, όσον αφορά στο παρεχόμενο εκπαιδευτικό υλικό.
- Για την καλύτερη εξυπηρέτηση αυτού του σκοπού, στα Φροντιστήρια λειτουργεί τμήμα DTP (Desktop Publishing), στο οποίο με τη χρήση των πλέον σύγχρονων ηλεκτρονικών υπολογιστών και περιφερειακών μονάδων, γίνεται η επιμέλεια της παρουσίασης όλων των εκδόσεων και των εντύπων μας.
- Για τις εκδόσεις συνεργάζονται όλοι οι καθηγητές του Φροντιστηρίου «**ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ**».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚΘΕΣΗ – ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ	
Ασκήσεις	4-9
Κείμενα	10-11
Διαγωνίσματα	12-22
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ	
Ερωτήσεις εισαγωγής	23-27
Ετυμολογικές ασκήσεις	27-29
Ασκήσεις στη γραμματική και στο συντακτικό	30-31
Διαγωνίσματα	32-34
ΕΚΘΕΣΗ – ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ	
Ασκήσεις	35-43
Διαγωνίσματα	44-53
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ	
Απαραίτητες γνώσεις	54
Ασκήσεις	54-62
Κείμενα (Ασκήσεις στη γραμματική)	63-64
Απαραίτητες γνώσεις	65
Ασκήσεις στο συντακτικό	66-74
ΛΑΤΙΝΙΚΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ	
Κείμενα	75-104
Διαγωνίσματα	105-108
«ΚΑΙ ΕΠΕΙΔΗ ΑΠΟ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΡΙΝΟΜΑΣΤΕ ... »	109-112

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΚΦΡΑΣΗ ΕΚΘΕΣΗ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να βρείτε το είδος των συλλογισμών και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

α.	<p>Πρόταση 1: Όλοι οι άνθρωποι είναι θνητοί. Πρόταση 2: Ο Σωκράτης είναι άνθρωπος. Συμπέρασμα: Ο Σωκράτης είναι θνητός.</p>
Είδος συλλογισμού:	
Αιτιολόγηση:	
β.	<p>Πρόταση 1: Το σπουργίτι πετάει στον ουρανό Πρόταση 2: Το περιστέρι πετάει στον ουρανό Πρόταση 3: Ο γλάρος πετάει στον ουρανό Πρόταση 4: Το σπουργίτι, το περιστέρι, ο γλάρος είναι πουλιά. Συμπέρασμα: Άρα (όλα) τα πουλιά πετούν στον ουρανό</p>
Είδος συλλογισμού:	
Αιτιολόγηση:	
γ.	<p>Πρόταση 1: Το πορτοκάλι είναι φρούτο και έχει βιταμίνες Πρόταση 2: Το μήλο είναι φρούτο Συμπέρασμα: Άρα, κατά πάσα πιθανότητα, το μήλο έχει βιταμίνες</p>
Είδος συλλογισμού:	
Αιτιολόγηση:	

2. Να βρείτε τέσσερα παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης του λόγου στο παρακάτω κείμενο.

Υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύουμε πως ο πολιτισμός μας έχει παρεκκλίνει, αν δεν έχει πάρει ολότελα στραβό δρόμο κάτω από την επίδραση σκοτεινών εκμεταλλευτών. Μόνη ελπίδα να διορθωθεί η πορεία του, όσο θα είναι ακόμα καιρός, το βιβλίο. Ο Βολταίρος είχε πει κάποτε πως τον κόσμο τον κυβερνάνε τα βιβλία. Σήμερα πρέπει ένας άλλος λόγος, ακόμα πιο κρίσιμος, να ειπωθεί: Πως ο κόσμος, αν σωθεί, θα το χρωστάει στο βιβλίο. Γιατί αυτό το γκόλφι της ανθρωπιάς έχει τη δύναμη να ξορκίζει τα δαιμόνια, να εξυγιαίνει την ατμόσφαιρα, να οπλίζει τη λυτρωτική φαντασία, να ξυπνάει την αυτογνωσία, ν' ανάβει το μάτι, να στυλώνει το φρόνημα, να ψυχώνει το χέρι.

Παράδειγμα 1°

Παράδειγμα 2°

Παράδειγμα 3°

Παράδειγμα 4°

3. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ):

α. Ο γλωσσικός κώδικας χρησιμοποιείται μόνο στη λήψη μηνυμάτων.	Σ	Λ
β. Ομιλία είναι ο τρόπος με τον οποίο κάθε άτομο χρησιμοποιεί το γλωσσικό κώδικα.	Σ	Λ
γ. Η γλώσσα μοιάζει με ένα λεξικό του οποίου αντίτυπα χρησιμοποιεί κάθε μέλος της γλωσσικής κοινότητας.	Σ	Λ
δ. Η γλώσσα διακρίνεται σε προφορική και γραπτή.	Σ	Λ
ε. Η ιδιόλεκτος ενός ομιλητή δεν μπορεί να βελτιωθεί.	Σ	Λ
στ. Ο προφορικός λόγος σήμερα δεν θεωρείται κατώτερος από τον γραπτό.	Σ	Λ

4. Να συμπληρώσετε κάθε κενό με την κατάλληλη λέξη από αυτές που δίνονται: Ιδίωμα, ιδιωματισμός, διάλεκτος.

_____ ονομάζουμε μια γλωσσική ποικιλία διαδεδομένη σε μεγάλη έκταση που παρουσιάζει έντονες αποκλίσεις από την Κοινή Νεοελληνική, ενώ _____ μια μικρότερη γλωσσική διαφοροποίηση που δεν εμποδίζει την κατανόηση από τους άλλους ομιλητές. _____ είναι κάθε γλωσσικό στοιχείο (φωνητικό, γραμματικό, συντακτικό, λεξιλογικό) που είναι άγνωστο στην Κοινή Νεοελληνική. _____ και _____ συναποτελούν και τροφοδοτούν την ελληνική γλώσσα.

5. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ):

α) Ο προφορικός λόγος είναι κατώτερος από τον γραπτό.	Σ	Λ
β) Στον προφορικό λόγο συχνά διορθώνουμε την έκφρασή μας τη στιγμή που μιλάμε.	Σ	Λ
γ) Ο προφορικός λόγος απαιτεί πυκνότητα νοημάτων.	Σ	Λ
δ) Στον γραπτό λόγο υπάρχει μεγαλύτερη ποικιλία και αριθμός συνδετικών και μεταβατικών λέξεων.	Σ	Λ
ε) Μία ομιλία στη γιορτή της 25 ^{ης} Μαρτίου είναι παράδειγμα προσχεδιασμένου προφορικού λόγου.	Σ	Λ

6. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ):

α) Όποιος έχει περισσότερες γνώσεις πάνω σε ένα θέμα, έχει το δικαίωμα να μονοπωλεί το λόγο.	Σ	Λ
β) Όταν μιλούν ταυτόχρονα οι συνομιλητές, ο διάλογος γίνεται πιο ενδιαφέρων.	Σ	Λ
γ) Επιτυχημένος είναι ο διάλογος μόνο όταν στο τέλος οι συνομιλητές συμφωνούν.	Σ	Λ
δ) Τα έντονα εξωγλωσσικά στοιχεία μπορεί να αποσπάσουν την προσοχή των συνομιλητών από τα λεγόμενα.	Σ	Λ
ε) Όταν η σχέση πομπού και δέκτη λειτουργεί αμφίδρομα, ο διάλογος είναι αποτυχημένος.	Σ	Λ
στ) Οι ατέρμονες συζητήσεις δεν είναι δείγμα γόνιμου διαλόγου.	Σ	Λ

7. Να συμπληρώσετε τα κενά στις επόμενες προτάσεις με μία από τις λέξεις: συνέδριο, συνέλευση, συνεδρίαση, συμβούλιο, σύσκεψη, συνδιάσκεψη.

- Η νέα οικονομική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα συζητηθεί σε _____ κορυφής, στις Βρυξέλλες.
- Τα δεκαπενταμελές μαθητικό _____ σε έκτακτη _____ του αποφάσισε τη συμμετοχή του σχολείου στις εκδηλώσεις του Δήμου για το περιβάλλον.
- Στο ετήσιο _____ της Καρδιολογικής Εταιρείας επισημάνθηκαν οι βλαβερές συνέπειες του καπνίσματος στη λειτουργία της καρδιάς.
- Η γενική _____ των εργαζομένων αναβλήθηκε, γιατί δεν είχε απαρτία.
- Ο πρωθυπουργός προσκάλεσε σε _____ τους αρμόδιους φορείς των ευρωπαϊκών χωρών, προκειμένου να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών μιας νέας ενδεχόμενης οικολογικής καταστροφής.

8. Να αντιστοιχίσετε τις συνώνυμες λέξεις μεταξύ τους:

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ
i) άναυδος	α) υπονοούμενο	i) → _____
ii) κοινότοπος	β) πολυλογάς	ii) → _____
iii) υπαιτιγμός	γ) άφωνος	iii) → _____
iv) ευφραδής	δ) τετριμμένος	iv) → _____
v) αμετροεπής	ε) γλαφυρός	v) → _____

9. Να αντιστοιχίσετε τη λέξη με τη σημασία της:

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ
i) ταυτολογία	α) έκθεση πεπραγμένων, απόδοση λογαριασμού	i) → _____
ii) λογοκλόπος	β) ακριβολόγος	ii) → _____
iii) υπόλογος	γ) αυτός που παρουσιάζει τα λεγόμενα του άλλου σαν δικά του	iii) → _____
iv) ετυμολογία	δ) επανάληψη του ίδιου νοήματος με άλλα λόγια	iv) → _____
v) λεπτολόγος	ε) αυτός που οφείλει να δώσει λόγο για τις πράξεις του	v) → _____
vi) λογοδοσία	στ) συντομία στο λόγο, λακωνικότητα	vi) → _____
vii) βραχυλογία	ζ) η εξήγηση της προέλευσης μιας λέξης	vii) → _____

10. Να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική στο παρακάτω κείμενο και να απαντήσετε τα ερωτήματα που το ακολουθούν.

Τα μνημεία της τέχνης που βρίσκονται εκτεθειμένα στον αέρα καταστρέφονται καθημερινά λόγω της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Τα μάρμαρα διαβρώνονται από τους ρύπους, γυψοποιούνται και αλλοιώνονται ανεπανόρθωτα.

Να συγκρίνετε το δεδομένο κείμενο με αυτό που προέκυψε με τις μετατροπές και να εξηγήσετε σε ποια από αυτές τις δύο παραλλαγές:

- α) τονίζεται η δράση του υποκειμένου,
- β) τονίζεται η πράξη,
- γ) το ύφος του κειμένου είναι πιο άμεσο και ζωηρό.

Ενεργητική σύνταξη:

α)

β)

γ)

11. Να βρείτε τον τρόπο ανάπτυξης των παρακάτω παραγράφων:

α) Ένα χάσμα χωρίζει το Σωκράτη από τους σοφιστές. Ο Σωκράτης αναζήτησε τη μία και καθολική έννοια, τη μία και καθολική αλήθεια, ενώ οι σοφιστές υποστήριζαν τις πολλές γνώμες για το ίδιο πράγμα. Επίσης και στον τρόπο της ζωής υπάρχει ριζική αντίθεση μεταξύ σοφιστών και Σωκράτη. Οι σοφιστές ήταν «έμποροι» γνώσεων, ενώ ο Σωκράτης υπήρξε ένας άμισθος δάσκαλος και ερευνητής της αλήθειας. Το μόνο κοινό μεταξύ των σοφιστών και του Σωκράτη ήταν ότι κι αυτός κι εκείνοι διαπίστωσαν ότι η παραδεδομένη μόρφωση και παιδεία δεν ήταν αρκετή για την εποχή τους.

Τρόπος ανάπτυξης:

β) Το καταναλωτικό μοντέλο δημιουργεί συνθήκες τριβής του νέου με τον εαυτό του και κατ' επέκταση με τους άλλους. Ο καταναλωτισμός ως έκφραση και δομικό στοιχείο του καπιταλισμού σπρώχνει τα άτομα στην ταύτιση της ευτυχίας με την απόκτηση υλικών αγαθών. Το άτομο, δηλαδή, εκδηλώνει συσσωρευμένη αγωνία επειδή δεν έχει αποκτήσει όσα θα ήθελε και ενδέχεται οι γύρω του να έχουν στην κατοχή τους. Μια ακόμη έκφραση τριβής είναι και η σύγχυση και η ακρισία που χαρακτηρίζουν τον «homo consumens». Ο ίδιος συγχέοντας τις πραγματικές του ανάγκες με τις τεχνητές ενδιαφέρεται κυρίως για τις δεύτερες. Έτσι, αδιέξοδες καταστάσεις ορθώνονται μπροστά του τις οποίες προσπαθεί να ξεπεράσει ακόμα και με τη χρήση βίας.

Τρόπος ανάπτυξης:

γ) Συχνά, βέβαια, ακόμη και ο οξύτερος νους προδίδεται από την ψυχική υστέρηση και αδυναμία. Γι' αυτό είναι αδήριτη ανάγκη η πνευματική ευεξία να συνοδεύεται και από ανάλογη ψυχική ευρωστία. Χωρίς εφόδια, όπως η επιμονή και η αποφασιστικότητα, οι δυσκολίες που διαρκώς θα ορθώνονται μπροστά στον αγωνιστή για την ελευθερία του θα φαντάζουν ανυπέρβλητες. Θα τον εξομοιώνουν με ένα ναυαγό που έχει να αντιπαλέψει τη μανιασμένη θάλασσα, τα κύματα της οποίας συνεχή και θεόρατα τον χτυπούν και τον καταρρακώνουν ψυχικά, μέχρι πολύ σύντομα να τον εξοντώσουν. Γι' αυτό χρειάζεται το άτομο να επιδεικνύει αγωνιστικό φρόνημα, ώστε να κατορθώνει να ανθίσταται στις παντοειδείς δυσχέρειες προκειμένου να μπορεί να προασπίζεται τις προσωπικές του ιδέες και επιλογές, οι οποίες συνιστούν και τον πυρήνα της ατομικής του ιδιοσυστασίας, την ουσία τελικά της προσωπικής του ελευθερίας.

Τρόπος ανάπτυξης:

δ) Τέχνη ονομάζεται το σύνολο της ανθρώπινης δημιουργίας με βάση την πνευματική κατανόηση, επεξεργασία και ανάπλαση, κοινών εμπειριών της καθημερινής ζωής σε σχέση με το κοινωνικό, πολιτισμικό, ιστορικό και γεωγραφικό πλαίσιο στο οποίο διέπονται. Αποτελεί μια ευρύτερης ερμηνείας ονομασία που χρησιμοποιείται για να περιγράψουμε τη διαδικασία, της οποίας προϊόν είναι κάτι το μη φυσικό, το οποίο ακολουθεί τους κανόνες του δημιουργού. Κατά συνέπεια όροι με κοινή ρίζα όπως τεχνικό, τεχνίτης, καλλιτέχνης αποδίδονται σε ανθρώπινες δημιουργίες και δραστηριότητες αυθαίρετες με τη ροπή του φυσικού κόσμου. Στον Δυτικό κόσμο η τέχνη περιγράφεται ως «art», από το Λατινικό «ars» που εν μέρει σημαίνει διακανονίζω, διευθετώ. Η τέχνη, με την ευρύτερη έννοια, είναι η έκφραση της ανθρώπινης δημιουργικότητας και φαντασίας.

Τρόπος ανάπτυξης:

12. Στις παραγράφους που ακολουθούν να εντοπιστούν τα δομικά μέρη και οι συνδετικές λέξεις (να προσδιορίσετε τη σημασία τους).

- Θα ήταν επικίνδυνο σφάλμα να στηριχτούμε στην άποψη ότι ο πυρηνικός πόλεμος μπορεί ν' αποφευχθεί με το πυρηνικό αδιέξοδο ή την ισορροπία του τρόμου. Πρώτο, γιατί η τεχνολογία μπορεί να καταστρέψει αυτή την ισορροπία. Έπειτα η ισορροπία γίνεται όλο και πιο ασταθής με την απόκτηση πυρηνικών όπλων από ολοένα και περισσότερες χώρες. Τέλος, γιατί κανένας δεν μπορεί να εγγυηθεί πως ένας παράφρονος ηγέτης, φιλόδοξος στρατηγός ή και αδέξιος χειριστής δε θα «πατήσει το κουμπί» για να ξεκινήσει το πυρηνικό ολοκαύτωμα.

Δομικά μέρη:

Συνδετικές λέξεις:

- Το εμπόδιο στη γραπτή επικοινωνία μπορεί να υπερνικηθεί με το καλό γράψιμο και το σωστό διάβασμα. Μπορεί ο συγγραφέας να μας προσφέρει ένα καλοδομημένο και σαφές κείμενο για να επικοινωνήσει άμεσα μαζί μας, αλλά μόνη της η προσπάθεια αυτή δεν αρκεί · πρέπει κι εμείς να κάνουμε το άλλο μισό του δρόμου. Ως αναγνώστες πρέπει να σκάβουμε τη σήραγγα επικοινωνίας από τη δική μας πλευρά και μάλιστα όχι με οποιονδήποτε τρόπο αλλά μόνο με όλους εκείνους τους υπολογισμούς της μηχανικής που θα επιτρέψουν να συμπίεσουμε στο ίδιο σημείο της πνευματικής μας συνάντησης.

Δομικά μέρη:

Συνδετικές λέξεις:

ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο 1^ο :

«Αναλφάβητα 250 εκατομμύρια παιδιά λόγω κακής ποιότητας εκπαίδευσης»

Σύμφωνα με την UNESCO περίπου 250 εκατομμύρια παιδιά σε όλο τον κόσμο δεν διαθέτουν ούτε βασικές ικανότητες ανάγνωσης, ούτε στοιχειώδεις δεξιότητες στα μαθηματικά.

Η κρίση στην εκπαίδευση αφήνει πίσω της μια κληρονομιά αναλφαβητισμού, η οποία είναι περισσότερο διαδεδομένη από ό,τι είχε εκτιμηθεί, αναφέρει στην ετήσια έκθεσή του, το 2013-2014, ο Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός του ΟΗΕ. Από τα 250 εκατομμύρια ανεκπαιδευτα σε όλο τον κόσμο παιδιά, μόλις τα 130 εκατομμύρια ολοκλήρωσαν τα τέσσερα πρώτα σχολικά έτη, ενώ τα υπόλοιπα φοίτησαν για μικρότερο χρονικό διάστημα ή και καθόλου, δήλωσε στους δημοσιογράφους ο επικεφαλής της UNESCO Νέας Υόρκης. Περίπου 175 εκατομμύρια άνθρωποι ηλικίας από 15 έως και 24 ετών δεν μπορούν να διαβάσουν ολόκληρη ή μέρος μιας πρότασης. Το ένα τρίτο του ποσοστού αυτού είναι γυναίκες από τη Νότια και Δυτική Ασία. Πιο ανησυχητικό είναι το ποσοστό των παιδιών που ζουν σε χώρες της Αφρικής, γιατί, παρόλο που στην πλειονότητά τους τελειώνουν το δημοτικό, δεν έχουν μάθει τα βασικά στην ανάγνωση και τα μαθηματικά.

Στο ένα τρίτο των χωρών που αναλύθηκαν, με βάση την έκθεση, λιγότερο από τα τρία τέταρτα των καθηγητών εκπαιδεύονται σύμφωνα με τα εθνικά πρότυπα. Η Γενική Διευθύντρια της UNESCO δήλωσε: «Οι εκπαιδευτικοί έχουν το μέλλον αυτής της γενιάς στα χέρια τους. Χρειάζεται να προσληφθούν 5,2 εκατομμύρια εκπαιδευτικοί μέχρι το 2015 και πρέπει να εργαστούμε σκληρά, ώστε να μπορούμε να προσφέρουμε στα παιδιά τη δυνατότητα για δωρεάν και ποιοτική εκπαίδευση [...] «Θα πρέπει να γίνει εφικτό, μετά το 2015, κάθε παιδί να φοιτά στο σχολείο, όπου θα του παρέχεται ουσιαστική εκπαίδευση».

Από την ιστοσελίδα της εφ. Η Καθημερινή, 30.01.2014 (διασκευή).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Πώς αποδεικνύεται η κρίση της εκπαίδευσης στο κείμενο;

Κείμενο 2^ο :
«Greeklish»

Είναι γνωστές οι συζητήσεις που διεξάγονται τόσο σε επιστημονικούς κύκλους όσο και στον Τύπο και αφορούν την ανάδυση και τη χρήση του λατινοελληνικού αλφαβήτου (Greeklish). Τα περισσότερα δεδομένα που διαθέτουμε για το θέμα αυτό προέρχονται από παλιές, σχετικά, έρευνες. Σε πρόσφατη, όμως, έρευνα διαπιστώθηκε πως ένα μεγάλο ποσοστό παιδιών χρησιμοποιεί τα Greeklish. Η διαπίστωση έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αν λάβουμε υπόψη ότι τα παιδιά αυτά εξοικειώθηκαν με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών μετά από το 2000.

Ωστόσο, παρόμοια φαινόμενα έχουν επισημανθεί και σε άλλες γλώσσες και χώρες. Αν δούμε το ζήτημα κάπως ευρύτερα, θα διαπιστώσουμε ότι ανάλογες συζητήσεις διεξάγονται και για την αγγλική γλώσσα, οι οποίες μάλιστα είναι το ίδιο έντονες, όπως οι ελληνικές. Μεγάλο μέρος του Τύπου και των μέσων ενημέρωσης γενικότερα επισημαίνει με έντονη ανησυχία ότι η γραπτή αγγλική γλώσσα μεταβάλλεται, ενώ δεν λείπουν και δημοσιεύματα που επισημαίνουν ότι «η Τεχνολογικά Διαμεσολαβημένη Επικοινωνία σηματοδοτεί τον σταδιακό θάνατο της αγγλικής γλώσσας». Επομένως, θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι αλλαγές που έχουμε δεν αφορούν μόνο κάποιες γλώσσες.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

α. Να επισημάνετε στο κείμενο δύο όρους του ειδικού λεξιλογίου.

β. Να αιτιολογήσετε τη χρήση τους.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

Διαγώνισμα 1^ο :
«Χάσμα Γενεών»**A. Μη λογοτεχνικό κείμενο**

Τις μέρες που πέρασαν οι νέοι είδαν στο «γυαλί» έναν εαυτό παραμορφωμένο· επιθετικό, βίαιο, ακόλαστο, ασυνείδητο, ψεύτη... Και ύψωσαν βροντερή διαμαρτυρία. Κατηγόρησαν τους μεγάλους για υποκρισία, τυπικότητα, υπερβολική ενασχόληση με την ύλη. Ότι πρόδωσαν τις αξίες για τις οποίες αγωνίστηκαν και παγιδεύτηκαν στην υπερκαταναλωτική κοινωνία που οι ίδιοι δημιούργησαν. Τους καταλόγισαν ευθύνες για την κατάντια του κόσμου μας, ενός κόσμου χωρίς αξίες, χωρίς ενδιαφέρον για τον άνθρωπο· για μια καθημερινότητα όπου περισσεύει η αβεβαιότητα και το άγχος.

Δήλωσαν ότι υποφέρουν από έλλειψη κατανόησης, συμπάραστασης· ότι «γονατίζουν» από τη συνεχή κριτική των μεγάλων. Από την ενοχλητική εντατική τους παρέμβαση στη «ζωή τους». Ότι αυτοί προτιμούν τις μικρές εξεγέρσεις από τους μεγάλους συμβιβασμούς των γονιών τους, τα αγωνιώδη ερωτήματα από τα προκατασκευασμένα πρότυπα των μεγάλων, τη νεανική ανησυχία από την παθητική «κατάποση», τη φαντασία από την εξουσία.

Οι μεγάλοι τούς αντιγύρισαν τις κατηγορίες για ανευθυνότητα και αδιαφορία. Για μη προσαρμογή στο οικογενειακό πλαίσιο. Για μη εφαρμογή των κανόνων που τους υπαγορεύονται. Για αδηφαγία*, αχαριστία, έλλειψη σεβασμού, ελαφρότητα.

Και το χάσμα των γενεών ξεσκεπάστηκε ευρύ, σε χιλιάδες σπίτια. Το χάσμα που μπαζώνουμε καθημερινά, πρόχειρα, με ένα λάθος μοίρασμα της διαφοράς - τα καλούμε να συμπεριφερθούν με μια ενήλικη ωριμότητα (που δεν έχουν λόγω μικρή εμπειρίας), ενώ από την πλευρά μας παλιμπαιδίζουμε, νεανίζουμε, ακούραστοι νοσταλγοί της μυθικής νεανικότητας. Και νομίζουμε ότι οι αντιθέσεις εκτονώθηκαν, όμως από κάτω υπάρχει ακόμη κενό. Διότι ο χρόνος κύλησε, η κούραση θόλωσε το όραμα, η ζωή εγκαταστάθηκε στο «αυλάκι». Έπαψε να υπάρχει εξέλιξη. Να υπάρχει θύμηση. Άρχισε η επίκριση σε ό,τι έρχεται από τη νέα γενιά. Από τη γενιά που δεν μπορεί παρά να τα θέλει όλα, κι αν κάτι αντιπαραθέτει, δεν είναι ούτε η βία ούτε η ακολασία· είναι το απεριόριστο στο πεπερασμένο των ενηλίκων.

Το χάσμα των γενεών ακόμη οφείλεται στην ψευδαίσθηση των μεγάλων πως η νέα γενιά είναι άλλη γενιά. Με άλλα χαρακτηριστικά, άλλες συντεταγμένες. Λάθος. Αν κάτι τους χωρίζει είναι μόνο ο τρόπος που η καθεμιά κατανοεί τον κόσμο. Είναι ο ενθουσιασμός που χαρακτηρίζει τους νέους· η στασιμότητα τους μεγάλους. Οι νέοι θα ήθελαν να πιστέψουν σε κάτι. Οι μεγάλοι αμφιβάλλουν για όλα. Φαντάζεστε πώς θα ήταν αν οι νέοι έπαυαν να είναι ιδεαλιστές; Θα έμοιαζαν στους «ρεαλιστές» (διαψευσμένους) ενήλικες. Αν αυτό συμβεί ποτέ, δεν θα υπάρχουν πλέον χάσματα, αλλά άνθρωποι μόνο μιας ηλικίας. Ευτυχώς, έρχεται πάντα η επόμενη γενιά να συντηρήσει το χάσμα.

Διότι τα παιδιά, τα περισσότερα παιδιά, μοιραία θα «ωριμάσουν». Κι αντίθετα απ' ό,τι αμφότερες οι πλευρές πιστεύουν, οι νέοι συνήθως ακολουθούν τους γονείς κατά πόδας, τους μιμούνται, αν και όχι στα άμεσα, στα εκπεφρασμένα. Αλλά στα εσωτερικευμένα πάγια*, στα ανομολόγητα πρόδηλα. «Έχοντας περάσει όλη τη νιότη μου προσπαθώντας να διαμορφώσω τη δική μου προσωπικότητα», έγραφε κάπου ένας σαραντάρης, «βλέπω ότι όλο και περισσότερο μοιάζω με τον γονιό εναντίον του οποίου επαναστατούσα. Καθώς μεγαλώνω νιώθω πως, αντί να προσθέτω στρώσεις, αφαιρώ πουκάμισα. Και καθώς γίνομαι όλο και πιο πολύ σαν τους γονείς μου, γίνομαι περισσότερο ο εαυτός μου».

Τασούλα Καραϊσκάκη 10.11.2006, Εφημ. Η Καθημερινή, Έντυπη Έκδοση
<http://www.kathimerini.gr/703403/opinion/epikairothta/arxeio-monimessthles/toxasma-roy-mpazwnoyme>

Λεξιλόγιο

αδηφαγία: α. η χωρίς όρια πολυφαγία. β. (μτφ.) πολύ μεγάλη απληστία.

πάγιος: που είναι σταθερός και αμετάβλητος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να παρουσιάσετε περιληπτικά τους λόγους στους οποίους αποδίδει η δημοσιογράφος το χάσμα και τα αρνητικά που αποδίδουν οι μεγάλοι στους νέους. (60-70 λέξεις)

(Μονάδες 15)

B. Σε καθέναν από τους παρακάτω ισχυρισμούς να δώσετε τον χαρακτηρισμό «Σωστό» ή «Λάθος», με βάση το κείμενο. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας, παραπέμποντας στα αντίστοιχα χωρία.

- α.** Οι νέοι κατηγορήσαν τους μεγάλους ότι μένουν προσκολλημένοι στις αξίες τους.
- β.** Οι νέοι υποφέρουν από έλλειψη συμπάραστασης, και το ηθικό τους δεν κάμπτεται από τη συνεχή κριτική των μεγάλων.
- γ.** Οι μεγάλοι κατηγορούν τους νέους ότι εφαρμόζουν τους κανόνες που τους υπαγορεύονται.
- δ.** Η νέα γενιά αντιπαραθέτει στην αδράνεια και τον συντηρητισμό των μεγάλων την ανηθικότητα
- ε.** Οι νέοι δεν αμφιβάλλουν για όλα.

(Μονάδες 10)

Γ. α. Να αποδώσετε το περιεχόμενο της 2ης και της 4ης παραγράφου με πλαγιότιτλους.

(Μονάδες 10)

β. Να εντοπίσετε τον τρόπο οργάνωσης της τελευταίας παραγράφου «Διότι τα παιδιά, τα περισσότερα παιδιά..., γίνομαι περισσότερο ο εαυτός μου».

(Μονάδες 10)

γ. Χρησιμοποιώντας καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: «γυαλί», «κατάποση» να σχηματίσετε μία πρόταση με την δηλωτική και μία με τη συνυποδηλωτική τους λειτουργία.

(Μονάδες 10)

- Δ. Ύστερα από μία σφοδρή σύγκρουση που είχες με τους γονείς σου εξαιτίας της αυστηρότητάς τους αποφασίζεις να γράψεις άρθρο στη σχολική σου εφημερίδα στο οποίο αναφέρεσαι στα αίτια αλλά και στους τρόπους άμβλυνσης του χάσματος μεταξύ των γενεών.

(Μονάδες 30)

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Ουίλλιαμ Σαίξπηρ «Σονέτο 77»

*Τα νιάτα πώς διαβαίνουν θα σου πει ο καθρέφτης,
και το ρολόι πώς φεύγουν οι ακριβές στιγμές σου•
τη σκέψη σου οι λευκές σελίδες θα κρατήσουν,
κι απ' ό,τι γράψεις ένα δίδαγμα θα πάρεις.*

*Πιστά ρυτίδες ο καθρέφτης θα σου δείξει,
που κάποιους τάφους ανοικτούς θα σου θυμίσουν,
και θα σε μάθει αργός ο ίσκιος στο ρολόι
πώς προχωρεί προς την αιωνιότητα ο Χρόνος.*

*Πρέπει να εμπιστευθείς σε τούτα τ' άδεια φύλλα
όσα η ανάμνησή σου δεν μπορεί να σώσει•
και κάποτε θα δεις μεγάλα αυτά τα τέκνα
της σκέψης σου, που έτσι ξανά θα τη γνωρίσεις.*

*Όσες φορές κοιτάξεις τον καθρέφτη, το ρολόι,
θα ωφεληθείς• και θα γεμίζουν οι σελίδες.*

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- A. Να εντοπίσετε στο ποίημα τους στίχους που έχουν συμβουλευτικό τόνο με ποιες γλωσσικές επιλογές γίνεται αντιληπτός αυτός ο τόνος;

(Μονάδες 10)

- B. Να εντοπίσετε στο ποίημα τρία διαφορετικά εκφραστικά μέσα και να εξετάσετε τη λειτουργία τους.

(Μονάδες 5)

☞ Οι ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα μας:
www.theoritiko.gr από 02/05.

Διαγώνισμα 2^ο :
«Παιχνίδι μέσω “Οθόνης”»

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τα πρώτα χρόνια της ανθρώπινης ζωής είναι καθοριστικά για τη μετέπειτα πορεία. Και τούτο, γιατί οι βασικές συντεταγμένες χαράζονται στην ψυχή κατά την εύπλαστη και ευεπηρεάστη παιδική ηλικία. Τότε είναι που τίθενται οι ψυχικές και πνευματικές βάσεις, πάνω στις οποίες οικοδομείται η ανθρώπινη προσωπικότητα σύμφωνα με τη στερεότητα και την ποιότητά τους. Στην οικοδόμηση αυτή τον πρωταρχικό ρόλο διαδραματίζουν οι εξωγενείς φορείς κοινωνικοποίησης, γιατί η επίδρασή τους είναι συνεχής και μεθοδευμένη. Σημαντικός είναι και ο ρόλος της αυτενέργειας, της αυτόβουλης δραστηριότητας, της δημιουργικής έκφρασης του παιδιού, όπως αυτή εκδηλώνεται μέσα στο παραδοσιακό παιχνίδι.

Το παιχνίδι, λοιπόν, αποτελεί δοκιμασμένο και πετυχημένο μέσο ομαλής ψυχοπνευματικής ανάπτυξης. Σε κάθε μορφή του το παιχνίδι αναπτύσσει σύμμετρα τις δυνάμεις του παιδιού, είτε αυτό είναι μια ατομική δημιουργική δράση είτε ομαδική και οργανωμένη. Θέτει σε κίνηση το σώμα, αφυπνίζει το πνεύμα και ακονίζει τη νόηση. Δίνει στο παιδί τη δυνατότητα να ξεδιπλώσει ελεύθερα τη φαντασία και να έρθει σε γόνιμη επαφή με τον εξωτερικό χώρο, σε μια *σχέση* δημιουργίας, που με απλά μέσα φανερώνει τις πρώτες εφέσεις και καλλιεργεί τις κλίσεις και τις δεξιότητές του. Έπειτα, γεμίζει την παιδική ψυχή με αισθήματα χαράς και ευφορίας. Ικανοποιεί την ανάγκη για δημιουργία, που στην ενήλικη ζωή εκφράζεται μέσα στην εργασία. Αποτελεί, δηλαδή, το μέσο διοχέτευσης του παιδικού δυναμισμού στον περιβάλλοντα χώρο και επικράτησης πάνω σε αυτόν. Γιατί φανερώνει την ασύνειδη επιθυμία του παιδιού να φέρει αλλαγές στο χώρο και να τον πλάσει με τη δημιουργική πνοή της φαντασίας του. Και μέσα από αυτή την προσπάθεια η παιδική ψυχή χαλυβδώνεται με αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία, η οκνηρία ξεριζώνεται και τη θέση της παίρνει η φιλοπονία και η αγωνιστικότητα.

Μεγαλύτερη, ακόμη, είναι η σημασία του ομαδικού παιχνιδιού. Γιατί όσο απλή και αν είναι η μορφή του, το παιχνίδι αυτού του είδους αποτελεί εικόνα της κοινωνικής ζωής και συνάμα το καλύτερο σχολείο της. Κατ' αρχάς εντάσσει το παιδί σε μορφές συλλογικότητας, που δίχως να θρυμματίζουν την ατομική ιδιαιτερότητα, αίρουν τον ατομικισμό. Στο πλαίσιο της ομάδας το παιδί μαθαίνει να θέτει το «εγώ» στην υπηρεσία του «εμείς» και αποκτά επίγνωση της ευθύνης του απέναντι στο σύνολο. Από την αποτυχία και την απόρριψη διδάσκεται πως η επιτυχία και η ανάδειξη δεν έρχονται ακάματα, αλλά απαιτούν μόχθο και συντονισμένη προσπάθεια. Με την τιμωρία, πάλι, μαθαίνει να τηρεί τους κανόνες του παιχνιδιού και με την επιβράβευση συνειδητοποιεί την αξία της φιλοπονίας. Όλα *αυτά* το προετοιμάζουν για την ομαλή *ένταξη* του στο κοινωνικό περιβάλλον και συμβάλλουν αποφασιστικά, στην ανάδειξή του σε ώριμο και υπεύθυνο πολίτη. Αναμφισβήτητη λοιπόν είναι η συμβολή του παιχνιδιού στη σωστή διάπλαση της παιδικής ψυχής, στην ανάπτυξη του πνεύματος

και την κοινωνικοποίησή του. Δεν είναι, άλλωστε, τυχαίο που οι νέοι όλων των εποχών και όλου του κόσμου γαλουχήθηκαν με τα αγαθά του.

Ωστόσο, στις μέρες μας το παιχνίδι με την παραδοσιακή του μορφή φαίνεται να παραγκωνίζεται, αφού τη θέση του στον ελεύθερο χρόνο των παιδιών καταλαμβάνει είτε η τηλεόραση είτε, ολοένα και περισσότερο, ο υπολογιστής. Ο χρόνος παρακολούθησης της τηλεόρασης μικραίνει σταδιακά στο Γυμνάσιο. Το μέσο παιδί μέχρι να γίνει 16 χρονών έχει αφιερώσει στην τηλεόραση ίσο σχεδόν χρόνο με το σχολείο. Αυτός είναι περισσότερος από το χρόνο που έχει αφιερώσει το ίδιο παιδί σε όλα τα υπόλοιπα μέσα μαζικής επικοινωνίας μαζί.

Ο νέος που για πρώτη φορά έρχεται σε επαφή με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή μαγεύεται. Έχει στα χέρια του το όχημα που θα τον εισάγει σε έναν κόσμο άγνωστο και θα τον μυήσει σε εμπειρίες πρωτόγνωρες. Με ένα πλήκτρο ξεδιπλώνει εικόνες, συλλέγει πληροφορίες, επικοινωνεί και κινείται με άνεση στον κυβερνοχώρο, στην πλασματική πραγματικότητα της ηλεκτρονικής τεχνολογίας. Είναι λοιπόν επόμενο να αφιερώνει τον ελεύθερο χρόνο τον στον υπολογιστή και με ζήλο να επιδίδεται στην καθημερινή του χρήση. Και τούτο δεν είναι κατ' ανάγκη κακό, αφού και στο πνεύμα της εποχής μπορεί να τον προσαρμόσει και τις γνώσεις του μπορεί να πλατύνει. Όμως, η επαφή αυτή εγκυμονεί και κινδύνους. Όπως η τηλεόραση, έτσι και ο υπολογιστής δεσμεύει δυο ανθρώπινες αισθήσεις: την όραση και την ακοή. Η χρήση του, λοιπόν, απορροφά το παιδικό πνεύμα και αποδυναμώνει τις νοητικές λειτουργίες. Στην περίπτωση, για παράδειγμα, ενός ηλεκτρονικού παιχνιδιού η παιδική αυτενέργεια εξαντλείται στην ταχύτητα εκτέλεσης αντανακλαστικών ενεργειών. Αυτό απονεκρώνει το πνεύμα και ξηραίνει τη φαντασία, σε μια ηλικία που είναι αναγκαία η πρωτότυπη και δημιουργική σκέψη.

Ακόμη, δεν πρέπει να λησμονούμε πως ο υπολογιστής τη στιγμή που αυξάνει τις δυνατότητες της εξ αποστάσεως επικοινωνίας, καταργεί τη διαπροσωπική επαφή. Αυτό σημαίνει πως φυλακίζει το παιδί στα δεσμά μιας εξατομικευμένης ψυχαγωγίας, που μόνο ακοινωνήτους και δυστυχισμένους ανθρώπους μπορεί να δημιουργήσει. Γιατί όσο πολύτιμα και αν είναι τα αγαθά που προσφέρει η χρήση του, σε τίποτε δεν θα μπορούσαν να συγκριθούν με τη δημιουργική τριβή με τους συνομήλικους και τη βιωμένη εμπειρία της συνύπαρξης.

Τέλος, αμφιλεγόμενη είναι η επίδραση που ασκεί και σε ηθικό επίπεδο, αφού πέρα από τα ομολογουμένως αξιόλογα ηλεκτρονικά προγράμματα εκπαιδευτικού ή ενημερωτικού περιεχομένου, διακινούνται και πολλά άλλα αμφίβολης αξίας. Πρόκειται κυρίως για ηλεκτρονικά παιχνίδια με βίαιο περιεχόμενο, που εξοικειώνουν το παιδί με κοινωνικά απορριπτέες μορφές συμπεριφοράς και ξεριζώνουν την καλοσύνη και την αγνότητα από την *ψυχή* του. Υπάρχει επίσης το διαδίκτυο, που δίνει βήμα επικοινωνίας με τις πλατιές μάζες, και ιδιαίτερα με τα παιδιά, σε όλους εκείνους που έχουν αναγάγει την εξαχρείωση των νέων σε κερδοφόρα επιχείρηση.

Παρά, λοιπόν, την αναμφίβολη αξία και χρησιμότητά τους, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές εγκυμονούν κινδύνους, που θα μπορούσαν να αποβούν μοιραίοι για τη σωστή ψυχοπνευματική ανάπτυξη των παιδιών. Και οι κίνδυνοι αυτοί μεγαλώνουν όσο πιο εμφανής γίνεται η έλλειψη συνετής καθοδήγησης από τους μεγαλύτερους. Γιατί στην πραγματικότητα το πρόβλημα δεν έγκειται στους υπολογιστές έγκειται στην αμέλεια όσων έχουν ευθύνη να προφυλάξουν τους νέους απ' τους κινδύνους που τα σύγχρονα τεχνικά επιτεύγματα εγκυμονούν.

Αυτό σημαίνει πως καθήκον των μεγάλων είναι να μεθοδεύσουν μία καλύτερη σχέση ανάμεσα στα παιδιά και τους υπολογιστές. Μία σχέση που θα αποφεύγει την υπέρμετρη προσκόλληση και θα θέτει κριτήρια στο είδος και την ποιότητα των επιδράσεων που τα ηλεκτρονικά μέσα ασκούν στους νέους. Από την άλλη, οφείλουν να διδάξουν στα παιδιά ό, τι οι ίδιοι έμαθαν στην παιδική τους ηλικία: το παιχνίδι γεννά *χαρά και* ανεμελιά, μορφώνει, καλλιεργεί και προάγει. Και τα αγαθά της γνήσιας ψυχαγωγίας κανένα επίτευγμα της τεχνολογίας δεν μπορεί να τα προσφέρει.

(κείμενο διασκευασμένο)

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Βρες χρόνο (απόσπασμα), Γιάννης Ρίτσος

Βρες χρόνο για δουλειά -αυτό είναι το τίμημα της επιτυχίας.

Βρες χρόνο για σκέψη -αυτό είναι η πηγή της δύναμης.

Βρες χρόνο για παιχνίδι -αυτό είναι το μυστικό της αιώνιας νιότης.

Βρες χρόνο για διάβασμα -αυτό είναι το θεμέλιο της γνώσης.

Βρες χρόνο να είσαι φιλικός -αυτός είναι ο δρόμος προς την ευτυχία.

Βρες χρόνο για όνειρα -αυτά θα τραβήξουν το όχημά σου ως τ' αστέρια.

Βρες χρόνο ν' αγαπάς και ν' αγαπιέσαι -αυτό είναι το προνόμιο των Θεών.

*Βρες χρόνο να κοιτάς ολόγυρά σου -είναι πολύ σύντομη η μέρα για να 'σαι
εγωιστής.*

Βρες χρόνο να γελάς -αυτό είναι η μουσική της ψυχής.

Βρες χρόνο να είσαι παιδί -για να νιώθεις αυθεντικά ανθρώπινος.

[...]

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το νόημα των δύο πρώτων παραγράφων του κειμένου μέσα σε 60-80 λέξεις.

(Μονάδες 15)

B.1. Να επιβεβαιώσετε ή να διαψεύσετε τους παρακάτω ισχυρισμούς, αιτιολογώντας την απάντησή σας με στοιχεία του κειμένου:

- α. Το ομαδικό παιχνίδι αποτελεί το μέσο διοχέτευσης της παιδικής ενεργητικότητας
- β. Η τηλεόραση και ο υπολογιστής δεσμεύουν δυο ανθρώπινες αισθήσεις και έτσι ενδυναμώνουν τις νοητικές λειτουργίες.
- γ. Ο υπολογιστής καταργεί τη διαπροσωπική επαφή με τους συνομήλικους.
- δ. Η εξατομικευμένη ψυχαγωγία είναι ένα από τα αγαθά που δεν προσφέρει η χρήση του υπολογιστή.
- ε. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές δεν ελλοχεύουν μοιραίους κινδύνους.

(Μονάδες 10)

B.2. Να σχολιάσετε τον τίτλο του κειμένου A.

(Μονάδες 15)

B.3. Να εντοπίσετε πέντε διαφορετικές λέξεις ή φράσεις που εξασφαλίζουν τη συνοχή του κειμένου. Ποια νοηματική σχέση δηλώνουν;

(Μονάδες 15)

Γ. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το κεντρικό θέμα του κειμένου; Με ποιους κειμενικούς δείκτες γίνεται αντιληπτό; Να στηρίξετε την απάντησή σας σε τρεις κειμενικούς δείκτες (200 περίπου λέξεις)

(Μονάδες 15)

Δ. Να αναφερθείτε στην αξία της γνήσιας ψυχαγωγίας, στους εφήβους κυρίως, και να εξηγήσετε πως μπορεί το σχολείο και η οικογένεια να συμβάλει στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους. Το κείμενό σας θα δημοσιευτεί ως άρθρο στη σχολική εφημερίδα, (300-350 λέξεις)

(Μονάδες 30)

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική

☞ Οι ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα μας:
www.theoritiko.gr από 02/05.

Διαγώνισμα 1^ο :

Κωνσταντίνος Χατζόπουλος, «Η Αννιώ» (απόσπασμα), 1868-1920

[...] Συνηθίζουμε στα χωριά μας —έτσι κάπως άρχισε— και μας ξενιτεύουμε μικρούς. Στη Βλαχιά και στη Ρουσία και τώρα ύστερα και στην Αμερική. [...] Δε βγάζει τίποτες η γης, δε μας φτάνει να ζήσουμε. Και γω, σαν έμαθα δύο τρία γράμματα, έπρεπε να φύγω. [...]

Και τη Λαμπρή και του Χριστού που κλείναμε το μαγαζί, άλλαζα, στολιζόμουνα και γω κι έβγαινα γύρω στους δρόμους. Περνούσα κι από κείνον, όπου σεργιάνιζε¹ γιορτοφορεμένα κι η Αννιώ και μου φαινότανε πως ήμουν εγώ τώρα ο λιμοκοντόρος², που την κυνηγούσε μια φορά. Μα τώρα πάλι δεν μπορούσα να πηγαίνω πάντα στο πηγάδι για νερό· ήταν το μικρότερο παιδί του μαγαζιού γι' αυτό, κι έτσι δε μπορούσα πια να βλέπω κάθε μέρα την Αννιώ. Την αυλή του σπιτιού της τη χώριζε από την αυλή του μαγαζιού μας ένα στενό, και κει πετιόμουνα καμιά στιγμή κι αλλάζαμε δυο τρία λόγια, όταν τύχαινε να πεταχτεί κι αυτή την ίδια ώρα, και κει αρχίσαμε να σμίγουμε και το βράδυ αργά, όταν κλείναμε το μαγαζί κι έβρισκε κι αυτή καιρό να ξεκλεφτεί από τη μάνα της.

Εκεί, ένα βράδυ που είχε αρρωστήσει κάποιος δικός της, κι η μάνα της πήγε να τον ξενυχτίσει, έτρεξε η Αννιώ και μου είπε να πάω αργότερα να κρυφτώ μέσα στο πλυσταριό της και να την περιμένω. Στην αρχή φοβήθηκα, μα μια και της το έταξα, πήρα θάρρος ύστερα και πήγα. Ήταν χειμώνας και θυμούμαι φυσούσε κι έβρεχε. Το ρέμα, που περνούσε δίπλα εκεί, βούιζε κατεβασμένο, σε μιαν άκρη του πλυσταριού κοιμόντανε κι οι κότες· κι από κάτω από τη σκεπή σ' ένα πέταυρο³ καρφωμένο στην αστρέχα⁴ κούρνιαζαν τα παγόνια, που έθρεφε η μάνα της Αννιώς. Κι αυτά κι οι κότες ταραζόντανε κάθε στιγμή και μας ξαφνίζαν. Από το πίσω μέρος συνόρευε το πλυσταριό με το στάβλο του διπλανού σπιτιού και τ' άλογα δίναν και κείνα ώρες ώρες βαριές κλωτσιές στο ξύλινο το χώρισμα. Ο τρόμος δε με άφησε ούτε μια στιγμή κι έφυγα αποφασισμένος να μην ξεγελαστώ να 'ρθω άλλο βράδυ. Μα όταν ξαναέλειψε η μάνα της Αννιώς, ήρθα και δεύτερο και τρίτο και μια κι έγινε η αρχή, η Αννιώ ξακολούθησε κι ύστερα που ήταν η μάνα της στο σπίτι να της ξεκλέβεται και τότε πού και πού. Όσο που τη μυρίστηκε κι άξαφνα μια νύχτα, καθώς πήδησα τον τοίχο βρέθηκα μπροστά στον ίσκιο της.

Τα 'χασα και σταμάτησα. Και κείνη την πρώτη στιγμή φάνηκε πως τρόμαξε, μα όταν με γνώρισε, χύμησε και με άδραξε από το αφτί και με πέταξε έξω από την αυλόπορτα χωρίς να χάσει πολλά λόγια.

¹ σεργιανίζω: κάνω βόλτες

² (ο) λιμοκοντόρος: δανδής, κομψευόμενος νέος

³ (το) πέταυρο: λεπτή σανίδα που χρησιμοποιείται σε διάφορες οικοδομικές εργασίες

⁴ (η) αστρέχα: το γείσο της στέγης

Την άλλη μέρα ήρθε στον αφεντικό μου και κείνος με πήρε πίσω από τα σακιά και με άρχισε στις κατακεφαλιές.

Του 'ταξα πως δεν το ξανακάνω για να γλυτώσω εκείνη τη στιγμή. Μα γρήγορα ξέχασα το τάξιμο και γρήγορα ξέχασε κι η Αννιώ το ξύλο που έφαγε κι αυτή απ' τη μάνα της.

Δεν πέρασε καιρός, και μας ξανάπιασαν πάλι να κρυφομιλούμε μέρα μεσημέρι κάτω από την καμάρα του γεφυριού. Η μάνα της έστειλε τώρα ένα δικό της και μ' έκραξε στην αυλή του μαγαζιού και μου είπε να πάψω να ντροπιάζω το σπίτι της ξαδέρφης του.

«Δε θέλω να ντροπιάσω κανένα σπίτι» του αποκρίθηκα· «έχω καλό σκοπό για το κορίτσι».

«Για τα μούτρα σου είναι», θύμωσε και μου άστραψε και κείνος δυο στα μάγουλα και με φοβέριζε πως αν ξαναμάθει πως μίλησα με την Αννιώ, θα βάλει τον αστυνόμο να με κάμει εξορία.

Μας ξανάπιασαν πίσω στο στενό, και την άλλη μέρα ήρθε ο αστυνόμος και μ' έδειρε και με φοβέριζε πως θα μ' εξορίσει για λωποδύτη⁵.

Μα το άκουσε ο αφεντικός μου και πήρε το μέρος μου, γιατί δεν του έπεφτε τόσο εύκολο να βρει αμέσως άλλο παιδί στο πόδι μου.

Ήταν κιόλας με το άλλο κόμμα και κόντευε να γίνει σούσουρο⁶. Μα οι δικοί της Αννιώς το σωπάσανε. Για μένα όμως ήταν η Αννιώ χαμένη. Φτωχοκόριτσο ήταν κι αυτή, μα μια φορά ο πατέρας της ήταν καλός, η μάνα της κρατούσε από γωνιά και γυρεύανε να βρουνε κάποιο νοικοκύρη να τη σιγουρέψουν. Την κλείσαν μέσα και δεν μπορούσα να την ξαναδώ. Δε μου έμενε άλλο παρά να την κλέψω. Μα με τι και πώς; Αφού δεν μπορούσα να το κάμω αυτό, μου ήρθε στο νου κάτι άλλο· θυμήθηκα πόσοι φύγανε από το χωριό μου και πήγανε και κάμανε κατάσταση στην ξενιτιά. Κι αποφάσισα να ξενιτευτώ και γω, να πάω να καζαντίσω⁷ και να 'ρθω να πάρω την Αννιώ με το σπαθί μου.

Είπα λοιπόν του αφεντικού μου πως θα φύγω και του ζήτησα να μου πληρώσει τους μιστούς. Είχα να λάβω κάπου δυο εκατοστάρικα. Σε μια τρύπα κάτω από την καμάρα του γεφυριού είχα κρυμμένα κι όσα σούφρωνα στο μεταξύ από τον μπεζαχτά⁸ δεκάρα τη δεκάρα, όταν έβρισκα καιρό.

Ο αφεντικός μου θέλησε να μου γυρίσει το κεφάλι, μα δεν μπόρεσε. Με πλήρωσε κι ετοιμάστηκα να φύγω. Μα πριν φύγω, ήθελα να σμίξω την Αννιώ· ας ήτανε και μια στιγμή.

Σηκώθηκα λοιπόν πρωί θαμπά και καθώς ήξερα πως ξυπνά πρωτύτερα από τη μάνα της, τράβηξα και μπήκα στην αυλή.

⁵ (ο) λωποδύτης: κλέφτης, απατεώνας

⁶ (το) σούσουρο: διαδόσεις, φήμες

⁷ καζαντίζω: κερδίζω, πλουτίζω

⁸ (ο) μπεζαχτάς: το συρτάρι των εισπράξεων

Τη βρήκα μπρος στην πόρτα. Καθότανε σ' ένα κασόνι⁹ και τάγιζε τις όρνιθες και τα παγόνια. Πήγα τόσο σιγά που με κατάλαβε μόνο άμα έφτασα μπροστά της. Ξαφνίστηκε που με είδε και μου έριξε μια φοβισμένη ματιά χωρίς να κουνηθεί.

«Ήρθα να σου αφήσω γεια», της είπα «φεύγω σήμερα».

«Πού πας;» ψιθύρισε ανήσυχια και φοβισμένα.

«Στην ξενιτιά».

«Και δε θα ξαναρθείς;»

«Σαν καζαντίσω. Θα 'ρθω να σε πάρω· θα με περιμένεις;»

«Ναι, θα σε περιμένω», είπε και με κοίταξε θολά.

Έσκυψα, της έπιασα το χέρι και χωριστήκαμε.

Καθώς έβγαινα, γύρισα κι είδα την αυλή. Έμπαινε η άνοιξη κι οι μπλιές και μια ροδακινιά μπρος στο πηγάδι ήταν όλες φορτωμένες με άνθια. Στάθηκα μια στιγμή ακόμα και ξαναείδα την Αννιώ που με κοίταζε κι αυτή απ' την πόρτα δίχως να σαλέψει.

Ύστερα έκλεισα την πόρτα κι έφυγα.

(Η Αννιώ και άλλα διηγήματα, Ελευθερουδάκης, 1923)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Δραστηριότητα 1^η:

Να αναφέρετε τα πρόσωπα του κειμένου και να προσδιορίσετε τις μεταξύ τους σχέσεις.

Δραστηριότητα 2^η:

«Και τη Λαμπρή και του Χριστού ... βρέθηκα μπροστά στον ίσκιο της»:

Στο απόσπασμα αυτό να αναφέρετε δύο (2) διαφορετικούς τρόπους συνάντησης των δύο ηρώων.

Δραστηριότητα 3^η:

α. Να χαρακτηρίσετε τη μάνα λαμβάνοντας υπόψη τη συμπεριφορά της απέναντι στους δύο ήρωες.

Να σχολιάσετε το κοινωνικό στερεότυπο που αντιπροσωπεύει.

β. *«Ήρθα να σου αφήσω γεια», της είπα «φεύγω σήμερα.» είπε και με κοίταξε θολά:*

Να εντοπίσετε στον παραπάνω διάλογο το κοινωνικό στερεότυπο που αφορά τις σχέσεις των δύο φύλων και να το σχολιάσετε συνοπτικά.

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική

⁹ (το) κασόνι: κιβώτιο από σανίδες

Διαγώνισμα 2^ο :
Κ. Π. Καβάφης, «Τα παράθυρα», 1897-1903

Σ' αυτές τες σκοτεινές κάμαρες, που περνώ

μέρες βαρυές, επάνω κάτω τριγυρνώ

για να βρω τα παράθυρα. -Όταν ανοίξει ένα παράθυρο θα ναι παρηγορία.-

Μα τα παράθυρα δεν βρίσκονται, ή δεν μπορώ να τά βρω. Και καλλίτερα ίσως να μην τα βρω. Ίσως το φως θα ναι μια νέα τυραννία.

Ποιος ξέρει τι καινούρια πράγματα θα δείξει.

(Ποιήματα 1897-1933, Ίκαρος, 1984)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Δραστηριότητα 1^η:

Στην ποίηση του Καβάφη απαντούν στοιχεία τόσο της παραδοσιακής όσο και της μοντέρνας ποίησης.

α. Να βρείτε τις ομοιοκαταληξίες του ποιήματος. Τι παρατηρείτε ως προς τον τρόπο που χρησιμοποιεί την ομοιοκαταληξία ο Καβάφης στο ποίημα αυτό;

β. Στους στίχους του Καβάφη απαντούν συχνά διασκελισμοί¹⁰. Να εντοπίσετε δύο διασκελισμούς στο ποίημα.

Δραστηριότητα 2^η:

α. «*μέρες βαρυές, επάνω κάτω τριγυρνώ*»:

Ποιο σχήμα λόγου χρησιμοποιείται στον στίχο; Ποια συναισθηματική κατάσταση εκφράζεται μέσα από αυτό;

β. Στο ποίημα αξιοποιείται η τεχνική της αντίθεσης. Να βρείτε τη βασική αντίθεση του ποιήματος.

γ. Ο Καβάφης αξιοποιεί συχνά στα ποιήματά του ως σημείο στίξης τη διπλή παύλα. Να την εντοπίσετε στο ποίημα και να σχολιάσετε τη λειτουργία της.

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική

☞ Οι ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα μας:

www.theoritiko.gr από 02/05.

¹⁰ «Ο **διασκελισμός** στην ουσία καταργεί μian αρχή και ένα αξίωμα της ποιητικής τέχνης: ότι δηλαδή κάθε στίχος πρέπει να εκφράζει ένα πλήρες και ολοκληρωμένο νόημα». (Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων, ΟΕΔΒ)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Ξενοφώντος «Ελληνικά»

1. Τι γνωρίζετε για την καταγωγή, τη μόρφωση και τις πολιτικές συνθήκες της εποχής του Ξενοφώντα;
2. Ποιοι λόγοι οδήγησαν τον Ξενοφώντα στην εξορία;
3. Ποιες ήταν οι σχέσεις του Ξενοφώντα με την πόλη της Σπάρτης;
4. Ποιες μορφές άσκησαν επίδραση στην προσωπικότητα του Ξενοφώντα;
5. Σε ποιες κατηγορίες κατατάσσονται τα έργα του Ξενοφώντα;
6. Ποιον χαρακτηρισμό απέδωσαν στον Ξενοφώντα οι θαυμαστές του στη ρωμαϊκή περίοδο;
7. Γιατί δεν ήταν εύκολη η ειδολογική και χρονολογική κατάταξη των έργων του Ξενοφώντα; Ποια είναι η πιθανότερη χρονολογική κατάταξη;
8. **Να κατατάξετε τα ακόλουθα βιογραφικά στοιχεία του Ξενοφώντα κατά χρονολογική σειρά;**
 - α. Ακολούθησε τον Αγησίλαο στη μάχη της Κορώνειας.
 - β. Οδήγησε τους «Μύριους» από την Ασία στην πατρίδα τους.
 - γ. Μεγάλωσε σε εύπορη οικογένεια.
 - δ. Συμμετείχε ως μισθοφόρος στο στρατό του Κύρου κατά του αδελφού του Αρταξέρξη.
 - ε. Υπηρέτησε στο σώμα των ιππέων της πατρίδας του.

Θουκυδίδου «Ιστορίαι»

1. Για ποιους λόγους εξορίστηκε ο Θουκυδίδης και πώς η εξορία του επηρέασε τη συγγραφή του έργου του;
2. Με ποιες μεθόδους ο Θουκυδίδης διερευνά τα παλαιότερα γεγονότα του Πελοποννησιακού πολέμου;
3. Πώς η λογική και η τύχη επηρεάζουν τις ιστορικές εξελίξεις κατά τον Θουκυδίδη;
4. Ποιες είναι, κατά τον Θουκυδίδη, οι βασικές προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός ισχυρού κράτους;
5. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του υπεύθυνου πολίτη κατά τον Θουκυδίδη;
6. Με ποιον τρόπο προσπαθεί ο Θουκυδίδης να εξασφαλίσει τη χρονολογική ακρίβεια κατά την έκθεση των ιστορικών γεγονότων;
7. Ποια είναι τα βαθύτερα αίτια του Πελοποννησιακού πολέμου;
8. Να περιγράψετε το πρότυπο του ιδανικού ηγέτη που ενσαρκώνει ο Περικλής.
9. Με ποιον τρόπο ο Θουκυδίδης παραθέτει τους λόγους των ομιλητών στις δημηγορίες του και γιατί;
10. Να αναφέρετε κάποια στοιχεία της γλώσσας του Θουκυδίδα.

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ «ΣΩΣΤΟΥ - ΛΑΘΟΥΣ»

Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ):

1. Η «Κύρου Ἀνάβασις» ανήκει στα ιστορικά έργα του Ξενοφώντα.	Σ	Λ
2. Ο Ξενοφώντας ως ιστορικός διακρίνεται από ακρίβεια και σαφήνεια στην περιγραφή.	Σ	Λ
3. Στην «Ἀπολογία Σωκράτους» ο Σωκράτης αντικρούει την κατηγορία της αθεΐας.	Σ	Λ
4. Ο Σωκράτης και ο Θουκυδίδης είναι τα ιστορικά πρότυπα του Ξενοφώντα.	Σ	Λ
5. Η ιδεολογική συνέπεια δεν χαρακτηρίζει τον Ξενοφώντα.	Σ	Λ
6. Ο Ξενοφώντας προετοίμασε με την γλώσσα του την «Κοινή» της Ελληνιστικής εποχής.	Σ	Λ
7. Ο Θουκυδίδης εντάσσει στο έργο του και ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες.	Σ	Λ
8. Οι ελληνικές πόλεις δεν είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του έτους, κάτι που δυσκόλεψε τον Θουκυδίδη στην προσπάθειά του για χρονολογική ακρίβεια.	Σ	Λ
9. Οι δημηγορίες αποδίδουν τα κίνητρα των ομιλητών.	Σ	Λ
10. Ο Θουκυδίδης εξιστορεί τα γεγονότα κατά θεματικές ενότητες και όχι κατά χρονολογική σειρά.	Σ	Λ
11. Ο Θουκυδίδης για την ανεύρεση της αλήθειας εφάρμοσε εκτός των άλλων και την αυτοψία στα πεδία των μαχών.	Σ	Λ
12. Ο Θουκυδίδης επικροτούσε την πολιτική του Περικλή.	Σ	Λ

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

1. Τι συμβούλευσε ο Αλκιβιάδης τους Αθηναίους; Πώς εξηγείτε την προσβλητική στάση στρατηγών απέναντί του;
2. Ποια απόφαση είχαν πάρει οι Αθηναίοι, αν νικούσαν στη ναυμαχία;
3. Να εξηγήσετε το σχέδιο του Λυσάνδρου, όπως φαίνεται στην 27^η παράγραφο.
4. Αφού σημειώσετε τα ρήματα που δηλώνουν τις ενέργειες του Κόνωνα, να παρουσιάσετε την αντίδρασή του στον αιφνιδιασμό του Λυσάνδρου.
5. «**Πάραλος**»: Ποια ήταν η αποστολή της στην αρχαία Αθήνα;
6. Γιατί γίνεται ιδιαίτερη μνεία του Φιλοκλή και του Αδείμαντου στην 32^η παράγραφο; Ποια ήταν η τύχη τους;
7. Γιατί ο Λύσανδρος έστελνε κάθε Αθηναίο που συναντούσε στην Αθήνα; Να αξιολογηθεί η σκοπιμότητα της κίνησης του.
8. Ποιες αποφάσεις πήραν οι Αθηναίοι μετά την καταστροφή του στόλου στους Αιγός Ποταμούς;
9. Ποια αξία είχαν για τους αρχαίους Έλληνες οι σπονδές;
10. «**Ούδεις έκοιμήθη**»: Ποια εντύπωση δημιουργεί στον αναγνώστη η φράση αυτή; Να το σχολιάσετε σε σχέση με τον χαρακτηρισμό του Ξενοφώντα ως «ρεπόρτερ».
11. **Ο Θηραμένης χρονοτριβούσε κοντά στον Λύσανδρο, γιατί:**
 - α) τον κρατούσε ο Λύσανδρος αιχμάλωτο,
 - β) ήθελε να περιέλθουν οι Αθηναίοι σε τέτοια κατάσταση ώστε να δεχθούν αναντίρρηση και τους πλέον για αυτούς δυσμενείς όρους,
 - γ) δεν ήταν άξιος διαπραγματευτής.
12. «**Λακεδαιμόνιοι ... τῇ Ἑλλάδι**»: Να ερμηνεύσετε το χωρίο. Ποιες υπηρεσίες πρόσφεραν οι Αθηναίοι στους Περσικούς πολέμους (§16-23);
13. Να προσδιορίσετε τους λόγους που έκαναν τους Θηβαίους και τους Κορίνθιους να προτείνουν τον αφανισμό της Αθήνας.
14. Ποιοι ήταν οι όροι της ειρήνης; Να παρουσιάσετε τον πιο σημαντικό δικαιολογώντας την απάντησή σας.
15. Ποιες ήταν οι αντιδράσεις των Αθηναίων κατά την επάνοδο της αντιπροσωπείας από τη Σπάρτη; Πόσο δικαιολογημένες τις κρίνετε;
16. **Ο Θηραμένης «άνεπήδησεν επί τήν έστίαν»:**
 - α) για να μην συλληφθεί, αφού ήταν πλέον ικέτης στο βωμό,
 - β) για να διαμαρτυρηθεί για την άδικη απόφαση του Κριτία,
 - γ) για να βρίσκεται ψηλότερα από τους άλλους.
17. **Οι βουλευτές έμεναν αδρανείς αν και έβλεπαν την κατάφωρη αδικία κατά του Θηραμένη γιατί:**
 - α) είχαν συνηθίσει σε παρόμοια γεγονότα
 - β) φοβούνταν τους νεαρούς οπλισμένους παρακρατικούς
 - γ) επιδοκίμαζαν όλες αυτές τις πράξεις.

18. Ποια δημαγωγικά μέσα χρησιμοποίησαν οι Τριάκοντα προκειμένου να αποκτήσουν ερείσματα πριν επιβάλουν στη συνέχεια την εγκληματική τους πολιτική;
19. Ποιες μέθοδοι και ποια τεχνάσματα χρησιμοποίησε ο Κριτίας ώστε να εξοντώσει τον Θραμένη αλλά να φαίνεται ότι ενεργεί νομότυπα;
20. Πώς ο Ξενοφώντας χαρακτηρίζει τον Σάτυρο; Να δικαιολογήσετε τον χαρακτηρισμό με βάση το κείμενο.
21. Με ποιες ενέργειες αντέδρασαν οι Τριάκοντα στην επιτυχία του Θρασύβουλου; Ποια συναισθήματα τους οδήγησαν στις ενέργειες αυτές;
22. Με ποια επιχειρήματα προσπαθεί ο Θρασύβουλος να εμπυκώσει τους άνδρες του πριν τη μάχη;
23. Ποιο είναι το θεματικό κέντρο της ομιλίας του Κλεόκριτου (§18-23);
24. Ποια ήταν η απόφαση των τρισχιλίων οπλιτών μετά την επιστροφή στην Αθήνα (§18-23);
25. Πώς χαρακτηρίζετε το μάνη από τα λόγια και τα έργα του;
26. Πώς συμπεριφέρθηκαν οι δημοκρατικοί στους νεκρούς συμπολίτες τους; Τι δείχνει η στάση τους αυτή;
27. Ποια ήταν η αιτία για την εκ νέου ανάφλεξη της σύγκρουσης στην Κέρκυρα;
28. Πώς αντέδρασε ο Πειθίας μετά την αθώωσή του; Να χαρακτηρίσετε την πράξη του.
29. Γιατί το αθηναϊκό πλοίο είχε καθυστερήσει την αναχώρησή του από την Κέρκυρα;
30. Ποιος ήταν ο στόχος της αποστολής πρεσβείας των ολιγαρχικών Κερκυραίων στην Αθήνα; (§71)
31. Γιατί οι δούλοι επέλεξαν να συμμαχήσουν με τους δημοκρατικούς;
32. Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν στην νίκη των δημοκρατικών (§74). Να αξιολογήσετε την αντίδραση των πτημένων.
33. Να χαρακτηρίσετε τον Νικόστρατο με βάση τις ενέργειες στην §75.
34. Ποια πρόταση έκαναν οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι στον Νικόστρατο;
 - α. Να αναλύσετε το σκεπτικό τους.
 - β. Ποια στοιχεία της 75^{ης} ενότητας δείχνουν τη μετριοπάθεια του Νικόστρατου;
35. Ποια ήταν η επίδραση του ερχομού του πελοποννησιακού στόλου στους δημοκρατικούς της Κέρκυρας (§77);
36. Με ποιες ενέργειες ο Νικόστρατος εξασφάλισε την ασφαλή επιστροφή των αποδιοργανωμένων Κερκυραίων στο λιμάνι (§78);
37. Με βάση τις παραγράφους 79-80 να χαρακτηρίσετε τους Πελοποννήσιους στρατηγούς Αλκίδα – Βρασίδα.
38. Ποια μέτρα παίρνουν οι δημοκρατικοί για να αντιμετωπίσουν την αναμενόμενη επίθεση των Πελοποννησίων;
39. **«Έφρυκτωρήθησαν»:** Να εξηγήσετε αυτό το σύστημα επικοινωνίας των αρχαίων Ελλήνων.
40. Πώς συμπεριφέρθηκαν οι δημοκρατικοί στους ικέτες στο ιερό της Ήρας; (§81)

41. Ποιες ευθύνες αποδίδει έμμεσα ο ιστορικός στον Ευρυμέδοντα; Γιατί δεν αναφέρεται πλέον στο Νικόστρατο;
42. Πώς τεκμηριώνεται στην παράγραφο 82 η άποψη ότι ο πόλεμος είναι «*Ο δάσκαλος της βίας*»;
43. Σε ποια αρνητικά στοιχεία της ανθρώπινης φύσης αποδίδει ο Θουκυδίδης τους πολέμους;
44. Ποιες σκέψεις μας δημιουργεί ο ιστορικός (Θουκυδίδης) με την αφήγησή του για τη φύση των πολέμων;
45. Για ποιο λόγο ο Θουκυδίδης περιγράφει τόσο αναλυτικά τις σκηνές φρίκης στην §81;

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

Σημείωση:

Οι απαντήσεις των ερωτήσεων εισαγωγής προϋποθέτουν την επανάληψη της διδαγμένης ύλης (εισαγωγή σχολικού βιβλίου, μετάφραση και ανάλυση των ενοτήτων που είναι στην ύλη).

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να σχηματίσετε σύντομες φράσεις με τις λέξεις:
αιχμηρός, μεταίχμιο, ληστρικός, αποτομή, κατακρημνίζω.
2. Να συνδυάσετε τις λέξεις τις στήλης Α΄ με αυτές τις στήλης Β΄:

Α΄ ΣΤΗΛΗ	Β΄ ΣΤΗΛΗ
υπόσπονδος	τρόφιμα
ὄσω πλείους	προς τα εκεί
θᾶττον	όσο περισσότεροι
ἐκεῖσε	ταχύτερα
ἐπιτήδεια	ο εξασφαλισμένος με συνθήκες

3. Να συνδυάσετε τις λέξεις της στήλης Α΄ με αυτές της Β΄:

Α΄ ΣΤΗΛΗ	Β΄ ΣΤΗΛΗ
Ἄφικομένης	Ἐκκλησίαν
Διά τῶν μακρῶν	Ἀποκῶσαι
Ἔδοξε	Πολιορκία
Κρατῶν	Τειχῶν
ποιῶ	Τῆς Παράλου

4. Το ρήμα ἡγοῦμαι τινός σημαίνει:

- α) νομίζω,
- β) οδηγώ, προηγούμαι κάποιου
- γ) είμαι αρχηγός, κυριαρχώ

5. Η λέξη αγαστός σημαίνει:

- α) θαυμαστός
- β) αξιόλογος
- γ) δυνατός
- δ) παράξενος.

Να σχηματίσετε πρόταση μ' αυτή.

6. Να συνδυάσετε τις λέξεις της στήλης Α' με αυτές της Β' :

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
γίγνομαι δῆλος	διατάζω
ἐπιθορυβῶ	γίνομαι φανερός
διαψηφίζομαι	θεωρώ
ἡγοῦμαι	αποφασίζω με ψηφοφορία
κελεύω	επιδοκιμάζω με θόρυβο

7. Η λέξη ἔνεκα γραμματικῶς είναι:

- α) επίρρημα
- β) πρόθεση
- γ) ουσιαστικό.

8. Η λέξη πολίτης παράγεται:

- α) από την λέξη πολιτικός
- β) πολιτική
- γ) πόλη

9. Τι δήλωνε η λέξη **εταιρεία** στην αρχαία Αθήνα;10. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθένα από τα παρακάτω ρήματα στην αρχαία ελληνική γλώσσα: **λέγω, χρή, νομίζω.**11. α) **νεώριο, δικαστής, άφιξη, φυγάδευση, τύχη:**

Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου (§70) με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

β) **αϊχμάλωτος, ναυμαχία, άφιγημι, πρόξενος, διεγγωμαι:**

Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

12. α) Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α΄ στήλης με την αντώνυμή της στη Β΄ στήλη (δύο λέξεις της Β΄ στήλης περισσεύουν):

Α΄ ΣΤΗΛΗ	Β΄ ΣΤΗΛΗ
1. νικῶ	α) πολλοί
2. τολμηρῶς	β) ίδιας
3. ὀλίγοι	γ) ἐλάττονες
4. ἀλλοτρίας	δ) εὐθαρσῶς
5. παύομαι	ε) ἠττῶμαι
	στ) ἄρχομαι
	ζ) ἀτόλμως

β) **ξυνοικίας, ἐκινδύνευσε, φειδόμενοι, παυσάμενοι, φυλακῆ:**

Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου από μία ομόρριζη λέξη της αρχαίας ή νέας ελληνικής γλώσσας.

13. α) **ξύμβουλος, θόρυβος, ἐπίπλους, κόσμος, ταραχή:**

Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

β) **ποιουμένων:**

Να γράψετε πέντε λέξεις, απλές ή σύνθετες, της νέας ελληνικής γλώσσας με το θέμα της λέξης που σας δίνεται.

14. α) **ἐπέπλεον, ὄντας, ἀποβάντες, ἰσοψήφου, στρατηγόν:**

Από το θέμα καθεμιάς λέξης που σας δίνεται να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας.

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α΄ στήλης με την συνώνυμή της στη Β΄ στήλη (δύο λέξεις της Β΄ στήλης περισσεύουν):

Α΄ ΣΤΗΛΗ	Β΄ ΣΤΗΛΗ
1. περιδεής	α) νικῶ
2. ἥπειρος	β) φημί
3. παραινῶ	γ) εὐλαβής
4. κρατῶ	δ) ξηρά
5. λέγω	ε) συμβουλεύω
	στ) ἔντρομος
	ζ) αἶρω

15. α) **ιδιότητα, χρήμα, κατάληψη, ἰδεατός, προσφορά:**

Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου (§81) με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

β) **ἰκέτης, αἰτία, χρῆμα, θάνατος, παῖς:**

Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ & ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. Να κλιθούν οι συνεκφορές:
ὁ δίκαιος δικαστής, ἡ ἀγαθή μοῦσα, τό ἅγιον μύρον.
2. Να γραφεί η γενική και δοτική ενικού και πληθυντικού των ουσιαστικών:

	Δοτική ενικού	Δοτική πληθυντικού
ὁ γραφεύς		
ἡ δρᾶσις		
τό πρᾶγμα		
ὁ πατήρ		
ὁ ῥήτωρ		
ὁ σωτήρ		
ἡ χελιδών		
ὁ Ἕλλην		
οἱ Τρῶες		

3. Να γραφούν τα παραθετικά των τύπων:

Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός	Υπερθετικός βαθμός
τῶν ἀδίκων		
τό εὐμενές		
		ἡ καλλίστη
τοῦ πολλοῦ		
τό μέγα		

4. Να μεταφέρετε τα ρήματα στους τύπους που ζητούνται:

βλάπτω: α΄ πληθυντικό οριστικής αορίστου ε.φ.	→	
παραβάλλω: γ΄ ενικό υποτακτικής ενεστώτα ε.φ.	→	
πράττω: β΄ ενικό ευκτικής ενεστώτα ε.φ.	→	
ἀκούω: β΄ πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα μ.φ.	→	
κομίζω: γ΄ πληθυντικό οριστικής παρακειμένου μ.φ.	→	

5. Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση των τύπων:
ἀριθμεῖς, ἀγαπᾷ, ἀγνοοῦμεν, ἐρωτᾷσθε, προκαλεῖς, ὀρμᾶτε, αἰτεῖται, θανατοῦσι, πλανῶμαι.
6. Να γραφούν οι τύποι στον αόριστο β΄:
φεύγω, ἀναιροῦσι(ν), ἔχω, τυγχάνω, ἐκπίπτομεν.
7. Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση στο ίδιο πρόσωπο του αορίστου β΄:
προέχεσθε, ἀποθνήσκει, ἐξέρχεσθε, καθορῶμεν, προσλαμβάνεις, ἀντιλέγει.

8. α) Να κλιθεί η υποτακτική, προστακτική παθητικού αορίστου και β) να γραφεί η μετοχή και το απαρέμφατο των ακόλουθων τύπων: **γράφεται, στέλλομαι, τάπτονται, καταλαμβάνομαι, αναγγέλλεται.**
9. **Να βρείτε τα απαρέμφατα των φράσεων και να τα συντάξετε:**
- Δοκεῖ μοι διαφέρειν ἀνὴρ τῶν ἄλλων ζώων.
 - Ὅμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχιστάτην εἶναι.
 - Ὅμηρος ἔφη ποιμένα λαῶν εἶναι τὸν ἀγαθὸν στρατηγόν.
10. **Να εντοπίσετε τις μετοχές και να τις αναγνωρίσετε συντακτικά:**
- Οὐδενός ἀντιπάλου παρόντος ἐνόμισε καταπραῖσαι ἂν τι τῇ πόλει ἀγαθόν.
 - Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν εἰς Νάξον διαχειμάσοντες.
 - Σωκράτης φανερός ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς μάλιστα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.
11. **Να επισημάνετε στις παρακάτω φράσεις τους προσδιορισμούς (ομοιόπτωτους – ετερόπτωτους – επιρρηματικούς) :**
- Τούτῳ πολλοὶ τῶν νεωτέρων προσέχουσι τὸν νοῦν.
 - Πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐκ ἰκανός λόγον ἴσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις.
 - Ἐκεῖνοι διὰ τοὺς ἐν Πειραιεῖ κινδύνους ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ζηλοῦνται.
 - Ταχέως τὸν ποταμὸν διέβαινον.
 - Ἀρίστανδρος, ἀνὴρ Τελμισσεύς, μάντις ἐκέλευσεν Ἀλέξανδρον θαρρεῖν.
 - Τύραννος ἐναντίος ἐλευθερία καὶ νόμῳ ἐστίν.
 - Μόναί αἱ Ἀμαζόνες ὦπλισμέναι ἦσαν σιδήρῳ.
12. **Να αναγνωριστούν οι προτάσεις:**
- Ὅτε ἡ ναυμαχία ἐγένετο, ἔτυχεν ἐν Ἀβύδῳ ὦν.
 - Ἐπεμψε στρατιώτας ὅπως βοηθήσειαν τῇ πόλει.
 - Μηχαναὶ πολλαὶ εἰσὶ, ὥστε διαφεύγειν τὸν θάνατον.
 - Μενέλαον εἶχε τρόμος, μή τι πάθοιεν οἱ Ἀργεῖοι
 - Ἡρακλῆς ἠπόρει ποῖαν ὁδὸν τράποιτο.
 - Ἐν ταῖς χορηγίαις γινώσκουσιν ὅτι χορηγοῦσι μὲν οἱ πλούσιοι, χορηγεῖται δὲ ὁ δῆμος.
 - Ἄνδρες στρατιῶται, μή θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασι.
 - Ἄξιον δ' ἐπὶ τῆς νῦν ἡλικίας ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, ἵν' οἱ τῶν συμφορῶν κοινωνήσαντες οὗτοι καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσωσι.
 - Πρωταγόρας ἐρωτᾷ εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ ἀγαθὰ κακὰ ἀποκαλῶν.
 - Λέγουσι οἱ σοφισταὶ ὡς οὐδὲν δέονται χρημάτων.

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

Διαγώνισμα 1^ο :
Θουκυδίδου «Ιστορίαι», Βιβλίο 3, Κεφάλαια 73-74

[73.1] Τῆ δ' ὑστεραία ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφοτέρω, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι · καὶ τῶ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ' ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

[74.1] Διαλιπούσης δ' ἡμέρας μάχη αὔθις γίνεταί καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων · αἱ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῶ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον.

[74.2] Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὄψιαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεῖ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ἦ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρεῖν, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῆ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν.

[74.3] Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἐκάτεροι ἠσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν · καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκός ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἠπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να αποδοθεῖ στη νέα ελληνική το απόσπασμα: «*Τῆ δ' ὑστεραία ... ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον*».

(Μονάδες 30)

2. α. Να εξηγήσετε τους παράγοντες που συντέλεσαν στη νίκη των δημοκρατικών.

(Μονάδες 15)

β. Σε ποιες ενέργειες προέβησαν οι ολιγαρχικοί μετά την ήττα τους; Να καταγράψετε τις λέξεις που αποκαλύπτουν την ψυχολογία τους.

(Μονάδες 15)

γ. Στο Κεφάλαιο 3.82.2 ο Θουκυδίδης χαρακτηρίζει τον πόλεμο «*δάσκαλο της βίας*». Να εξηγήσετε την άποψη αυτή, εξετάζοντας την μεταμόρφωση της συμπεριφοράς των γυναικών στο Κεφάλαιο 74.

(Μονάδες 10)

3. α. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α με αυτές της στήλης Β.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. διαλιπούσης	α) αγωγός
2. δείσαντες	β) οισοφάγος
3. επίφορος	γ) υπόλοιπο
4. παυσάμενοι	δ) κατάληψη
5. υπεξανήγετο	ε) κάτοχος
	στ) δέος
	ζ) ανάπαυλα
	η) ανησυχία

(Μονάδες 5)

β. Με το β' συνθετικό της κάθε λέξης που ακολουθεί να γράψετε μια σύνθετη της νέας ελληνικής:

ξυνεπελάβοντο, διαλιπούσης, προύχων, δῆμος, ὑπεξανήγετο.

(Μονάδες 5)

4. Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι (στους ρηματικούς τύπους να διατηρήσετε τον χρόνο και τη φωνή):

κεράμω: ονομαστική ενικού	→	
γυναῖκες: κλητική ενικού	→	
ναῦς: γενική πληθυντικού	→	
νικᾶ: απαρέμφατο ενεστώτα ε.φ.	→	
γενομένης: β' ενικό προστακτικής	→	
οἰκετῶν: γενική ενικού	→	
κεκρατηκός: β' ενικό οριστικής	→	
φύσιν: δοτική πληθυντικού	→	
χρήματα: δοτική ενικού	→	
παυσάμενοι: να κλιθεί η οριστική	→	

(Μονάδες 10)

5. α) Να αναγνωριστούν οι προτάσεις «μὴ αὐτοβοεῖ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθῶν» και «εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν».

(Μονάδες 5)

β) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

τῶν οἰκετῶν, διαφθαρήναι, ἡμέρας, ἐς τὴν ἥπειρον.

(Μονάδες 5)

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

Διαγώνισμα 2^ο :
Ξενοφώντος «Ελληνικά», Κεφάλαιο 2, Παράγραφος 19-22

[19] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτώμενοι δὲ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἤκοιεν εἶπον ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς. Ἐπεὶ δ' ἦκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἧ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἔξαιρεῖν.

[20] Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην ἐφ' ᾧ τά τε μακρὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἤγῳνται.

[21] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανεφέρον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας.

[22] Εἰσιόντας δ' αὐτούς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. Τῇ δὲ ὑστεραῖα ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να αποδοθεῖ στη νέα ελληνική το απόσπασμα: «*Λακεδαιμόνιοι δὲ ... ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας*».
(Μονάδες 30)
2. Ποια ἴταν τα βασικά χαρακτηριστικά του Ξενοφώντα ως ιστοριογράφου;
(Μονάδες 10)
3. Ποιους ὅρους ἔθεσαν οἱ Σπαρτιάτες; Να σχολιάσετε τους ὅρους της εἰρήνης εντοπίζοντας τους ρηματικούς τύπους που τους δηλώνουν.
(Μονάδες 15)
4. Ποιος ἴταν ο ρόλος του Θηραμένη στην υπογραφή συνθήκης εἰρήνης ἀνάμεσα στην Αθήνα και στην Σπάρτη;
(Μονάδες 10)
5. α) ἐπανεφέρον:
Να κάνετε εγκλιτική αντικατάσταση του τύπου στο τρίτο ενικό πρόσωπο Οριστικής Ενεστώτα, Ενεργητικής Φωνής.
(Μονάδες 5)
- β) πόλιν Ἑλληνίδα, μακρὰ τείχη:
Να κλίνετε τις συνεκφορές στις πλάγιες πτώσεις του αριθμοῦ που βρίσκονται.
(Μονάδες 10)
6. α) «*Εἰσιόντας ... ἤκοιεν*»:
Να αναγνωρίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση της περιόδου.
(Μονάδες 5)
- β) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:
σπένδεσθαι, εἰργασμένην, μακρὰ, ἐχθρὸν, ταῦτα.
(Μονάδες 5)

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

☞ Οι ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα μας:
www.theoritiko.gr ἀπὸ 02/05.

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΚΦΡΑΣΗ ΕΚΘΕΣΗ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να αναγνωρίσετε τα σχόλια που υπάρχουν στις ακόλουθες ειδήσεις.
- α. Η Κίνηση Πολιτών Κατά του Ρατσισμού επιχείρησε σε ένα εξαιρετικό τριήμερο που διοργάνωσε με θέμα «Ο πολιτισμός κατά του ρατσισμού» να μιλήσει με το δικό της τρόπο για τα ζωτικά αυτά ζητήματα.
-
-
-
- β. Στη συνέχεια η εκδήλωση γέμισε από τη ζωντανή μουσική του συγκροτήματος «Αέρικα». Μια ομάδα παιδιών από το Ίδρυμα «Θεοτόκος» που εδώ και 10 χρόνια δουλεύει με τον εκπαιδευτικό Κ. Α. Το μπουζούκι, οι κιθάρες, τα τύμπανα, οι εξαίσιες μουσικές, οι μαγικές φωνές: ήταν όλα φανταστικά! Φαινόταν το μεράκι και η επιμονή και η ομαδική δουλειά και η αγάπη της μουσικής έκφρασης που λυτρώνουν και σώζουν και υπερβαίνουν τις αναπηρίες και όλα τα σκεπάζουν. Όλα.
-
-
-
- γ. Οι γελοιογραφίες του λευκώματος κατανέμονται σε πέντε ενότητες, που φέρουν τους χαρακτηριστικούς τίτλους: «Υπό δύο σημαίας», «Κύμβαλα», «Σκύβαλα», «Πόλεμος», «Και Ειρήνη». Χιούμορ πικρό, διαβρωτικό, με ισχυρές δόσεις υπερρεαλισμού. Σ' έναν κόσμο που παραπαίει και αυτοκαταστρέφεται, ο Στάθης φαίνεται να υπαινίσσεται ότι στρέφουμε το βλέμμα προς το Φεγγάρι, έξω από τη Γη με τα τόσα προβλήματα.
-
-
-
2. Να γράψετε δύο τίτλους [έναν κυριολεκτικό κι έναν μεταφορικό] για καθεμία από τις ακόλουθες ειδήσεις.
- α. Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, από το '89 μέχρι σήμερα, έφεραν τα πάνω κάτω σ' αυτές τις περιοχές. Έκαναν το θάνατο ζωή κι έσβησαν το χθεσινό εφιάλτη ημερεύοντας τους ανθρώπους και δημιουργώντας προϋποθέσεις συνύπαρξης με τους ντόπιους. Οργάνωσαν από το τίποτε και χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα ιατρικά κέντρα για την πρόληψη αλλά και τη θεραπεία των ασθενειών. Καταπολέμησαν τον υποσιτισμό, τις αναπνευστικές λοιμώξεις, τις μολύνσεις, τη διάρροια, που είναι μία από τις πρώτες αιτίες θανάτου εδώ.

Κυριολεκτικό τίτλο:

Μεταφορικό τίτλο:

β. Σαράντα ως πενήντα εκατομμύρια κορίτσια και γυναίκες «λείπουν» από τον πληθυσμό της Ινδίας, σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της οργάνωσης των Ηνωμένων Εθνών για τα παιδιά UNICEF .Και ο λόγος είναι η βρεφοκτονία που ασκείται σε βάρος των νεογέννητων κοριτσιών ή ακόμη και των εμβρύων, όταν διαπιστώνεται πως είναι θήλεα. Σε μερικές φτωχές περιοχές της πολυάνθρωπης αυτής χώρας, οι μητέρες συχνά σκοτώνουν τα νεογέννητα κορίτσια τους ή τα εγκαταλείπουν κάπου όπου δεν έχουν την πιθανότητα να επιζήσουν.

Κυριολεκτικό τίτλο:

Μεταφορικό τίτλο:

3. Τι εκφράζουν τα ακόλουθα σημεία στίξης στα παραδείγματα που ακολουθούν;

- Το μεγάλο «ενδιαφέρον» της ελληνικής κυβέρνησης για τους μετανάστες είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο της μικρής Ρομίλντα από τις αναθυμιάσεις ενός αυτοσχέδιου μαγκαλιού.
-

- Αν περάσετε τα σύνορα χωρίς διαβατήριο, θα υποστείτε τις συνέπειες της πράξης σας ...
-

- Μηροστά μας στεκόταν το χρυσό άγαλμα του θεού Απόλλωνα!
-

- Λέει ότι μάζεψε όλα τα μήλα από τα δέντρα του περιβολιού μέσα σε μισή ώρα!
-

- Άραγε θα μπορέσει η Ελλάδα να ξεπεράσει τις επιπτώσεις της βαθύτατης οικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών;
-

4. Να αναγνωρίσετε ποιο από τα αστέρια της είδησης (εγγύτητα, επικαιρότητα, σπανιότητα, σπουδαιότητα, εκρηκτικότητα, εκκρεμότητα, συνέπειες, συγκίνηση) χαρακτηρίζει καθεμία από τις ακόλουθες σύντομες ειδήσεις:
- α. Η προεκλογική εκστρατεία του υποψήφιου Δημάρχου Αθηνών, ξεκίνησε χτες με ομιλία του στο Τεχνικό Επιμελητήριο.

β. Δραματική έκκλιση απευθύνουν οι γονείς του βρέφους που προσβλήθηκε από καλπάζουσα μορφή λευχαιμίας για την εύρεση συμβατού δότη μυελού των οστών.

γ. Μαίνεται η πυρκαγιά που ξεκίνησε γύρω στις 7.00 το απόγευμα σε δύσβατη περιοχή στην Πάρνηθα. Ως τώρα έχουν αποτεφρωθεί δύο χιλιάδες στρέμματα δασικής γης.

δ. Βρέφος με τρία πόδια γεννήθηκε χτες στην Κίνα, προκαλώντας το ενδιαφέρον της παγκόσμιας επιστημονικής κοινότητας.

ε. Μέτρα για την ελάττωση του ελλείμματος ανακοίνωσε η κυβέρνηση. Μεγάλοι χαμένοι αναμένεται να είναι οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι θα έρθουν αντιμέτωποι με δραματική συρρίκνωση των μηνιαίων αποδοχών τους.

5. Να εντοπίσετε το είδος του συλλογισμού στα παρακάτω κείμενα:

α. Ανέκαθεν η οικονομική δράση του ανθρώπου ήταν μια δράση μέσα στη φύση και πάνω στη φύση. Αν στην πρώτη φάση της ιστορικής εξέλιξης των σχέσεων του ανθρώπου με αυτήν το κυρίαρχο γνώρισμα στάθηκε η εξάρτηση του ανθρώπου από τις δυνάμεις της φύσης και του περιβάλλοντος, στη δεύτερη και πιο πρόσφατη φάση, και μάλιστα από τη βιομηχανική επανάσταση και μετά, η σχέση μεταβάλλεται και το κυρίαρχο γνώρισμα γίνεται πλέον η υποταγή της φύσης στον άνθρωπο. Έτσι, ενώ αρχικά και επί μακρόν έκτοτε η φυσική τάξη φάνηκε να επιβάλλεται στον άνθρωπο, στη συνέχεια και ιδίως τα τελευταία 200 περίπου χρόνια η ανθρώπινη τάξη (ή αταξία) επιβλήθηκε πάνω στη φύση και το περιβάλλον.

β. Πολλοί υπεύθυνοι του Άουσβιτς ήταν αναγνώστες του Γκαίτε και λάτρεις του Μπραμς. Δεν πιστεύω ότι η διάδοση της λογοτεχνικής παιδείας και της μουσικής καλλιέργειας συντελεί απαραίτητως στην πρόοδο του καλού.

γ. Ο τουρισμός γενικά, κυρίως δε σε χώρες μικρές όπως η Ελλάδα, αποτελεί μια ανθρώπινη δραστηριότητα η οποία εντάσσεται στις προσπάθειες οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, περιέχει όμως πολλά στοιχεία αστάθειας στις σχέσεις ανθρώπου και περιβάλλοντος και περικλείει πολλούς κινδύνους. Αρκεί να θυμηθούμε ότι σε μικρές κοινωνίες (π.χ. νησιά) ο ανθρώπινος πληθυσμός στην τουριστική περίοδο μπορεί και να δεκαπλασιαστεί, με όλα τα επακόλουθα αυτής της αύξησης για τους τοπικούς φυσικούς πόρους, τους ρυθμούς ζωής της συγκεκριμένης κοινότητας και τον πολιτισμό της. Σε αυτή την κλίμακα του κοινωνικού φαινομένου της απότομης πληθυσμιακής επίθεσης η συμβατική λύση που δίνει ο βιομηχανοποιημένος τουρισμός είναι κατ' ανάγκη επιθετική. Μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα βιάζουν πολλές φορές το περιβάλλον, «πακέτα» για την καλύτερη «εκμετάλλευση» των τουριστών ετοιμάζονται, αγροτικά προϊόντα γεμάτα χημικά στοιχεία και κακότεχνα προϊόντα «δήθεν» λαϊκής τέχνης παράγονται.

6. Να βρεθεί ο τρόπος με τον οποίο οργανώνονται οι παρακάτω παράγραφοι:

α. Μαθαίνω να ζω με τέτοιο τρόπο, ώστε να αναπτύσσω την προσωπικότητά μου και να μπορώ να ενεργώ με μεγαλύτερη αυτονομία και περισσότερη κρίση και προσωπική υπευθυνότητα. Για τον λόγο αυτόν η εκπαίδευση δεν πρέπει να παραμελεί την ανάπτυξη των ατομικών δυνατοτήτων, τη μνήμη, τη λογική κρίση, την αίσθηση του ωραίου, τις φυσικές ικανότητες του ατόμου και τη δεξιότητα της επικοινωνίας, με παράλληλη ευαισθησία στη χρήση της μητρικής γλώσσας.

β. Αξιοπρόσεκτες, επίσης, είναι και οι επιπτώσεις αυτής της νέας αίσθησης του χρόνου στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παρατηρείται π.χ. δυσκολία συγκέντρωσης της προσοχής των παιδιών, όπως και υπερβολική κινητικότητα, αφού η καθημερινή ζωή δεν συμβαδίζει με το ρυθμό της τηλεοπτικής εικόνας. Πολύ φυσικό είναι να θεωρείται ανιαρό το σχολικό μάθημα, όπως και ο διάλογος στην οικογένεια, που τώρα έχει αντιπάλους τα κανάλια με τα ελκυστικά τους προγράμματα. Ας μην παραλείψουμε και τις ταινίες του Σαββατόβραδου, οι οποίες έχουν στοιχίσει σε πλήθος παιδιών την απουσία από τον κυριακάτικο εκκλησιασμό ή από το οικογενειακό τραπέζι.

γ. Αξιοπρόσεκτη η παρατήρηση. Δεν αληθεύει όμως στη δική μας εποχή. Γιατί σήμερα και τα παιδιά είναι πολύ διαφορετικά από άλλοτε και ο αέρας, το «κλίμα» του σχολείου έχει αλλάξει. Παλαιότερα ο μαθητής περίμενε να φωτιστεί αποκλειστικά και μόνο από το Δάσκαλό του. Σήμερα οι πηγές των πληροφοριών έχουν πολλαπλασιαστεί σε βαθμό εκπληκτικό και οι κρουνοί τους (η εφημερίδα, το περιοδικό, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση) ρέουν μέσα στο σπίτι. Μπορεί, λοιπόν, ο μαθητής, ανάλογα με τη δύναμη και την όρεξή του, να προμηθεύεται ελεύθερα και απεριόριστα «ειδήσεις» από όλες τις περιοχές της ανθρώπινης περιέργειας: ιστορικές, γεωγραφικές, βιολογικές, ανθρωπολογικές, φυσικής, χημείας, κοσμογραφίας, ηλεκτρολογίας, κάθε λογής «τεχνικής».

7. Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη των παρακάτω παραγράφων.

α. Τεράστιο χάσμα χωρίζει τον άνθρωπο που αντιμετωπίζει αισιόδοξα τη ζωή από τον απαισιόδοξο. Ο πρώτος βλέπει τα πράγματα από τη θετική τους πλευρά. Και αν ακόμη συναντήσει δυσκολίες ή προβλήματα δε θα πανικοβληθεί, δε θα πιστέψει ότι όλα είναι μαύρα και άραχνα και ότι δεν υπάρχει διέξοδος. Χωρίς να υποτιμά τις απώλειες τα μελανά στοιχεία μιας κατάστασης πιστεύει ότι τα πράγματα θα γίνουν καλύτερα για αυτό και δεν καταθέτει τα όπλα. Ο απαισιόδοξος λειτουργεί εντελώς διαφορετικά. Μένει στις αρνητικές πλευρές μιας κατάστασης και στις πιο αδιέξοδες πτυχές του προβλήματος. Ακόμη και καθημερινά προβλήματα ρουτίνας που αργά ή γρήγορα θα βρουν το δρόμο τους, αυτός τα υπερεκτιμά και προβληματίζεται τόσο ώστε να χαλά η διάθεση του. Πρόκειται για δύο ανθρώπινους τύπους τόσο διαφορετικούς ώστε το ίδιο πράγμα ο ένας να το βλέπει με τα πιο μελανά και ο άλλος με τα πιο ρόδινα χρώματα.

β. Η σταθερά ανερχόμενη ανεργία και η εντεινόμενη πώλωση μεταξύ πλούσιων και φτωχών μετατρέπουν μερικούς τόπους σε εστίες κοινωνικών παριών παρανόμων και πολιτών τρίτης κατηγορίας. Για πολλούς η ανεργία είναι άρρηκτα δεμένη με την εγκληματικότητα. Λόγω της ανισότητας στην οικονομική ανάπτυξη, τα ρεύματα των οικονομικών μεταναστών παραλύουν από φόβο τις συντηρητικές δυνάμεις, τις κάνουν να στρέφονται ακόμη πιο δεξιά αναπτύσσοντας την αίσθηση, της ξеноφοβίας, και της ανθρωποφοβίας και καθώς η Τρίτη Βιομηχανική Επανάσταση εξαπλώνεται σε όλους τους τομείς της οικονομίας είναι γεγονός ότι τόσο η βία όσο και η εγκληματικότητα θα αυξάνονται με ταχύτατους ρυθμούς.

8. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική ή το αντίστροφο και να αιτιολογήσετε την επιλογή σύνταξης από τον συγγραφέα.

α. «Ο αναλφαβητισμός αναστέλλει την οικονομική ανάπτυξη».

β. «Η μη ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης δυσχεραίνει την επιτυχή ενσωμάτωση των ατόμων στην αγορά εργασίας».

γ. «Θα πρέπει να αναζητηθούν συστηματικά νέοι τρόποι εκμάθησης ξένων γλωσσών».

δ. «Στον προφορικό λόγο το κείμενο προσλαμβάνεται από τον δέκτη».

9. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ισχυρισμών.

α. Ο βιογράφος είναι υποχρεωμένος να παραθέτει όλα τα στοιχεία που διαθέτει σχετικά με τη ζωή και το έργο του προσώπου που παρουσιάζει.

β. Όλες οι γλωσσικές ποικιλίες είναι κατάλληλες για τα διάφορα βιογραφικά είδη.

γ. Οι βιογραφίες αποτελούν ένα είδος αφήγησης.

δ. Ένας θεατρικός συγγραφέας μπορεί να παρουσιάζει στοιχεία της δικής του ζωής μέσα από έναν ήρωά του.

ε. Μια συστατική επιστολή μπορεί να έχει τον ίδιο πρακτικό σκοπό με ένα βιογραφικό σημείωμα.

στ. Όλες οι βιογραφίες έχουν ένα στόχο: να παρουσιάσουν τις θετικές πλευρές του βιογραφούμενου.

10. Τι δηλώνουν οι έντονα υπογραμμισμένες διαρθρωτικές λέξεις μέσα στο κείμενο; («Εκτός αυτού», «αλλά», «Ακόμη και», «Αντίθετα», «επομένως»)

Τα άτομα που διαθέτουν υψηλά εισοδήματα και καλό μορφωτικό επίπεδο έχουν περισσότερες πιθανότητες πρόσβασης στο Διαδίκτυο. **Εκτός αυτού**, όμως, αποδεικνύονται και πιο επιδέξια στη χρήση του και, επομένως, περισσότερο ικανά να ανακαλύψουν τις πλέον πρόσφατες ειδήσεις που κυκλοφορούν μέσω του Διαδικτύου, **αλλά** και τις αντίστοιχες ιστοσελίδες ενημέρωσης και τις διαθέσιμες υπηρεσίες. **Ακόμη και** στην περίπτωση ίδιας ταχύτητας σύνδεσης στο Διαδίκτυο οι υψηλόμισθοι πτυχιούχοι καταλήγουν ευκολότερα στα είδη πληροφόρησης και ψυχαγωγίας που αναζητούν. **Αντίθετα**, τα λιγότερο μορφωμένα και χαμηλότερα αμειβόμενα άτομα τείνουν να περιορίζουν την πλοήγησή τους στις εμπορικές ιστοσελίδες και στους δικτυακούς τόπους των μεγάλων Μ.Μ.Ε. Το Διαδίκτυο δεν είναι, **επομένως**, πανταχού παρόν, όπως θέλουν να το παρουσιάζουν τα αφεντικά των μιντιακών συγκροτημάτων που προσβλέπουν στη μεγαλύτερη συγκέντρωση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των τηλεοπτικών καναλιών και των ραδιοφωνικών σταθμών.

11. Ποιες από τις παρακάτω αναφορικές προτάσεις είναι προσδιοριστικές και ποιες προσθετικές (παραθετικές); Να βάλετε κόμματα όπου χρειάζεται.

α. Οι βροντές που ακούγονταν από μακριά προμήνυαν καταιγίδα.

β. Επιτέλους ήρθε η βροχή που περίμεναν με αγωνία οι γεωργοί.

γ. Η Καλλιόπη που φιλοξενούμε σπίτι μας θα μας φύγει αύριο.

δ. Ο παππούς μου που έχει πολεμήσει στον πόλεμο του '40 παίρνει ακόμη μέρος στις παρελάσεις.

12. ΚΕΙΜΕΝΟ: Γ. Μπαμπινιώτη

Στο ερώτημα αν έχει μέλλον η Παιδεία μας μέσα στην οικονομική κρίση που μαστίζει τη χώρα μας η απάντηση είναι απλή μαζί και τραγική: Αν δεν έχει μέλλον η Παιδεία μας, δεν έχει μέλλον και η χώρα μας. *Finis Graeciae!* Σπεύδω να πάρω θέση: Η Παιδεία μας έχει μέλλον υπό προϋποθέσεις· όχι χωρίς παιδευτικό όραμα και χωρίς πανεθνική προσπάθεια, όχι με ημίμετρα ή σπασμωδικά μέτρα, όχι με βολέματα και εφησυχασμό, όχι με τεχνικές εφαρμογές εις βάρος της ουσίας, όχι χωρίς διακομματική συναίνεση σε κοινούς στόχους και χωρίς μακροπρόθεσμες πολιτικές.

Η θέση την οποία υποστηρίζω είναι ότι στην πατρίδα μας – και όχι μόνον – έχουμε κατά καιρούς μεταρρυθμιστικές προσπάθειες στην Παιδεία μας που βασίζονται όχι στην ουσία της Παιδείας αλλά στις τεχνικές εφαρμογές (ό,τι οι ξένοι αποκαλούν «technicalities»). Εξηγούμαι: Χρήσιμο είναι να προσδιορίσουμε την έκταση της ύλης ή τον αριθμό των εξεταζομένων μαθημάτων. Χρήσιμο είναι να χρησιμοποιήσουμε τους διαδραστικούς πίνακες και την ψηφιακή τεχνολογία. Χρήσιμο είναι να επαναδιοργανώσουμε τη διοίκηση της Εκπαίδευσης. Χρήσιμο είναι να εισαγάγουμε τις ερευνητικές εργασίες των μαθητών στο σχολείο. Χρήσιμο είναι να έχουμε μεγάλες σχολικές μονάδες με όλες τις ειδικότητες των μαθημάτων. Χρήσιμο είναι να μαθαίνουμε περισσότερες ξένες γλώσσες. Χρήσιμα είναι αδιαμφισβητήτως και πολλά άλλα από αυτά που έγιναν και γίνονται. Αλλά όλα μαζί αυτά και καθένα χωριστά δεν συνιστούν την ουσία της Παιδείας. Δεν καλύπτουν τους σκοπούς που πρέπει να επιδιώξει μια βαθύτερη, γνήσια και αποτελεσματική Παιδεία.

Ποια θα ήταν, λοιπόν, μια Παιδεία ουσίας με θεμελιώδεις παιδευτικούς σκοπούς; Φρονώ ότι θα ήταν μια Παιδεία που μορφώνει πολίτες υπεύθυνους, πολίτες σκεπτόμενους, πολίτες κοινωνικά ευαίσθητους, πολίτες καλλιεργημένους, πολίτες με αρχές, αξίες και ιδανικά, πολίτες με ικανότητες, με γνώσεις και αυτογνωσία. Ό,τι σχεδιάζεται και επιτελείται από το Νηπιαγωγείο μέχρι και την τρίτη Λυκείου θα πρέπει να υπηρετεί μια τέτοια μορφή Παιδείας. Αναφερόμαστε προφανώς στη Γενική Παιδεία, που πρέπει να προσφέρεται δωρεάν σε όλα τα ελληνόπουλα από τα πέντε χρόνια τους μέχρι τα δεκαοκτώ. Χωρίς ενδιάμεσες διαφοροποιήσεις, πέρα από μια ευρύτερη επιλογή μαθημάτων που θα έδιναν διέξοδο στα ειδικά ενδιαφέροντα των μαθητών. Διαφορετικοί, βεβαίως, είναι οι σκοποί της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέεται εξ ορισμού με εξειδικευμένες γνώσεις και επαγγελματικές βλέψεις.

Μιλώντας για μια Παιδεία ουσίας αναφέρομαι σε μια ποιοτική Παιδεία, που θα διασφαλίζει, κατά προτεραιότητα, την κατάκτηση της μητρικής γλώσσας και την εξοικείωση με τη μαθηματική σκέψη. Περαιτέρω, μια Παιδεία που θα εξασφαλίζει την κατοχή των «εθνικών μαθημάτων» (ιστορίας, λογοτεχνίας, γεωγραφίας, θρησκευτικών) και την ουσιαστική οικείωση με τις φυσικές επιστήμες (φυσική, χημεία, βιολογία). Μια Παιδεία που θα οδηγεί εξ απαλών ονύχων στον κόσμο τού πολιτισμού (μουσικής, εικαστικών, θεάτρου, δημιουργικής γραφής) και στην άσκηση τού σώματος (φυσική αγωγή, αθλητισμός) σε όλα τα χρόνια των σπουδών. Η κατοχή μιας ξένης γλώσσας μέσα στη σχολική εκπαίδευση και η καλή γνώση και χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας πρέπει να συμπληρώνουν τα βασικά.

Ωστόσο, κυρίαρχα στοιχεία της Παιδείας, διάχυτα σε όλα τα πεδία και τα επίπεδα της εκπαίδευσης, πρέπει να είναι οι αρχές, οι αξίες και τα ιδανικά, ό,τι ανεβάζει τον άνθρωπο, ό,τι στηρίζει μια κοινωνία, ό,τι συνέχει έναν λαό. Όχι ως θεωρίες, ρητορισμοί και φανφάρες, αλλά ως στοιχεία που πηγάζουν μέσα από την ιστορία και την παράδοση του τόπου, ως ιδέες, αρχές και πρότυπα ζωής που μπορούν να συγκινήσουν και να εμπνεύσουν. Αυτή η διάσταση της Παιδείας ατόνησε (ή υπονομεύτηκε;) με το σκεπτικό ότι δήθεν αποτελεί χρηστομάθεια ή ηθικολογία ή ξεπερασμένες συντηρητικές ιδέες εν ονόματι ενός αβαθούς προοδευτισμού και σειράς ιδεολογημάτων που κλόνισαν τελικά τα θεμέλια της Παιδείας. Έτσι ένας ολόκληρος κόσμος νέων παιδιών βρέθηκαν χωρίς εσωτερικά στηρίγματα και σημεία αναφοράς, σε μια σύγχυση και αβεβαιότητα που τους γεννά πικρίες, επιθετικότητα και τους εκτρέπει στην αναζήτηση ξένων προτύπων που επιδεινώνουν την κατάσταση.

Τελικά, όσες αλλαγές κι αν επιχειρήσεις στην εκπαίδευση, δεν θα επιτύχεις ποτέ τον κύριο και μοναδικό στόχο: μια πραγματική μόρφωση της προσωπικότητας των νέων ανθρώπων, μια αληθινή καλλιέργεια, μια Παιδεία ουσίας, μια Παιδεία ποιοτικής ζωής, η οποία είναι δυνατόν να επιτευχθεί με τους όρους που ανέφερα. Μια τέτοια Παιδεία μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός αφύπνισης, ως πηγή διαφωτισμού και ως μόνιμη ασφαλιστική δικλίδα για την αποφυγή στο μέλλον κάθε κρίσης, και της οικονομικής.

Να αποδώσετε περιληπτικά σε 60-80 λέξεις τις τρεις πρώτες παραγράφους του κειμένου, αφού καταγράψετε πρώτα τον πλαγιότιτλο κάθε παραγράφου.

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

«Εθισμός και ηλεκτρονική παιδεία»

Η Βάσω με τη Χαρά ψάχνουν ευκαιρία να αγγίξουν το κινητό τους. Όταν δεν απαγορεύεται, το έχουν στο αθόρυβο και ρίχνουν κλεφτές ματιές. Ο Φοίβος και η Γεωργία δε βλέπουν την ώρα να μπουν στο facebook. Κάποια άλλα, πολύ μικρότερα πιτσιρίκια, παίζουν φανατικά play-station και Nintendo.

Η ελευθερία του ανθρώπου χάνεται στα δεσμά της τεχνολογίας; Και πού είναι το θέλγητρο της υπέρβασης των ορίων της επικοινωνίας; Βλέπω τα ένστικτα και τις επιθυμίες να «δένονται» με ήχους, εικόνες και συσκευές. Τα όρια, όμως, δε σπάνε και πολύ. Το πιθανότερο είναι να στενεύουν. **Όσο περισσότερο πολλαπλασιάζονται οι εικόνες, η φλυαρία και η «ανάπλαση» των ψευδαισθήσεων, τόσο κλείνει ο κύκλος των ελεύθερων επιλογών. Όσο εντείνεται ο εθισμός στην ευκολία, τόσο αυξάνεται η παραίτηση από τη δοκιμασία και την αναζήτηση.**

Όπως όλες οι γενιές, κι αυτή έχει τις ευκαιρίες και τις δεσμεύσεις της. Έτσι κι αλλιώς, όλες οι εποχές κυλάνε πάνω στην ένταση της δράσης- αντίδρασης, κάποιου ρεύματος. Στη δική μας εποχή, η τεχνολογία γοπεύει και στήνει δίκτυα παντού, δίνοντας απλόχερα σπουδαίες δυνατότητες για έναν δημοκρατικό καταμερισμό της δημιουργίας, αλλά και μεγάλα φάσματα εξάρτησης και δουλείας.

Για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας, ο άνθρωπος έχει στα χέρια του το κλειδί της δικής του προσωπικής φυλακής και, ανυποψίαστος όπως είναι, κλειδώνει πρόθυμα το κελί του. Προσπαθώ να πιάσω το συναίσθημα της ικανοποίησης, όταν τα δάχτυλά τους τρέχουν πάνω στην οθόνη και γράφουν. Γύρω τους, υπάρχει παρέα και την αγνοούν επιδεικτικά. Σαν να θέλουν να το «παίξουν» ανεξάρτητοι και «καλυμμένοι» από άλλους. Κι αν υπάρχει διάθεση για συζήτηση, ποτέ δεν είναι αρκετή η συντροφιά γύρω τους. Πάντα κάτι λείπει και ποτέ δεν είναι εντός ορίων.

Σε κάθε περίπτωση, ο ηλεκτρονικός εθισμός των νέων ανθρώπων δε διαφέρει σε πολλά από τους άλλους. Σε μερικές περιπτώσεις μάλιστα, είναι πολύ χειρότερος και από τις ουσίες. Προσωπικά, έχω συναντήσει παιδιά που έχουν υποστεί αυτό που κάποιοι ονομάζουν "ηλεκτρονική κατατονία". Οι υπολογιστές, σε συνάρτηση με τη χρήση των κινητών, δημιουργεί έναν κόσμο ευκολίας και προσομοίωσης μιας **ιδεατής** πραγματικότητας. Η αίσθηση του εύκολου χειρισμού αυτής της πραγματικότητας απαξιώνει τις εμπειρίες του αληθινού βιώματος οι οποίες, βέβαια, δεν προσφέρονται αβασάνιστα. Το αποτέλεσμα είναι να μην αισθάνεται κανείς **ευχαρίστηση**, όταν απέχει από την τεχνολογία της «προσομοιωμένης» ελευθερίας. Έτσι, οδηγείται στον **μηδενισμό** και στην παραίτηση και, ακόμα χειρότερα, στο στέγνωμα των συναισθημάτων για τους αληθινούς πρωταγωνιστές της ζωής του.

Πρόκειται, σίγουρα, για την πιο ανήθικη επίθεση του καταναλωτικού συστήματος με στόχο τον εξανδραποδισμό του ανθρώπου, στο ξεκίνημα της ζωής του. Και όπως και σε τόσα άλλα, το σχολείο παρατηρεί **αμέριμνο**, απέχοντας από κάθε ευθύνη. Όχι μόνο δεν σπεύδει να προστατεύσει τον μαθητή από το «ξενέρωμα», αλλά υποτάσσεται και το ίδιο σε ένα είδος «τεχνολαγνείας». Θεοποιεί την τεχνολογία διαφημίζοντας, ως πλεονέκτημα αιχμής, διαδραστικούς πίνακες, διαδικτυακές εργασίες και δίκτυα τεχνολογίας. Τις περισσότερες όμως φορές, δεν υπάρχει

στοιχειώδης μέριμνα για τη σωστή χρήση όλων αυτών των επιτευγμάτων και ωριμότητα για ανταποδοτικό, δημιουργικό αποτέλεσμα.

Εκείνο που πρέπει να κάνει το σχολείο δεν είναι να δώσει στους μαθητές ηλεκτρονική εκπαίδευση αλλά, κυρίως, ηλεκτρονική παιδεία. Αυτό έχουν ανάγκη για να χρησιμοποιήσουν τις τεχνολογικές δυνατότητες, με αίσθηση δημιουργίας και όχι αδράνειας. Η χρήση θα πάψει να επιτείνει τον εθισμό, όταν ικανοί άνθρωποι διδάξουν σωστά, μέσα από την εμπειρία, όλες τις νέες τεχνολογίες, μέσα στη σχολική τάξη. Όταν φέρουν την εξωσχολική πραγματικότητα μέσα στην **πρακτική** επικοινωνία του καθηγητή με τον μαθητή. Το facebook, τα κινητά τηλέφωνα, το διαδίκτυο, οι ψηφιακές εφαρμογές και πολλά άλλα σημαίνοντα του σύγχρονου «γενναίου» κόσμου, ας γίνουν αντικείμενο διδασκαλίας στο μάθημα. Πάνω από όλα όμως, η γνώση, η πληροφορία και η επικοινωνία πρέπει να εξελιχθούν σε δυνατό βίωμα, μέσα από τις κλασικές μεθόδους της μόρφωσης. Αν πρώτα δε μάθω τη σπουδαιότητα της αυτενέργειας, πώς θα χειριστώ το μέσο για να προχωρήσω σε επέκταση των δυνατοτήτων μου;

Το ζητούμενο είναι να καλλιεργήσει ο μαθητής ένα είδος ηλεκτρονικής συνείδησης για να φτάσει στην ωριμότητα των χειρισμών. Η εκπαιδευτική διαδικασία αυτό τον σκοπό πρέπει να υπηρετήσει: τη συνείδηση της λειτουργικότητας του μέσου και την αίσθηση των ορίων μεταξύ πραγματικού και φασματικού. Ο άνθρωπος φτιάχτηκε από τη φύση έτοιμος να διεκδικήσει την ελευθερία του. Όσοι πασχίζουν να του αρνηθούν τα όπλα της διεκδίκησης, **κρύβονται** πάντα στη σκιά των καλών και βολικών προθέσεων. Αυτούς έχουμε χρέος να ξεσκεπάσουμε, για το καλό όλων μας. Γιατί το μεγάλο πρόβλημα δεν το έχουν τα ώριμα, δυνατά παιδιά, που κλείνουν το κινητό τους για να απολαύσουν την όμορφη στιγμή, αλλά τα υπόλοιπα που ετοιμάζονται να «στρατευτούν» στις μεγάλες μάζες των **ευκολόπιστων** «υπηκόων».

Ανδρέας Ζαμπούκας, <http://www.protagon.gr>

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- A.** Να αποδώσετε περιληπτικά σε 60-80 λέξεις τις τρεις τελευταίες παραγράφους του κειμένου.
(Μονάδες 15)
- B1.** «Όσο περισσότερο πολλαπλασιάζονται οι εικόνες, η φλυαρία και η «ανάπλαση» των ψευδαισθήσεων, τόσο κλείνει ο κύκλος των ελεύθερων επιλογών. Όσο εντείνεται ο εθισμός στην ευκολία, τόσο αυξάνεται η παραίτηση από τη δοκιμασία και την αναζήτηση». Να σχολιάσετε τη θέση του γράφοντα σε 100-120 λέξεις.
(Μονάδες 15)
- B2. a.** «Η εκπαιδευτική διαδικασία αυτό τον σκοπό πρέπει να υπηρετήσει: τη συνείδηση της λειτουργικότητας του μέσου και την αίσθηση των ορίων μεταξύ πραγματικού και φασματικού». Να χαρακτηρίσετε το είδος της σύνταξης και να τη μετατρέψετε στην αντίθετη μορφή.
(Μονάδες 5)

β. Να εντοπίσετε δύο τρόπους ανάπτυξης στην τελευταία παράγραφο του κειμένου.

(Μονάδες 5)

γ. Να εντοπίσετε στο κείμενο δύο χαρακτηριστικά γνωρίσματα του άρθρου και να δώσετε ένα νέο τίτλο με ποιητική λειτουργία της γλώσσας.

(Μονάδες 5)

B3. α. Να γραφούν τα αντώνυμα των λέξεων:

ιδεατής, ευχαρίστηση, πρακτική, κρύβονται, ευκολόπιστων.

(Μονάδες 5)

β. Να χρησιμοποιήσετε τις ακόλουθες λέξεις σε προτάσεις:
μπдениσμός, αμέριμνο, στοιχειώδης, ωριμότητα, αδράνειας.

(Μονάδες 5)

Γ. Σε ένα κείμενο 150-200 λέξεων να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σχετικά με το ρόλο του δασκάλου, αξιοποιώντας το δοθέν ποίημα.

«Στον δάσκαλο», Κωστής Παλαμάς

Σμίλεψε πάλι, δάσκαλε , ψυχές!
Κι ότι σ' απόμεινε ακόμη στη ζωή σου,
Μην τ' αρνηθείς! Θυσίασέ το ως τη στερνή πνοή σου!
Χτισ' το παλάτι, δάσκαλε σοφέ!

Κι αν λίγη δύναμη μεσ' το κορμί σου μένει,
Μην κουρασθείς. Είν' η ψυχή σου ατσαλωμένη.
Θέμελα βάλε τώρα πιο βαθειά,
Ο πόλεμος να μη μπορεί να τα γκρεμίσει.

Σκάψε βαθειά. Τι κι' αν πολλοί σ' έχουνε λησμονήσει;
Θα θυμηθούνε κάποτε κι αυτοί
Τα βάρη που κρατάς σαν Άτλαντας στην πλάτη,
Υπομονή! Χτίζε, σοφέ, της κοινωνίας το παλάτι !

(Μονάδες 15)

Δ. Σε άρθρο 300-350 λέξεων που θα δημοσιευτεί στη σχολική σας εφημερίδα να εξηγήσετε πώς μπορεί να αξιοποιηθεί από το σχολείο η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου, αλλά να αναφέρετε και τους κινδύνους που ελλοχεύουν λόγω της άμετρης ενασχόλησης με αυτά τα τεχνολογικά μέσα.

(Μονάδες 30)

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

☞ Οι ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα μας:
www.theoritiko.gr από 02/05.

Διαγώνισμα 2^ο

«Ανθρώπινα δικαιώματα: Δυτικό ιδεολόγημα ή κληρονομιά της ανθρωπότητας»

Τα δικαιώματα του ανθρώπου, τα οποία αποτελούν μια από τις σημαντικότερες κατακτήσεις της ανθρωπότητας, βρίσκονται σήμερα στο **επίκεντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος**. Θεωρούνται ευρύτατα **θεμελιώδεις** αρχές του ανθρωπισμού, ακρογωνιαίος λίθος της **ελεύθερης**, δίκαιης και ειρηνικής συνύπαρξης ατόμων και λαών, όρος και όριο της δημοκρατίας.

Ο λόγος για τα δικαιώματα του ανθρώπου αρθρώνεται σήμερα μέσα σε έναν κόσμο γεμάτο αντιφάσεις, όπου η **ευημερία** των σχετικά ολίγων συνυπάρχει με την κατάφωρη **εξαθλίωση** αναρίθμητων ανθρώπων, όπου ο αγώνας για ατομικά δικαιώματα εξακολουθεί να συμπορεύεται με την καταρράκωση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στο όνομα συλλογικών συμφερόντων και πολιτικο-οικονομικών σκοπιμοτήτων, όπου μαζί με τα ειρηνιστικά κινήματα δρουν και οι αμετανόητοι θιασώτες του «*si vis pacem para bellum*»¹. Ζούμε μια νέα παγκόσμια κρίση που σηματοδοτείται μεταξύ άλλων από τα προβλήματα που **προκλήθηκαν** με τη διάλυση του ανατολικού μπλοκ, από τη συνειδητοποίηση της πολυπολιτισμικότητας με παράλληλη αναβίωση του εθνικισμού και της «ιδεολογίας της ιδιαιτερότητας» και από τον κίνδυνο της «σύγκρουσης των πολιτισμών». Τα δικαιώματα του ανθρώπου καλούνται να **παίξουν** και σήμερα οικουμενικό ειρηνοποιητικό ρόλο, κάτι που ίσως δικαιολογεί την επικαιρότητα αλλά και την έντονη αμφισβήτησή τους. Στο σύγχρονο, γεμάτο εντάσεις κόσμο, ο αγώνας για τα δικαιώματα του ανθρώπου έχει δύο μέτωπα: Είναι αγώνας κατά της παραβίασής τους και για την κατοχύρωση και τον έμπρακτο σεβασμό τους. Παρά τις προόδους που έχουν συντελεσθεί στον χώρο αυτό, παρά τις διακηρύξεις, τις διεθνείς συμβάσεις, παρά την προσπάθεια που καταβάλλει ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και τα διάφορα κινήματα και οι οργανώσεις για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, παρά τις δεσμεύσεις των κρατών με την υπογραφή διεθνών συμβάσεων και με τη συνταγματική κατοχύρωση θεμελιωδών δικαιωμάτων, η κατάσταση των δικαιωμάτων του ανθρώπου είναι σε πολλά μέρη της γης απογοητευτική. Παρόλο που σήμερα κανένα κράτος δεν μπορεί να απορρίψει ανοικτά την ιδέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου, είναι βέβαιο ότι η φραστική αναγνώρισή τους, δύσκολα μπορεί να συγκαλύψει τις κεφαλιώδεις παραβιάσεις τους. Τα δικαιώματα του ανθρώπου δεν είναι αυτονόητα. Συνεχώς απειλείται η μετάπτωση στη βαρβαρότητα και στην περιφρόνηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Πάντως το χάσμα μεταξύ των διακηρύξεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της συγκεκριμένης πρακτικής πολλών κρατών είναι εμφανέστατο και η αντίφαση μεταξύ θεωρίας και πράξης απογοητευτική. (...)

Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα για την πορεία των δικαιωμάτων του ανθρώπου αποτελεί σήμερα η αμφισβήτησή τους από μη δυτικούς πολιτισμούς. Τα δικαιώματα του ανθρώπου βρίσκονται αντιμέτωπα με την υποψία ότι αποτελούν δυτικό ιδεολόγημα, έκφραση της δυτικής ατομικιστικής εκδοχής και εμπειρίας της ελευθερίας. **Διατυπώνεται η άποψη ότι η Δύση προσπαθεί να επιβάλλει στον μη δυτικό κόσμο τις αξίες της με τη μορφή των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ότι θέλει να εξάγει τα ιδανικά της όπως τα βιομηχανικά της προϊόντα.** Με την πρόταση της Δύσης, να θεωρούνται τα δικαιώματα του ανθρώπου «μέτρο του πολιτικού ανθρωπισμού», εκφράζεται ο δυτικός πολιτικός και πολιτισμικός ιμπεριαλισμός.

¹ «*si vis pacem para bellum*»: εάν θες ειρήνη, ετοίμαζε πόλεμο

Πίσω από τέτοιες τοποθετήσεις κρύβεται, μεταξύ άλλων, μια παρανόηση της ιδέας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Γιατί α) η υιοθέτησή της εκ μέρους άλλων πολιτισμών δεν οδηγεί νομοτελειακά αυτούς τους πολιτισμούς σε αλλοτρίωση και απώλεια ταυτότητας, και β) επειδή τα δικαιώματα του ανθρώπου δεν είναι αυτονόητο μέρος του δυτικού πολιτισμού, αλλά σηματοδοτούν τις βαθιές κρίσεις του και θα έπρεπε λογικά να αποτελούν «σύμμαχο» και όχι «απειλή» για τους μη δυτικούς λαούς. Πάντως αν αναλογισθεί κανείς ότι τα δικαιώματα του ανθρώπου ήταν και είναι και στη Δύση αντικείμενο έντονων αντιπαραθέσεων, τότε δεν πρέπει να απορεί για το γεγονός ότι αυτά και στους άλλους πολιτισμούς προκαλούν αντιδράσεις. Ίσως αυτό να είναι μια αναγκαία φάση στην πορεία αντικειμενικότερης προσέγγισής τους. Το γεγονός ωστόσο ότι και εκείνοι που απορρίπτουν τα δικαιώματα του ανθρώπου ως δυτική ιδεολογία, τα επικαλούνται για να στηρίξουν διάφορα αιτήματά τους, αποδεικνύει ότι αυτά αποτελούν κληρονομιά ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Κώστας Δελγκωσταντής: Τα Δικαιώματα του Ανθρώπου,
εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- A.** Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 100 – 120 λέξεις.
(Μονάδες 15)
- B1.** «Διατυπώνεται η άποψη ότι η Δύση προσπαθεί να επιβάλλει στο μη δυτικό κόσμο τις αξίες της με τη μορφή των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ότι θέλει να εξαγάγει τα ιδανικά της όπως τα βιομηχανικά της προϊόντα». Να σχολιαστεί σε 100-120 λέξεις.
(Μονάδες 15)
- B2.** Να εντοπίσετε τρεις λέξεις που να χρησιμοποιούνται στο κείμενο συνυποδηλωτικά. Που αποσκοπεί η συνυποδηλωτική χρήση των λέξεων;
(Μονάδες 5)
- B3. α.** Να δείξετε αν υπάρχει συνοχή και συνεκτικότητα στην τρίτη παράγραφο.
(Μονάδες 5)
- β.** Για ποιο λόγο ο συγγραφέας χρησιμοποίησε το γ' πρόσωπο στην πρώτη παράγραφο;
(Μονάδες 5)
- γ.** «Ζούμε ... πολιτισμών» (στην 2^η παράγραφο του κειμένου): να χαρακτηρίσετε το είδος της σύνταξης και να το μετατρέψετε στην αντίθετη μορφή. Τι αλλαγές παρατηρούνται;
(Μονάδες 5)
- δ.** Να γραφούν τα αντώνυμα των λέξεων:
επίκεντρο, παγκόσμιου, ενδιαφέροντος, θεμελιώδεις, ελεύθερης.
(Μονάδες 5)
- Γ.** Αξιοποιώντας τρεις κειμενικούς δείκτες που θα επιλέξετε, να σχολιάσετε σε 150-200 λέξεις το βασικό θέμα, που κατά την άποψή σας, θίγει η ποιήτρια.

Κική Δημουλά, «Σημείο Αναγνώρισεως»

άγαλμα γυναίκας με δεμένα χέρια

Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα,
εγώ σε προσφωνώ γυναίκα κατευθείαν.

Στολίζεις κάποιο πάρκο.
 Από μακριά εξαπατάς.
 Θαρρεί κανείς πώς έχεις ελαφρά ανακαθήσει
 να θυμηθείς ένα ωραίο όνειρο πού είδες,
 πώς παίρνεις φόρα να το ζήσεις.
 Από κοντά ξεκαθαρίζει το όνειρο:
 δεμένα είναι πισθάγκωνα τα χέρια σου
 μ' ένα σκοινί μαρμάρينو
 κι η στάση σου είναι η θέλησή σου
 κάτι να σε βοηθήσει να ξεφύγεις
 την αγωνία του αιχμάλωτου.
 Έτσι σε παραγγείλανε στο γλύπτη:
 αιχμάλωτη.
 Δεν μπορείς
 ούτε μια βροχή να ζυγίσεις στο χέρι σου,
 ούτε μια ελαφριά μαργαρίτα.
 Δεμένα είναι τα χέρια σου.
 Και δεν είν' το μάρμαρο μόνο ο Άργος.
 Αν κάτι πήγαινε ν' αλλάξει
 στην πορεία των μαρμάρων,
 αν άρχιζαν τ' αγάλματα αγώνες
 για ελευθερίες και ισότητες,
 όπως οι δούλοι,
 οι νεκροί
 και το αίσθημά μας,
 εσύ θα πορευόσουνα
 μες στην κοσμογονία των μαρμάρων
 με δεμένα πάλι τα χέρια, αιχμάλωτη.

Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα,
 εγώ σε λέω γυναίκα αμέσως.
 Όχι γιατί γυναίκα σε παρέδωσε
 στο μάρμαρο ο γλύπτης
 κι υπόσχονται οι γοφοί σου
 ευγονία αγαλμάτων,
 καλή σοδειά ακινησίας.
 Για τα δεμένα χέρια σου, πού έχεις
 όσους πολλούς αιώνες σε γνωρίζω,
 σε λέω γυναίκα.

Σε λέω γυναίκα
 γιατ' είσ' αιχμάλωτη.

(Μονάδες 15)

- Δ. Σε ένα άρθρο (350 λέξεων), που θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας, αναφέρεστε στα κυριότερα δικαιώματα του ανθρώπου και την αναγκαιότητά τους. Ακολουθώντας να εξηγήσετε για ποιους λόγους αυτά καταστρατηγούνται ακόμη και μέσα σε δημοκρατικές κοινωνίες.

(Μονάδες 30)

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

Διαγώνισμα 1^ο
«Επί Ασπαλάθων»

Επί Ασπαλάθων...» ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ποίημα του Σεφέρη και δημοσιεύτηκε στο Βήμα (23-9-71) τρεις μέρες μετά το θάνατό του στην περίοδο της δικτατορίας. Το ποίημα βασίζεται σε μια περικοπή του Πλάτωνα (Πολιτεία 614 κ.ε.) που αναφέρεται στη μεταθανάτια τιμωρία των αδίκων και ιδιαίτερα του Αρδιαίου. Ο Αρδιαίος, τύραννος σε μια πόλη της Παμφυλίας, ανάμεσα σε άλλες ανόσιες πράξεις είχε σκοτώσει τον πατέρα του και τον μεγαλύτερο αδερφό του. Γι' αυτό και η τιμωρία του, καθώς και άλλων τυράννων, στον άλλο κόσμο στάθηκε φοβερή. Όταν εξέτισαν την καθιερωμένη ποινή που επιβαλλόταν στους αδίκους και ετοιμάζονταν να βγουν στο φως, το στόμιο δεν τους δεχόταν αλλά έβγαζε ένα μουγγρητό. «Την ίδια ώρα άντρες άγριοι και όλο φωτιά που βρίσκονταν εκεί και ήξεραν τι σημαίνει αυτό το μουγγρητό, τον Αρδιαίο και μερικούς άλλους, αφού τους έδεσαν τα χέρια και τα πόδια και το κεφάλι, αφού τους έριξαν κάτω και τους έγδαραν, άρχισαν να τους σέρνουν έξω από το δρόμο και να τους ξεσκίζουν επάνω στ' ασπαλάθια και σε όλους όσοι περνούσαν από εκεί εξηγούσαν τις αιτίες που τα παθαίνουν αυτά και έλεγαν πως τους πηγαίνουν να τους ρίξουν στα Τάρταρα». (Πλ. Πολιτεία 616).

Ήταν ωραίο το Σούνιο τη μέρα εκείνη του Ευαγγελισμού
πάλι με την άνοιξη.

Λιγοστά πράσινα φύλλα γύρω στις σκουριασμένες πέτρες
το κόκκινο χώμα κι ασπάλαθοι²

[5] δείχνοντας έτοιμα τα μεγάλα τους βελόνια
και τους κίτρινους ανθούς.

Απόμακρα οι αρχαίες κολόνες, χορδές μιας άρπας αντηχούν ακόμη...

Γαλήνη.

– Τι μπορεί να μου θύμισε τον Αρδιαίο εκείνον;

Μια λέξη στον Πλάτωνα θαρρώ, χαμένη στου μυαλού

[10] τ' αυλάκια·*

τ' όνομα του κίτρινου θάμνου

δεν άλλαξε από εκείνους τους καιρούς.

Το βράδυ βρήκα την περικοπή³:

«τον έδεσαν χειροπόδαρα» μας λέει

[15] «τον έριξαν χάμω και τον έγδαραν
τον έσυραν παράμερα τον καταξέσκισαν
απάνω στους αγκαθερούς ασπάλαθους
και πήγαν και τον πέταξαν στον Τάρταρο, κουρέλι».

Έτσι στον κάτω κόσμο πλέρωνε τα κρίματά του

[20] ο Παμφύλιος Αρδιαίος ο πανάθλιος Τύραννος.

31 του Μάρτη 1971

² ασπάλαθοι: θάμνοι με μεγάλα αγκάθια

³ στου μυαλού τ' αυλάκια: στη μνήμη

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η Δραστηριότητα:

Να αναλύσετε τους δύο τελευταίους στίχους του ποιήματος.

2^η Δραστηριότητα:

- α. Να σχολιάσετε τον τίτλο του ποιήματος.
- β. Να καταγράψετε δύο χαρακτηριστικά της νεώτερης ποίησης και να δώσετε τις αντίστοιχες παραπομπές.
- γ. Ποια είναι τα χρονικά επίπεδα της αφήγησης και πώς συνδέονται μεταξύ τους;

3^η Δραστηριότητα:

Να εξηγήσετε σε 150 λέξεις πώς οριοθετεί το ποίημα το χρέος και το ρόλο του ποιητή και γενικότερα ενός πνευματικού ανθρώπου σε δύσκολες εποχές.

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

Διαγώνισμα 2^ο

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Το μοιρολόγι της φώκιας»

ΤΟ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ της φώκιας είναι από τα ωραιότερα διηγήματα του Παπαδιαμάντη· δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά το 1908.

Κάτω από τον κρημνόν, οπού βρέχουν τα κύματα, όπου κατέρχεται το μονοπάτι, το αρχίζον από τον ανεμόμυλον του Μαμογιάννη, οπού αντικρίζει τα Μνημούρια, και δυτικώς, δίπλα εις την χαμηλήν προεσοχήν του γιαλού, την οποίαν τα μαγκόπαιδα του χωρίου, οπού δεν παύουν από πρωίας μέχρις εσπέρας, όλον το θέρος, να κολυμβούν εκεί τριγύρω, ονομάζουν το Κοχύλι –φαίνεται να έχη τοιούτον σχήμα– κατέβαινε το βράδυ βράδυ η γρια-Λούκαινα, μία χαροκαμένη πτωχή γραιά, κρατούσα υπό την μασχάλην μίαν αβασταγήν⁴, δια να πλύνη τα μάλλινα σινδόνια της εις το κύμα το αλμυρόν, είτε να τα ξεγλυκάνη εις την μικράν βρύσιν, το Γλυφονέρι, οπού δακρύζει από τον βράχον του σχιστολίθου, και κύνεται πρέμα εις τα κύματα. Κατέβαινε σιγά τον κατήφορον, το μονοπάτι, και με ψίθυρον φωνήν έμελπεν⁵ εν ένθιμον βαθύ μοιρολόγι, φέρουσα άμα την παλάμην εις το μέτωπόν της, δια να σκεπάση τα όμματα από το θάμβος του ηλίου, οπού εβασίλευεν εις το βουνόν αντικρύ, κι αι ακτίνες του εθώπευον κατέναντί της τον μικρόν περίβολον και τα μνήματα των νεκρών, πάλλευκα, ασβεστωμένα, λάμποντα εις τας τελευταίας του ακτίνας.

Ενθυμείτο τα πέντε παιδιά της, τα οποία είχε θάψει εις το αλώνι εκείνο του χάρου, εις τον κήπον εκείνον της φθοράς, το εν μετά το άλλο, προ χρόνων πολλών, όταν ήτο νέα ακόμη. Δύο κοράσια και τρία αγόρια, όλα εις μικράν ηλικίαν της είχε θερίσει ο χάρος ο αχόρταστος.

Τελευταίον επήρε και τον άνδρα της, και της είχαν μείνει μόνον δύο υιοί, ξενιτευμένοι τώρα· ο εις είχαν υπάγει, της είπον, εις την Αυστραλίαν, και δεν είχε στείλει γράμμα από τριών ετών· αυτή δεν ήξευρε τι είχαν απογίνει· ο άλλος ο μικρότερος εταξίδευε με τα καράβια εντός της Μεσογείου, και κάποτε την ενθυμείτο ακόμη. Της είχε μείνει και μία κόρη, υπανδρευμένη τώρα, με μισήν δωδεκάδα παιδιά.

⁴ αβασταγή: μπόγος

⁵ έμελπεν: ρ. μέλπω, τραγουδώ

Πλησίον αυτής, η γρια-Λούκαινα εθίτευε τώρα, εις το γήρας της, και δι' αυτήν επήγαινε τον κατήφορον, το μονοπάτι, δια να πλύνη τα χράμια⁶ και άλλα διάφορα σκουτιά⁷ εις το κύμα το αλμυρόν, και να τα ξεγλυκάνη στο Γλυφονέρι.

Η γριαία έκυπεν εις την άκρην χθαμαλού, θαλασσοφαγωμένου βράχου, και ήρχισε να πλύνη τα ρούχα. Δεξιά της κατήρχετο ομαλώτερος, πλαγιαστός, ο κρημνός του γηλόφου, εφ' ου⁸ ήτο το Κοιμητήριο, και εις τα κλίτη⁹ του οποίου εκυλίοντο αενάως προς την θάλασσαν την πανδέγμονα¹⁰ τεμάχια σαπρών ξύλων από ξεχώματα, ήτοι ανακομιδάς ανθρωπίνων σκελετών, λείψανα από χρυσές γόβες ή χρυσοκέντητα υποκάμισα νεαρών γυναικών, συνταφέντα ποτέ μαζί των, βόστρυχοι από κόμας ξανθάς, και άλλα του θανάτου λάφυρα. Υπεράνω της κεφαλής της, ολίγον προς τα δεξιά, εντός μικράς κρυπτής λάκκας, παραπλεύρως του Κοιμητηρίου, είχε καθίσει νεαρός βοσκός, επιστρέφων με το μικρόν κοπάδι του απο τους αγρούς, και, χωρίς ν' αναλογισθή το πένθιμον του τόπου, είχε βγάλει το σουραύλι από το μαρσίπιόν¹¹ του, και ήρχισε να μέλλη φαιδρόν ποιμενικόν άσμα. Το μοιρολόγι της γριαίας εκόπασεν εις τον θόρυβον του αυλού, και οι επιστρέφοντες από τους αγρούς την ώραν εκείνην –είχε δύσει εν τω μεταξύ ο ήλιος– ήκουον μόνον την φλογέραν, κι εκοίταζον να ιδώσι πού ήτο ο αυλητής, όστις δεν εφαινετο, κρυμμένος μεταξύ των θάμνων, μέσα εις το βαθύ κοίλωμα του κρημνού.

Μία γολέτα ήτο σπκωμένη στα πανιά, κι έκαμνε βόλτες εντός του λιμένος. Αλλά δεν έπαιρναν τα πανιά της, και δεν έκαμπε ποτέ τον κάβον τον δυτικόν. Μία φώκη, βόσκουσα εκεί πλησίον, εις τα βαθιά νερά, ήκουσεν ίσως το σιγανόν μοιρολόγι της γριαίας, εθέλχθη¹² από τον θορυβώδη αυλόν του μικρού βοσκού, και ήλθε παραέξω, εις τα ρηχά, κι ετέρπετο εις τον ήχον, κι ελικνίζετο εις κύματα. Μία μικρά κόρη, ήτο η μεγαλυτέρα εγγονή της γριαίας, η Ακριβούλα, εννέα ετών, ίσως την είχε στείλει η μάνα της, ή μάλλον είχε ξεκλεφθή από την άγρυπνον επιτήρησίν της, και μαθούσα ότι η μάμμ¹³ ευρίσκετο εις το Κοχύλι, πλύνουσα εις τον αιγιαλόν, ήλθε να την εύρη, δια να παίξη ολίγον εις τα κύματα. Αλλά δεν ήξευρεν όμως πόθεν ήρχιζε το μονοπάτι, από του Μαμογιάννη τον μύλον, αντικρύ στα Μνημούρια, και άμα ήκουσε την φλογέραν, επήγε προς τα εκεί και ανακάλυψε τον κρυμμένον αυλητήν· και αφού εκόρτασε ν' ακούη το όργανόν του και να καμαρώνη τον μικρόν βοσκόν, είδεν εκεί που, εις την αμφιλύκν¹⁴ του νυκτώματος, εν μικρόν μονοπάτι, πολύ απότομον, πολύ κατηφορικόν, κι ενόμισεν ότι αυτό ήτο το μονοπάτι, και ότι εκείθεν είχε κατέλθει η γριαία η μάμμ της· κι επήρε το κατηφορικόν απότομον μονοπάτι δια να φθάση εις τον αιγιαλόν να την ανταμώση. Και είχε νυκτώσει ήδη.

Η μικρά κατέβη ολίγα βήματα κάτω, είτα είδεν ότι ο δρομίσκος εγίνετο ακόμη πλέον απόκρημνος. Έβαλε μίαν φωνήν, κι επροσπάθει ν' αναβή, να επιστρέψη οπίσω. Ευρίσκετο επάνω εις την οφρύν ενός προεξέχοντος βράχου, ως δυο αναστήματα ανδρός υπεράνω της θαλάσσης. Ο ουρανός εσκοτείνιαζε, σύννεφα έκρυπταν τα άστρα, και ήτον στην χάσιν του φεγγαριού. Επροσπάθησε και δεν εύρισκε πλέον τον δρόμον πόθεν είχε κατέλθει. Εγύρισε πάλιν προς τα κάτω, κι εδοκίμασε να καταβή. Εγλίστρησε κι έπεσε, μπλουμ! εις το κύμα. Ήτο τόσο βαθύ όσον και ο βράχος υψηλός. Δύο οργυιές ως έγγιστα¹⁵. Ο θόρυβος του αυλού έκαμε να μη ακουσθή η κραυγή. Ο βοσκός ήκουσεν ένα πλαταγισμόν, αλλά εκείθεν όπου ήτο, δεν έβλεπε

⁶ χράμια: υφαντά, στρωσίδια

⁷ σκουτιά: ρούχα

⁸ εφ' ου: πάνω στο(ν) οποίο

⁹ κλίτη, τα: οι πλαγιές

¹⁰ πανδέγμων: αυτός που δέχεται τα πάντα

¹¹ μαρσίπιον: (υποκορ. του μάρσιπος) δερμάτινος σάκος, τορβάς

¹² εθέλχθη: ρ. θέλλομαι · γοπτεύομαι

¹³ μάμμ: γιαγιά

¹⁴ αμφιλύκη: το βραδινό φως, το μούχρωμα

¹⁵ ως έγγιστα: περίπου

την βάση του βράχου και την άκρη του γιαλού. Άλλως δεν είχε προσέξει εις την μικράν κόρην και σχεδόν δεν είχε αισθανθή την παρουσίαν της.

Καθώς είχε νυκτώσει ήδη, η γριά Λούκαινα είχε κάμει την αβασταγήν της, και ήρχισε ν' ανέρχεται το μονοπάτι, επιστρέφουσα κατ' οίκον. Εις την μέσσην του δρομίσκου ήκουσε τον πλαταγισμόν, εστράφη κι εκοίταξεν εις το σκότος, προς το μέρος όπου ήτο ο αυλητής.

– Κείνος ο Σουραυλής θα είναι, είπε, διότι τον εγνώριζε. Δεν του φτάνει να ξυπνά τους πεθαμένους με τη φλογέρα του, μόνο ρίχνει και βράχια στο γιαλό για να χαζεύη... Σημαδιακός κι αταίριαστος είναι.

Κι εξηκολούθησε τον δρόμον της.

Κι η γολέτα εξηκολούθει ακόμη να βολταντζάρη εις τον λιμένα. Κι ο μικρός βοσκός εξηκολούθει να φυσά τον αυλόν του εις την σιγήν της νυκτός.

Κι η φώκη, καθώς είχαν έλθει έξω εις τα ρηχά, πύρε το μικρόν πνιγμένον σώμα της πτωχής Ακριβούλας, και ήρχισε να το περιτριγυρίζη και να το μοιρολογά, πριν αρχίση τον εσπερινόν δείπνον της.

Το μοιρολόγι της φώκης, το οποίον μετέφρασεν εις ανθρώπινα λόγια εις γέρων ψαράς, εντριβής¹⁶ εις την άφωνον γλώσσαν των φωκών, έλεγε περίπου τα εξής:

Αυτή ήτον η Ακριβούλα
η εγγόνα της γρια-Λούκαινας.
Φύκια 'ναι τα στεφάνια της,
κοχύλια τα προικιά της...
κι η γριά ακόμη μοιρολογά
τα γεννοβόλια της τα παλιά.
Σαν να 'χαν ποτέ τελειωμό
τα πάθια κι οι καημοί του κόσμου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η Δραστηριότητα:

Πώς κλιμακώνεται στο διήγημα η σκηνή του θανάτου της Ακριβούλας;

2^η Δραστηριότητα:

- α. Να εντοπίσετε στο κείμενο ένα στοιχείο ρεαλισμού και ένα νατουραλισμού.
- β. Να σχολιάσετε το είδος της αφήγησης και του αφηγητή.
- γ. Να εντοπίσετε στο κείμενο δύο διαφορετικά σχήματα λόγου και να εξηγήσετε τη λειτουργικότητά τους.

3^η Δραστηριότητα:

Να αναλύσετε σε 150 λέξεις τη στάση ζωής που εκφράζουν οι δύο τελευταίοι στίχοι του μοιρολογίου της φώκιας (που είναι χαραγμένοι και στην προτομή του συγγραφέα στη Σκιάθο).

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

☞ Οι ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα μας:
www.theoritiko.gr από 02/05.

¹⁶ εντριβής: βαθύς γνώστης

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ

Α. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- Αρχικοί χρόνοι των βασικότερων ρημάτων της αρχαίας.
- Βασικοί κανόνες τονισμού
- Κλίση των βαρυτόνων ρημάτων, των συνηρημένων, των ρημάτων σε -μι, του ΕΙΜΙ, των αορίστων β΄ και των ιδιότυπων παρακειμένων μέσης φωνής
- Κλίση αντωνυμιών
- Α΄ - Β΄ - Γ΄ Κλίση ουσιαστικών
- Βαθμοί επιθέτων και επιρρημάτων
- Κλίση των βασικότερων επιθέτων Β΄ - Γ΄ κλίσης.

Β. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

- Κύριοι όροι μιας πρότασης
(Ρήμα - Υποκείμενο - Κατηγορούμενο, Αντικείμενο, Απαρέμφατο - Μετοχή → Επιθετική, Κατηγορηματική, Επιρρηματική)
- Σύνταξη απρόσωπων ρημάτων
- Χαρακτηρισμός δευτερευουσών προτάσεων (εισαγωγή, εκφορά, ρόλος)
- Συντακτικός ρόλος των πλάγιων πτώσεων
- Υποθετικοί Λόγοι

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να γραφεί η γενική ενικού και η αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού.

Ονομαστική	Γενική Ενικού	Αιτιατική Πληθυντικού
ή αίτια		
ή νύμφη		
ή τράπεζα		
ή άνδρεία		
ή μνᾶ		
ή γῆ		
ή μᾶζα		
ή μέλισσα		
ὁ παιδοτρίβης		
ὁ Σπαρτιάτης		
ὁ κοχλίας		
ή αἰσχύνη		

2. Να γράψετε την κλητική ενικού και τη δοτική πληθυντικού των παρακάτω ουσιαστικών.

Ονομαστική	Κλητική Ενικού	Δοτική Πληθυντικού
ὁ στρατιώτης		
ὁ Ἀτρείδης		
ὁ βορέας		
ὁ σῖτος		
ὁ πλοῦς		
ὁ Ἑρμῆς		
τό λίκνον		
ὁ στίβος		
ἡ ράβδος		
ὁ Ἄθως		

3. Να κυκλώσετε το Σ για σωστό ή το Λ για λάθος, όπου θεωρείτε ότι η αντίστοιχη πρόταση είναι σωστή ή λανθασμένη.

α. Η δοτική ενικού του ουσιαστικού <u>ἡ Σαπφώ</u> είναι <u>(ῶ) Σαπφώ</u> .	Σ	Λ
β. Η αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού <u>ὁ βοῦς</u> είναι <u>τούς βόας</u> .	Σ	Λ
γ. Η δοτική ενικού του ουσιαστικού <u>τό ἄστρ</u> είναι <u>τῶ ἄστει</u> .	Σ	Λ
δ. Η δοτική πληθυντικού του ουσιαστικού <u>ὁ πίναξ</u> είναι <u>τοῖς πινάκεσι</u> .	Σ	Λ
ε. Η γενική του ουσιαστικού <u>ἡ ποιότης</u> είναι <u>τῆς ποιότητος</u> .	Σ	Λ
στ. Η αιτιατική ενικού του ουσιαστικού <u>τό γέρας</u> είναι <u>γέρους</u> .	Σ	Λ
ζ. Η αιτιατική ενικού του ουσιαστικού <u>ἡ θυγάτηρ</u> είναι <u>θυγατέρα</u> .	Σ	Λ
η. Η δοτική πληθυντικού του ουσιαστικού <u>ὁ ἀστήρ</u> είναι <u>ἀστρέσι</u> .	Σ	Λ
θ. Η δοτική πληθυντικού του ουσιαστικού <u>ὁ μάρτυς</u> είναι <u>μαρτύροις</u> .	Σ	Λ
ι. Η γενική πληθυντικού του ουσιαστικού <u>οἱς</u> είναι <u>ῶτων</u> .	Σ	Λ

4. Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται:

ὁ ἀδελφός:	κλητική ενικού	→	
ἡ γαστήρ:	κλητική ενικού	→	
ἡ γῆ:	αιτιατική ενικού	→	
τό γῆρας:	γενική / δοτική ενικού	→	
ἡ γραῦς:	δοτική / κλητική ενικού	→	
ἡ ἐλπίς:	κλητική ενικού / δοτική πληθυντικού	→	
τό ὄστουν:	δοτική ενικού / αιτιατική πληθυντικού	→	
ὁ υἱός:	γενική ενικού / πληθυντικού	→	
φύλακας:	ίδια πτώση ἄλλου αριθμοῦ	→	
ἡ χεῖρ:	γενική πληθυντικού	→	

5. Να συμπληρωθούν οι φράσεις με τον κατάλληλο τύπο του επιθέτου που βρίσκεται μέσα στην παρένθεση.

- α. τοῖς _____ θανάτοις (αἰφνίδιος)
 β. τοὺς _____ ἀνθρώπους (γνώριμος)
 γ. τῆς _____ ἀσπίδος (χαλκοῦς)
 δ. τῷ _____ ποταμῷ (βαθύς)
 ε. τῇ _____ θυγατρὶ (ἄκων)
 στ. τόν _____ ἄνδρα (εὐφυής)
 ζ. τὴν _____ πατρίδα (ἐνδεής)
 η. τόν _____ ῥήτορα (σώφρων)
 θ. τοῖς _____ πατράσι (εὐδαίμων)
 ι. αἱ _____ δυνάμεις (κύριος)

6. Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται:

τοῖς ἀμελέσι:	ίδια πτώση ἄλλου αριθμοῦ	→	
ὁ ἐκών:	δοτική / κλητική ενικού	→	
ὁ ἀκτῆμων:	κλητική θηλυκού γένους	→	
ὁ εὖνους:	γενική / αιτιατική πληθυντικού στο ουδέτερο γένος	→	
ὁ μέλας:	γενική ενικού και στα τρία γένη	→	
ὁ πλήρης:	κλητική ενικού στο θηλυκό γένος/ γενική πληθυντικού στο ουδέτερο γένος	→	
ὁ φοβερός:	δοτική ενικού / ονομαστική πληθυντικού στο ουδέτερο γένος	→	
ὁ χαρίεις:	ονομαστική / δοτική πληθυντικού στο ουδέτερο γένος	→	

7. Να κυκλώσετε το Σ για σωστό ή το Λ για λάθος, όπου θεωρείτε ότι η αντίστοιχη πρόταση είναι σωστή ή λανθασμένη.

α. Το θηλυκό του υπερθετικού βαθμού του επιθέτου <u>έχθρός</u> είναι <u>έχθιστη</u> .	Σ	Λ
β. Η κλητική ενικού του συγκριτικού βαθμού στο θηλυκό του επιθέτου <u>ήδύς</u> είναι <u>ήδίωv</u> .	Σ	Λ
γ. Ο συγκριτικός βαθμός του επιθέτου του <u>ώφέλιμος</u> είναι <u>ώφελιμώτερος</u> .	Σ	Λ
δ. Ο υπερθετικός βαθμός του επιθέτου <u>πιθανός</u> είναι <u>πιθανότατος</u> .	Σ	Λ
ε. Ο υπερθετικός βαθμός του επιθέτου <u>βασιλικός</u> είναι <u>βασιλικώτερος</u> .	Σ	Λ
στ. Ο θετικός βαθμός του επιθέτου <u>πρώτος</u> είναι <u>πρό</u> .	Σ	Λ
ζ. Ο συγκριτικός βαθμός του επιθέτου <u>εὐελπῖς</u> είναι <u>εὐελπιστότερος</u> .	Σ	Λ

8. Να γραφούν οι τύποι των αντωνυμιών που ζητούνται:

ἀλλήλων:	δοτική / αιτιατική πληθυντικού στο ουδέτερο γένος	→	
αὐτοῦ:	αιτιατική ενικού στο θηλυκό γένος	→	
αὐτῶ:	ίδια πτώση του άλλου αριθμού στο β' πρόσωπο	→	
ἄττα:	δοτική ενικού στο θηλυκό γένος	→	
ἄττα:	γενική ενικού / πληθυντικού στο θηλυκό γένος	→	
ἐμαῖς:	ίδιος τύπος για πολλούς κτήτορες	→	
ἡλίκου:	ίδια πτώση άλλου αριθμού και στα τρία γένη	→	
μηδετέρων:	γενική ενικού στο θηλυκό γένος	→	
τῷ:	ίδια πτώση στον πληθυντικό	→	
τῶ:	ίδια πτώση του άλλου αριθμού στο θηλυκό γένος	→	
ὑμετέρους:	ίδιος τύπος για έναν κτήτορα	→	

9. Οι αντωνυμίες που βρίσκονται στην παρένθεση να γραφούν στον αντίστοιχο τύπο με τη λέξη που προσδιορίζουν.

- α. κύλικος _____ (οὐδεῖς)
 β. ἀνδρός _____ (τις)
 γ. ἀνθρώποις _____ (ὄστις)
 δ. δυνάμει _____ (ὄστις)
 ε. τῆς γῆς _____ (ὄδε)
 στ. ἡδονῶν _____ (τοιοῦτος)

10. Να κυκλώσετε το Σ για σωστό ή το Λ για λάθος, όπου θεωρείτε ότι η αντίστοιχη πρόταση είναι σωστή ή λανθασμένη.

α. Το ουδέτερο της μετοχής του ενεστώτα του ρήματος <u>κλίνω</u> είναι <u>κλίνουν</u> .	Σ	Λ
β. Το γ' πληθυντικό της ευκτικής του ενεστώτα του ρήματος <u>θηρεύω</u> είναι <u>θηρεύοιντο</u> .	Σ	Λ
γ. Το γ' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα του ρήματος <u>κελεύομαι</u> είναι <u>κελευέτω</u> .	Σ	Λ
δ. Ο παρατατικός του ρήματος <u>ἐμμένω</u> είναι <u>ἐμμενον</u> .	Σ	Λ
ε. Το γ' πληθυντικό πρόσωπο της ευκτικής του μέλλοντα του ρήματος <u>παιδεύω</u> είναι <u>παιδεύσοι</u> .	Σ	Λ
στ. Το β' πληθυντικό πρόσωπο της ευκτικής του μέλλοντα του ρήματος <u>φθείρω</u> είναι <u>φθείροις</u> .	Σ	Λ
ζ. Ο παθητικός μέλλοντας α' του ρήματος <u>πέμπομαι</u> είναι <u>πεμφθήσομαι</u> .	Σ	Λ
η. Ο παθητικός μέλλοντας β' του ρήματος <u>σφάλλομαι</u> είναι <u>σφαλήσομαι</u> .	Σ	Λ
θ. Το γ' ενικό πρόσωπο του μέλλοντα του ρήματος <u>βιβάζω</u> είναι <u>βιβᾶς</u> .	Σ	Λ
ι. Το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής αορίστου του ρήματος <u>φυλάττω</u> είναι <u>φύλαξον</u> .	Σ	Λ
ια. Το γ' ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του αορίστου β' του ρήματος <u>μετέχω</u> είναι <u>μετάσχη</u> .	Σ	Λ
ιβ. Το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα του ρήματος <u>φημί</u> είναι <u>φᾶσι</u> .	Σ	Λ
ιγ. Το β' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του ρήματος <u>οἶδα</u> είναι <u>εἴσετε</u> .	Σ	Λ
ιδ. Το απαρέμφατο παρακειμένου μέσης φωνής του ρήματος <u>κηρύττω</u> είναι <u>κεκήρυχθαι</u> .	Σ	Λ
ιε. Το β' ενικό προστακτικής αορίστου β' του ρήματος <u>παρέρχομαι</u> είναι <u>πάρελθε</u> .	Σ	Λ

11. Να γραφούν οι τύποι των παραθετικών που ακολουθούν στους άλλους βαθμούς στον ίδιο τύπο:

Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός	Υπερθετικός βαθμός
τόν ἄρπαγα		
	τοῦ βαθυτέρου	
ἐγγύς		
ἔντιμος		
τόν εὖνουν		
τό κενόν		
ταχύς		
τό βαλόν		
σαφῶς		
	τούς πλείους	

12. Να συμπληρώσετε τις υπόλοιπες εγκλίσεις του ενεστώτα.

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
τολμῶμεν			
	χρῆται		
		κτῶο	
βοηθοῦμεν			
		ἀξιοίη	
			ζήλου

13. ἐκρίθην:

Να κλιθεῖ σε όλες τις εγκλίσεις στο χρόνο που βρίσκεται.

14. ἐβίων:

Να κλιθεῖ σε όλες τις εγκλίσεις στο χρόνο που βρίσκεται.

15. Να τονίσετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

▪ ἐντιθει:	_____	▪ παραστηθι:	_____
▪ ἐπεμβης:	_____	▪ ἀφιστη:	_____
▪ προδιδου:	_____	▪ ἐξεσαι:	_____
▪ ἀποπλει:	_____	▪ κατασιωπαν:	_____
▪ ἐφιετω:	_____	▪ ἀφου:	_____

16. Να τονίσετε τις παρακάτω λέξεις και να δικαιολογήσετε τον τόνο:

▪ πρωτος:	_____	▪ ἐλεύθερος:	_____
▪ κπτος:	_____	▪ πληθους:	_____
▪ φερω:	_____	▪ ἀθλητων:	_____
▪ λογοις:	_____	▪ νους:	_____
▪ τουτων:	_____	▪ δυναμις:	_____
▪ ἦθος:	_____	▪ οἶνος:	_____
▪ ἐμφανους:	_____	▪ σπευδε:	_____
▪ βελος:	_____		

17. Να χαρακτηρίσετε τις υπογραμμισμένες συλλαβές ως φύσει μακρόχρονες, φύσει βραχύχρονες ή θέσει μακρόχρονες:

▪ ἐ <u>πῆ</u> νουν →	_____	▪ <u>κύ</u> κλωψ →	_____
▪ <u>φó</u> βου →	_____	▪ <u>δεῦ</u> ρο →	_____
▪ λα <u>οῦ</u> →	_____	▪ δια <u>τρί</u> βω →	_____
▪ <u>ποι</u> πταί →	_____	▪ <u>λοι</u> πόν →	_____
▪ γεωρ <u>γοί</u> →	_____	▪ πα <u>παί</u> →	_____
▪ <u>λύ</u> οι →	_____	▪ <u>ξύ</u> λοις →	_____
▪ <u>αύ</u> τός →	_____	▪ θε <u>ῶ</u> →	_____
▪ <u>έ</u> χθρός →	_____	▪ γυ <u>μνοί</u> →	_____
▪ <u>έ</u> ξω →	_____		

18. Να συμπληρωθούν τα κενά με τους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας και να κλιθεί ο τύπος της δεικτικής αντωνυμίας που υπάρχει:

- α. Τά καλά παρ' _____ (ἐγώ, δοτική πληθυντικού) καί τό τῆς ἀρετῆς ὄνομα τίμιον.
 β. Οὐδέ γάρ ἐγώ πρός _____ (σύ, αιτιατική ενικού) ἐπεὶ καί νῦν, ἵνα μηδέ τοῦτο λάθῃ _____ (σύ, αιτιατική ενικού, αδύναμος τύπος).
 γ. Ὅταν νομοθετῶμεν, τοῦθ' _____ (ἐγώ, αιτιατική πληθυντικού) σκοπεῖν.
 δ. Τήν εἰρήνην τήν δι' _____ (ἐγώ, γενική ενικού) γεγεννημένην.
 ε. Διατριβαί καί συνήθειαι μεθ' _____ (σύ, γενική πληθυντικού) ἐλευθέριοι.
 στ. Ἐν δέ τῇ πρεσβείᾳ συσσιτεῖν _____ (ἐγώ, δοτική πληθυντικού) ἐσπούδασεν, οὐκ _____ (ἐγώ, αιτιατική ενικού) πείσας, ἀλλά τούς μέτ' _____ (ἐγώ, γενική ενικού).

19. Να συμπληρωθούν τα κενά με τους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας και να κλιθεί ο τύπος της δεικτικής αντωνυμίας που υπάρχει:

- α. Οἱ _____ (ὁ στρατιώτης) ἐν πολλῇ _____ (ἡ ἀπορία) εἰσίν.
 β. Οἱ _____ (ὁ νόμος) ἐπιμελοῦνται τῶν _____ (ὁ πολίτης).
 γ. Τήν πόλιν _____ (τό ὄπλον) και βελῶν καί _____ (ὁ σίτος) καί _____ (ἡ παρασκευή ἅπασα) ἐνέπλησεν.
 δ. Οἱ _____ (ὁ πρεσβύτες) θαυμάζουσι τάς _____ (ἡ ἀρετή) τῶν _____ (ὁ νεανίας).
 ε. Μεγίστης _____ (ἡ τιμή) ἀπολαύουσιν οἱ _____ (ὁ νικητής).
 στ. Οἱ _____ (ὁ διδάσκαλος) τῶν _____ (ὁ Πέρσης) σοφοί εἰσί.
 ζ. Ἡ _____ (ἡ Αἴγυπτος) φέρει _____ (ἡ κριθή) ἄφθονον καί _____ (ὁ τυρός).
 η. Τότε αἱ _____ (ἡ ὁδός) κατέχονται τῷ _____ (ὁ ποταμός) καί οὐκ ἔστιν ἄνευ _____ (τό πλοῖον) πορεύεσθαι.

20. Να κλιθούν τα συνηρημένα ουσιαστικά:

- α. ὁ κατάρρους
 β. ἡ μνᾶ
 γ. ὁ Θαλῆς
 δ. τό κανοῦν
 ε. ἡ γαλῆ

21. Να γράψετε στο ίδιο πρόσωπο στους άλλους χρόνους:

▪ ἀγοράζεις →	▪ κόψετε →
▪ ἐδίωκε →	▪ ἔπαυσαν →
▪ ἀποψηφισάμενος →	▪ γεγραφεῖα →
▪ τρέπομεν →	▪ ἐπορεύσω →
▪ ἀπαλλάττεσθαι →	

22. Να γράψετε στο ίδιο πρόσωπο στις άλλες εγκλίσεις:

▪ κελεύσης	→		▪ πράττοι	→	
▪ πεπαυκώς εἶπ	→		▪ λεξάσθω	→	
▪ τοξεύητε	→		▪ κατεκοπτόμεθα	→	
▪ φυλάξαιμεν	→				

23. Να γραφούν οι τύποι των μετοχών που ακολουθούν:

δεικνύν:	αιτιατική πληθυντικού στο ίδιο γένος	→	
διδούς:	δοτική ενικού / πληθυντικού στο ίδιο γένος	→	
φυγών:	αιτιατική / κλητική ενικού στο ίδιο γένος	→	
ληφθείς:	δοτική πληθυντικού και στα τρία γένη	→	
πεπραχώς:	ονομαστική πληθυντικού και στα τρία γένη	→	
ίων:	αιτιατική ενικού / δοτική πληθυντικού στο ουδέτερο γένος	→	
κελεῦσαν:	γενική ενικού / ονομαστική πληθυντικού στο αρσενικό γένος	→	

24. α. Να κλιθεί το αριθμητικό τρεῖς στο ουδέτερο γένος.
β. ἑνός: να γραφεί ο ίδιος τύπος στα άλλα δύο γένη.

25. Να γραφούν οι τύποι των ρημάτων:

ἀμύνω:	γ' πληθυντικό ευκτικής μέλλοντα	→	
ἀναβάντες:	β' ενικό προστακτικής στον ίδιο χρόνο	→	
ἀξιούμαι:	γ' ενικό οριστικής ενεστώτα ε.φ. και μ.φ.	→	
ἀποδιδράσκω:	απαρέμφατο αορίστου β'	→	
ἀποκτείνουσι:	ο ίδιος τύπος στον παρακείμενο	→	
γράφουσιν:	ο ίδιος τύπος στον παθητικό αόριστο	→	
δεδοίκασι:	ο ίδιος τύπος στον υπερσυντέλικο	→	
δείκνυμι:	β' ενικό οριστικής ενεστώτα μ.φ.	→	

διαπλεύσοισθε:	β' ενικό προστακτικής ενεστώτα ε.φ.	→	
διδασκέτω:	απαρέμφατο παθητικού μέλλοντα	→	
ἔαν:	α' ενικό οριστικής παρατατικού	→	
εἰδήσοις:	ο ίδιος τύπος στον ενεστώτα	→	
εἰσενέγκη:	μετοχή μέλλοντα στο θηλυκό γένος	→	
ἐπινοῶ:	ουδέτερο μετοχής ενεστώτα	→	
ἐπίσταιο:	απαρέμφατο ενεστώτα	→	
ἐσχέκασι:	β' ενικό ευκτικής αορίστου β'	→	
ζῆν:	ο ίδιος τύπος στον αόριστο β'	→	
ἠγγελμένος:	β' ενικό προστακτικής στον ίδιο χρόνο	→	
καθεστώς:	ο ίδιος τύπος στον αόριστο β'	→	
καταλείπομαι:	α' πληθυντικό υποτακτικής αορίστου β'	→	
λήψεσθε:	γ' πληθυντικό οριστικής παρακειομένου μ.φ.	→	
πυθέσθων:	απαρέμφατο μέλλοντα	→	
συμπάσχω:	αρσενικό γένος της μετοχής του αορίστου β'	→	
φαίνομαι:	απαρέμφατο παθητικού αορίστου	→	
φασίν:	εγκλητική αντικατάσταση	→	
χαίρω:	α' πληθυντικό ευκτικής παρακειομένου	→	
χρῶμαι:	β' ενικό οριστικής παρατατικού	→	
ψηφίσασθαι:	γ' ενικό ευκτικής μέλλοντα	→	

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

ΚΕΙΜΕΝΑ

Στα ακόλουθα κείμενα των αρχαίων ελληνικών να κάνετε τις γραμματικές παρατηρήσεις που ζητούνται ανά κείμενο.

Κείμενο 1^ο

Λαερτίου Διογένους, Φιλοσόφων βίων και δογμάτων συναγωγή,
Πλάτων, III 56

Ὡσπερ δέ τό παλαιόν ἐν τῇ τραγωδίᾳ πρότερον μὲν μόνος ὁ χορός διεδραμάτιζεν, ὕστερον δέ Θέσπις ἕνα ὑποκριτὴν ἐξεῦρεν ὑπὲρ τοῦ διαναπαύεσθαι τὸν χορόν καὶ δεύτερον Αἰσχύλος, τὸν δέ τρίτον Σοφοκλῆς καὶ συνεπλήρωσεν τὴν τραγωδίαν, οὕτως καὶ τῆς φιλοσοφίας ὁ λόγος πρότερον μὲν ἦν μονοειδής ὡς ὁ φυσικός, δεύτερον δέ Σωκράτης προσέθηκε τὸν ἠθικόν, τρίτον δέ Πλάτων τὸν διαλεκτικόν καὶ ἐτελεσιούργησε τὴν φιλοσοφίαν.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Μεταφέρετε τα ουσιαστικά της α' κλίσης στις πλάγιες πτώσεις του άλλου αριθμού.
2. Γράψτε τα ουσιαστικά της β' κλίσης στη γενική – δοτική και αιτιατική των δύο αριθμών.
3. ἦν :
α) να κλιθεῖ η οριστική ενεστώτα και παρατατικού.
β) να αντικατασταθεῖ εγκλιτικά στο γ' πληθυντικό ενεστώτα.
4. Μεταφέρετε τον τύπο **διεδραμάτιζεν** σε όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα.
5. **συνεπλήρωσεν** : αντικαταστήστε εγκλιτικά τον τύπο.
6. **διαναπαύεσθαι** :
α) κλίνετε την προστακτική στον ίδιο χρόνο και φωνή.
β) σημειώστε τα απαρέμφατα ενεστώτα και μέλλοντα στις δύο φωνές.
γ) γράψτε τις μετοχές όλων των χρόνων στην ίδια φωνή.

Επιμέλεια: Νίκα Νατάσα

Κείμενο 2^ο

Πλάτων, Φαῖδων 58 a - c

Τοῦτο ἐστὶ τό πλοῖον, ὡς φασὶν Ἀθηναῖοι, ἐν ᾧ Θησεύς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς δῖς ἑπτὰ ἐκείνους ᾤχετο ἄγων καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτός ἐσώθη. Τῷ οὖν Ἀπόλλωνι εὖξαντο, ὡς λέγεται, τότε, εἰ σωθεῖεν, ἐκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξιν εἰς Δῆλον· ἦν δὴ αἰεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ' ἐκείνου κατ' ἐνιαυτόν τῷ Θεῷ πέμπουσιν. Ἐπειδάν οὖν ἄρξωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν καὶ δημοσίᾳ μηδένα ἀποκτινύναι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλον τε ἀφίκηται τό πλοῖον καὶ πάλιν δεῦρο. Τοῦτο δέ ἐνίοτε ἐν πολλῷ χρόνῳ γίγνεται, ὅταν τύχωσιν ἄνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς. Ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῆς θεωρίας, ἐπειδάν ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψη τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου· τοῦτο δ' ἔτυχεν, ὡσπερ λέγω, τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης γεγονός. Διά ταῦτα καὶ πολὺς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτῃ ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης καὶ τοῦ θανάτου.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Μεταφέρετε τα δευτερόκλιτα ουσιαστικά στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.
2. Κλίνετε πλήρως τα προσηγορικά ουσιαστικά της πρώτης κλίσης.
3. **έστί** : αντικαταστήστε τον τύπο χρονικά και εγκλιτικά.
4. Εντοπίστε τους τύπους του αορίστου και αντικαταστήστε τους εγκλιτικά στην ίδια φωνή. Κλίνετε, επίσης, σε καθέναν τους την προστακτική της άλλης φωνής.
5. Σε κάθε τύπο του ενεστώτα που εντοπίζετε στο κείμενο γράψτε το απαρέμφατο και τη μετοχή του στον ίδιο χρόνο. Κλίνετε, επίσης την προστακτική.
6. **εὔξαντο** : αντικαταστήστε τον τύπο χρονικά και εγκλιτικά.

Επιμέλεια: Νίκα Νατάσα

Κείμενο 3^ο
Λυσίου, Ὀλυμπιακός 1 – 3

Ἐν μὲν γάρ τῳ τέως χρόνῳ ἀλλοτρίως αἱ πόλεις πρὸς ἀλλήλας διέκειντο· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος τοὺς τυράννους ἔπαυσε καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ἐκώλυσεν, ἀγῶνα μὲν σωμάτων ἐποίησε, φιλοτιμίαν καὶ πλοῦτου, γνώμης δ' ἐπίδειξιν ἐν τῳ καλλίστῳ τῆς Ἑλλάδος, ἵνα τούτων ἀπάντων ἔνεκα εἰς τό αὐτό συνέλθωμεν, τὰ μὲν ὀψόμενοι, τὰ δ' ἀκουσόμενοι· ἠγήσατο γάρ τὸν ἐνθάδε σύλλογον ἀρχὴν γενήσεσθαι τοῖς Ἕλλησι τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ταῦθ' ὑφηγήσατο, ἐγὼ δ' ἤκω οὐ μικρολογησόμενος οὐδέ περὶ τῶν ὀνομάτων μαχούμενος. Ἠγοῦμαι γάρ ταῦτα ἔργα μὲν εἶναι σοφιστῶν λίαν ἀχρήστων καὶ σφόδρα βίου δεομένων, ἀνδρός δὲ ἀγαθοῦ καὶ πολίτου ἀξίου περὶ τῶν μεγίστων συμβουλεύειν.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Κάθε ουσιαστικό της πρώτης και δεύτερης κλίσης που βρίσκεται σε πλάγια πτώση να μεταφερθεί στην αντίστοιχη του άλλου αριθμού.
2. Κλίνετε τις δεικτικές αντωνυμίες που εντοπίζετε στο κείμενο στο ίδιο γένος.
3. Εντοπίστε δύο ρηματικούς τύπους αορίστου ενεργητικής και μέσης φωνής και αντικαταστήστε τους εγκλιτικά.
4. **ἔπαυσε** :
α) αντικαταστήστε χρονικά τον τύπο σε ενεργητική και μέση φωνή.
β) Γράψτε τα απαρέμφατα όλων των χρόνων και στις δύο φωνές.
γ) Κλίνετε την προστακτική παθητικού αορίστου.
5. Εντοπίστε έναν τύπο παρατατικού και κλινετέ τον.
6. **ἐκώλυσεν** : αντικαταστήστε εγκλιτικά και στις δύο φωνές.
7. **ἀκουσόμενοι, συμβουλεύειν** : να αντικατασταθούν χρονικά οι τύποι στη φωνή που βρίσκονται.

Επιμέλεια: Νίκα Νατάσα

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΕΥΘΕΙΣ / ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ & ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΑΡΚΤΙΚΟ ΧΡΟΝΟ		
	ΥΠΟΘΕΣΗ	ΑΠΟΔΟΣΗ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ	Εἰ + οριστική κάθε χρόνου	<ul style="list-style-type: none"> Κάθε ἔγκλιση
ΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ	Εἰ + οριστική ιστορικού χρόνου	<ul style="list-style-type: none"> Οριστική ιστορικού χρόνου με ἢ χωρίς δυνητικό ἄν
ΑΠΛΗ ΣΚΕΨΗ	Εἰ + ευκτική	<ul style="list-style-type: none"> Δυνητική ευκτική Οριστική αρκτικού χρόνου Ευχετική ευκτική Προστακτική
ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ	Εἰ + ευκτική	<ul style="list-style-type: none"> Οριστική ιστορικού χρόνου με ἢ χωρίς δυνητικό ἄν
ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟ	Ἐάν, ἄν, ἦν + υποτακτική	<ul style="list-style-type: none"> Οριστική μέλλοντα (σπάνια συντελεσμένου) Δυνητική ἢ ευχετική ευκτική Οριστική Ενεστώτα / Αορίστου / Παρακειμένου, με σημασία μέλλοντα Προτρεπτική/ Αποτρεπτική υποτακτική Απορηματική ἢ ἄλλη υποτακτική Ρηματικά επίθετα σε: -τεος/ -τος.
ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΕ ΠΑΡΟΝ/ ΜΕΛΛΟΝ	Ἐάν, ἄν, ἦν + υποτακτική	<ul style="list-style-type: none"> Οριστική ενεστώτα Γνωμικός αόριστος/ Μέλλοντας Παρακείμενος με σημασία ενεστώτα
ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ (νοηματικά προσδοκώμενο)	Εἰ + οριστική μέλλοντα	<ul style="list-style-type: none"> Οριστική μέλλοντα

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

1. Στο ακόλουθο κείμενο να βρεθούν τα κατηγορούμενα του υποκειμένου και του αντικειμένου.

Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἄν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι, κἄν μικράν, φύσει καί νόμους διοικεῖται. Τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καί κατά ἄνδρα ἴδιον τοῦ ἔχοντος, οἱ νόμοι κοινόν καί τεταγμένον καί ταυτό πᾶσιν. Ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ἦ πονηρά πολλάκις φαῦλα βούλεται· δίοπερ τοὺς τοιούτους ἐξαμαρτάνοντας εὐρήσετε.

2. Στις ακόλουθες προτάσεις να εντοπιστούν οι γενικές κατηγορηματικές και τα είδη τους.

α. Ἄλλοι μὲν τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν.

β. Σόλων ἐκλήθη τῶν ἐπτά σοφῶν.

γ. Ἡ πορεία ἦν δέκα ἡμερῶν.

δ. Οὐ τοῦ ἄρχοντος νομίζεται ἡ πόλις.

ε. Ἡ ἄμπελος ἐστὶ τοῦ πατρός.

στ. Ἡ Πέργαμος ἐστὶ τῆς Μυσίας.

ζ. Οἱ στέφανοι ἦσαν οὐ ρόδων ἀλλὰ χρυσοῦ.

η. Νεῖλος τῶν μεγίστων ποταμῶν ἐστίν.

3. Στις ακόλουθες προτάσεις να εντοπίσετε τα επιρρηματικά και προληπτικά κατηγορούμενα.

α. Οἱ δέ ἄλλοι σκπνοῦμεν ὑπαίθριοι.

β. Ἐγώ σέ ἄσμενος ἐόρακα.

γ. Φίλιππος μέγας πύξθη.

δ. Ἵμεῖς διήλθετε τό πεδίον σκοταῖοι.

ε. Αἱ νῆες μετέωροι ὦρμουν.

στ. Ἡ πόλις παρεσκευάσται αὐταρκεστάτη καί εἰς πόλεμον καί εἰς εἰρήνην.

ζ. Μείζων ἐφ' ἡμῶν ἡ πόλις πύξηται.

η. Ἀνήγοντο δέ καί οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι.

4. Στο ακόλουθο κείμενο να βρεθούν οι επιθετικοί και κατηγορηματικοί προσδιορισμοί.

Δέομαι οὖν ἀπάντων ὑμῶν περί ἐμοῦ τήν αὐτήν γνώμην ἔχειν, ἥπερ καί περί τῶν ἐμῶν προγόνων, ἵνα καί ἐμοί ἐγγένηται ἐκείνους μιμήσασθαι, ἀναμνησθέντας αὐτῶν ὅτι ὅμοιοι τοῖς πλείστων καί μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίοις τῇ πόλει γεγέννηται πολλῶν ἔνεκα σφᾶς αὐτούς παρέχοντες τοιούτους, μάλιστα δέ τῆς εἰς ὑμᾶς εὐνοίας.

5. Να αναγνωρίσετε τις παραθέσεις και τις επεξηγήσεις στις παρακάτω προτάσεις.

α. Δύο μάλιστα οἱ τῶν Περσῶν παῖδες ἐδιδάσκοντο, ἄρχειν τε καί ἄρχεσθαι.

β. Ἦγεῖτο Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεύς.

γ. Ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Πέρσαι ὄπλα.

δ. Τρία ἐστί τά μέγιστα ἃ διαφυλάττει τήν εὐδαιμονίαν τῆς πόλεως, ἡ τάξις τῶν νόμων, ἡ ψῆφος τῶν δικαστῶν, ἡ κρίσις.

ε. Καί τό πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μέν τοῦτον οὐ προὔδοτε.

6. Να χαρακτηρίσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις ως Γενική Υποκειμενική ή Γενική Αντικειμενική ή Γενική Κτητική [Υ, Α, Κ].

Τῆς νίκης τό μέγεθος.

Ἀνάστασις τοῦ δήμου.

Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ ἀρετή τοῦ ἀνδρός.

Ἐπόπτας τῶν πολεμικῶν.

Πόθος πατρίδων, γονέων, γυναικῶν.

Ἄρχεται ὁ πόλεμος Ἀθηναίων καί Πελοποννησίων.

Τά μέν οὖν ναυτικά τῶν Ἑλλήνων τοιαῦτα ἦν.

Βέβαιοι σύμμαχοι Θηβαίων ἔσονται.

7. Να αναγνωριστούν οι γενικές στις ακόλουθες προτάσεις.

α. Ὅμηρος ἦν παλαιότερος Ἡσιόδου.

β. Μεστός ὁ τόπος ἐστίν λιθίνων στηλῶν καί ναῶν.

γ. Ἀναρχίας οὐκ ἔστι μείζον κακόν.

δ. Πόρρω τῶν πραγμάτων ἐστί.

ε. Εἰς τοῦτο ἠκει τόλμης.

στ. Οὔτοι ἔχαιρον ἐπί τῇ νίκῃ τῶν ἱππέων.

ζ. Πορείαν πολλῶν ἡμερῶν ἐβάδισαν.

8. Να αναγνωριστούν οι δοτικές στις ακόλουθες προτάσεις.

α. Ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνει.

β. Οὐδείς Θεός δύσνους ἀνθρώποις.

γ. Ὁ ἔρως ἐστί ἔμφυτος τοῖς ἀνθρώποις.

δ. Οὐχ ὁμοίως τοῖς λησταῖς ἐβίωσαν.

ε. Ἔβαλλον αὐτούς λίθοις καί τοξεύμασι καί ἀκοντίοις.

στ. Δειλία ἴσως τό δίκαιον θεραπεύσετε.

ζ. Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσίν εἴκοσιν.

η. Ὀλίγοις ὑπῆρχον οἰκῆσεις.

θ. ὦ μῆτερ, ὡς καλός μοι ὁ πάππος.

ι. Οὐ τά κράτιστα προνοεῖς ταῖς Ἀθήναις.

9. Να αναγνωριστούν οι αιτιατικές στις ακόλουθες προτάσεις.

α. Οἱ μέν ἐθελονταί ἐπορεύοντο πληθος ὡς δισχίλιοι.

β. Οἱ Συρακόσιοι καί οἱ ξύμμαχοι προσέκειντο τόν αὐτόν τρόπον.

γ. Ταῦτα χαίρω, ταυτά ἄχθομαι.

δ. Οὗτος ἐγένετο βελτίων τήν ψυχήν.

ε. Κατεσκάφη τό τεῖχος δέκα σταδίους.

στ. Καί γάρ τοῦτο πλεῖστον διαφέρει.

ζ. Τόν ἄλλον χρόνον ἐγεώργει.

10. Να χαρακτηριστούν οι παρακάτω υποθετικοί λόγοι:

α. Εἰ τινά λάβοιεν, ἀπέκτεινον.

β. Εἰ πλούσιος γένοιο, τίνος ἂν δέοις;

γ. Ἄν τά πράγματα ἀπῆ, ὁ λόγος μάταιος ἐστί.

δ. Εἴ σε μισῶ, ἀπολοίμην!

ε. Ἐάν ταῦτα πράξης, ἐπαινεσθείης ἂν.

στ. Ἦν πόλεμον αἰρῆσθε, μηκέτι ἦκετε δεῦρο ἄνευ ὀπλων.,

- ζ. Εἰ βούλει, μένε.
-
- η. Εἰ μή ὑμεῖς ἤλθετε, ἐπορευόμεθα ἄν ἐπί βασιλέα.
-
- θ. Εἰ ζῶν ἐτύχανεν Ἀμύντας, παρεικόμην ἐκείνῳ αὐτά.
-
- ι. Εἰ ἐθέλοισιν σκοπεῖν, εὐρήσομεν πολλούς.
-
- ια. Εἰ τις Κλεάρχῳ δοκοίη βλακεύειν, ἔπαισεν ἄν.
-
- ιβ. Ἐάν κολάζετε τοὺς ἀδικοῦντας, ἔσονται οἱ νόμοι κύριοι.
-
- ιγ. Ἐάν τοῦτο νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποιήται.
-
- ιδ. Εἴπερ ἦσθα χρηστός, ἐχρῆν σε γένεσθαι μηνυτήν.
-
- ιε. Εἰ ἐκεκτῆμιν οὐσίαν, ἐπ' ἀστράβης ἄν ὤχομην.
-
- ιστ. Εἰ ταῦτα πράξεις, ἐπαινεσθήσει.
-
- ιζ. Εἴτε δεῖ ἡμᾶς τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε μή, τό ἀδικεῖν κακόν.
-
- ιη. Ἄν διαπράξωμαι ἃ δέομαι, ἦξω.
-
- ιθ. Ἐάν ὁ κυβερνήτης ἀμάρτη, κοινήν τήν ἀτυχίαν ἅπασι παρεσκεύασεν.
-
- κ. Εἰ ὁμώμοκε Λεωκράτης, φανερώς ἐπιώρκησεν.
-
- κα. Εἰ ἴδοιεν ἡμᾶς νυστάζοντας, δικαίως ἄν γελῶεν.
-
- κβ. Ἄν τάγαθά πράττωμεν, χαράν τοῖς γονεῦσι παρέχομεν.
-
- κγ. Ἄν Θεός ἐθέλη, κρατήσομεν τῶν πολεμίων.
-
- κδ. Εἰ τοῦτο ἐποίησεν, οὐκ ἄν ἀπέθανεν.
-
- κε. Ἄν θέλης, δυνήσει.
-
- κστ. Εἰ μή γινώσκω, διδάξετέ με.
-
- κζ. Οὐκ ἔπινε εἰ μή διψῶν.
-
- κη. Εἰ μή ποιήσουσι ταῦτα, ἔκσπονδοι ἔσονται.
-
- κθ. Εἰ πάντες ἀλλήλους ἐφίλουν, κάλλιστος ἄν ἦν ὁ βίος.
-
- λ. Ζήσεις βίον κράτιστον, ἄν θυμοῦ κρατῆς.
-

11. Να τεθούν στην ορθή πτώση τα αντικείμενα στις εξής προτάσεις:

- α. Δοῦλος εὐνοεῖ (δεσπότης) _____ .
- β. Αἱ ἐσθῆτες (αἱ γυναῖκες) _____ ἀρμόττουσι.
- γ. Μέννησο (ὁ ἀπὼν φίλος) _____ .
- δ. Ἀγροσίλαος οὐ (χρήματα) _____ ἐφείδeto.
- ε. Οὐκ ἐπελαθόμην (αἱ ἐντολαί) _____ σου.
- στ. Ἐπεμελοῦντο (ἡ πόλις) _____ .
- ζ. Ἐβοηθήσαμεν (Εὐβοεῖς) _____ .
- η. Ὁ λιμὴν ἔγεμε (πλοῖα) _____ .
- θ. Ἐμμείνατέ μοι (ταῦτα) _____ .
- ι. Στερούμεθα (ἀγαθά) _____ .
- ια. (Οἱ νόμοι) _____ πείθου.
- ιβ. Ὀμίλει (οἱ ἀγαθοί) _____ .
- ιγ. (Πλείστα δεινά) _____ μετέσχον.
- ιδ. Οἱ θεοί (πάντα) _____ κρατοῦσι.
- ιε. Ὁ βουλόμενος ἀκολουθήτω (ἐγώ) _____ .
- ιστ. Οὔτοι (ὁ Κλέαρχος) _____ ὠργίζοντο.
- ιζ. Λόφος ὑπέρκειται (ἡ πεδία) _____ .
- ιη. Ἐφίεται (ἀρχή) _____ .
- ιθ. Οὔτος εἶπετο (ὁ λοχαγός) _____ .
- κ. Οἱ θεοί ἀπολαύουσι (εὐδαιμονία) _____ .

12. Να αναγνωριστούν οι παρακάτω ονοματικές προτάσεις:

- α. Δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύς Βασιλεύς ἦν.

- β. Ἐφοβεῖτο μή ὁ πάππος ἀποθάνη.

- γ. Τοῦ ἡμῖν ἀπόκριται, εἰ ἀληθῆ λέγομεν ἢ οὐκ ἀληθῆ.

- δ. Δεινόν, ὧ ἄνδρες δικασταί, εἰ αὐτοῦ μέν ἐκείνου θάνατον κατέγνωτε.

- ε. Οὔτινες ἀφίκοντο, θόρυβον ἐποίησαν.

- στ. Εἶρηκα ἃ νομίζω συμφέρειν.

- ζ. Ἔλεγε ὅτι ἡ ὁδός ἔσοιτο προς βασιλέα.

- η. Δέος ἐστὶ μή πανοῦργος ὧν τρέψηται τι τῶν πραγμάτων.

- θ. Ἦρετο εἰ τις ἐμοῦ σοφώτερος εἶη.

- ι. Φανερόν γενήσεται τίς τίνος αἴτιος ἐστίν.

- ια. Θαυμαστόν ἐστὶ εἰ μή δύνασθε συνιδεῖν ὅτι γένος οὐδέν ἐστὶ κακονούστερον πονηρῶν ῥητόρων καὶ δημαγωγῶν.

- ιβ. Οὔτος ἐστὶ ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγοὺς.

ιγ. Τοῦτο ὑμᾶς δεῖ μαθεῖν, ὅτι τό συνεχόν τήν δημακρατίαν ὄρκος ἐστί.

ιδ. Δεινόν ἐφαίνετο εἶναι μή οἱ στρατιῶται δύσνοι ὦσιν.

ιε. Θαυμάζω πότερα αἰτεῖ τά ὄπλα ἢ τά δῶρα!

ιστ. Φυλάττου ὄπως μή ἐλάττους τούς βοῦς ποιήσεις.

ιζ. Τοῦτο εἰπέ, ὅ,τι σοι δοκεῖ.

ιη. Ἔλεγον ὅτι Ἀριαῖος πεφευγώς εἶη.

ιθ. Ὅρατε ὄπως μή κινδυνεύσομεν.

κ. Ὅσα δύνασαι ποιεῖν ὑπόμενε.

13. Να αναγνωριστούν οι εξής δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις:

α. Ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει ἡμῖν ἀκούειν τῶν συμβουλευόντων.

β. Τάς ἀρετάς ἐπιτηδεύομεν, ὄπως ἂν μετά πλείστων ἀγαθῶν τόν βίον διάγωμεν.

γ. Ἐνετύγχανον τάφροις ὡς μή δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν.

δ. Ἥλιον δέ νεφέλη ἠφάνισε μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι.

ε. Οὐ πρότερον γε οἱ ξύμπαντες ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτόν, πρὶν ἐζημίωσαν χρήμασιν.

στ. Εἰ καί μή βλέπεις, φρονεῖς ὁμως.

ζ. Τήν γυναῖκα ἐμακάριζον, οἶων τέκνων ἔτυχεν.

η. Ἄνεπαύοντο ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος.

θ. Ὁργίσθην ὧν Κῦρος προσέταξε.

ι. Χαλεπά τά παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν τοιούτων στερόμεθα.

ια. Δέομαι οὖν σου παραμεῖναι, ὡς ἐγώ οὐδ' ἂν ἐνός ἡδιδον ἀκούσαιμι ἢ σου.

ιβ. Οὐκ ἂν ἔλθοι βασιλεύς ὡς φόβον παράσχοι;

ιγ. Ναῦς ἐπλήρουν ὄπως ναυμαχίας ἀποπειράσωσι.

ιδ. Ποίει πᾶν ὥστε ἀρετῆς καί φρονήσεως μετασχεῖν ἐν τῷ βίῳ.

ιε. Ὅ μὲν πεινῶν φάγοι ἂν ὅποτε βούλοιο.

ιστ. Ὡς δ' ἔξω βελῶν ἐγένοντο, ἔστησαν κατά χῶραν.

ιζ. Ἦναγκάζετο διδόναι λόγον ὧν ἐποίει.

ιη. Αἴρουσι τό παρατείχισμα οἷς κτῶνται.

ιθ. Ἄπειμι ὡς οὐκ ἂν ἀκούσαιμι σου.

κ. Ἐκκλησίαν ξυνήγαγον, ὅπως ὑπομνήσω ὑμῖν καί ταῦτα.

14. Ἀπρόσωπα ῥήματα

α. Πάτριον ἡμῖν τάς ἀρετάς ἐκ τῶν πόνων κτᾶσθαι.

β. Δεῖ τοὺς νέους ὀρέγεσθαι παιδείας.

γ. Ἐδόκει τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ὀσφαλές εἶναι σκηνοῦν.

δ. Δεινόν τοὺς χείρονας τῶν βελτιόνων ἄρχειν.

ε. Χρή μή καταφρονεῖν τοῦ πλήθους.

στ. Ῥαδίως ἔχει αὐτοῖς δακρυῖσαι.

ζ. Τόν ἄνθρωπον δεῖ πολλοὺς μόχθους μοχθεῖν.

η. Ἀνάγκη μετά παρηρσίας διαλέγεσθαι.

θ. Ἐξῆν αὐτῷ σωθῆναι.

ι. Αἰσχρόν ἀμαρτάνειν. / Αἰσχρόν τό ἀμαρτάνειν.

15. Ταυτοπροσωπία – Ἐτεροπροσωπία

α. Ἀκούω καί ἄλλα ἔθνη τοιαῦτα εἶναι.

β. Ἡύχετο τις εἶναι.

γ. Τοὺς κύκνους φασί παρά τόν θάνατον ἄδειν.

δ. Ὁ στρατιώτης οὐ βούλεται τῷ στρατηγῷ πείθεσθαι.

ε. Σωκράτης τήν ἀλήθειαν μεγίστην δύναμιν ἔχειν θέλει.

στ. Σωκράτης οὐκ ἐθέλει τοὺς δικαστάς κολακεύειν.

ζ. Σύν τῷ νόμῳ ἐκέλευεν τόν δικαστήν τήν ψῆφον θέσθαι.

η. Οὐκ ἂν ἤθελον στασιάζειν ὑμᾶς.

θ. Ἡλιος οὐκ ἐπιτρέπει ἀνθρώποις ἀκριβῶς ὄρᾱν.

ι. Ἐλεγε τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας εἰκόνας θεῶν εἶναι.

16. Αντικείμενο

α. Αὐτοὺς ἀπεστέρησαν τοῦ βίου.

β. Κῦρος ἀπέκρουπτεν τοὺς στρατιώτας τὴν ἑαυτοῦ λύπην.

γ. Κωλύουσι ἡμᾶς διαβαίνειν τὴν ὁδόν.

δ. Τινές ἀχθονται μοι. / Τινές ἀχθονται τοῖς πράγμασι.

ε. Παύσασθε μάχης.

στ. Τισσαφέρνης ἡξίου τὰς πόλεις ὑπηκόους εἶναι.

ζ. Οἶονται τὰ ξύλινα τεῖχῃ σωτηρίαν εἶναι τῇ πόλει.

η. Τό σῶμα φημί ψυχὴν ἔχειν.

θ. Μὴ μοῦ ἀπτου!

ι. Ἐμμένεις τοῖς ὄρκοις.

17. Κατηγορούμενο

α. Ἦκω διδάσκαλος ὑμῶν.

β. Σόλων ἐκλήθη τῶν σοφῶν.

γ. Τίς εἶ;

δ. Ὁ πύργος ᾠκοδόμηται στερεός.

ε. Ἡ ἡγεμονία ἐστὶ τῆς πόλεως.

στ. Διὰ παντός τοῦ βίου τοιοῦτος φανοῦμαι.

ζ. Ἄνυπόδητος διατελεῖς.

η. Τὰς πόλεις ἐκούσας κατέλαβε.

θ. Τίνα τρόπον σοφοὶ γενησόμεθα;

ι. Οἱ στέφανοι ἦσαν ἐλαίας.

18. Είδη του «άν»

α. Πολλούς τῶν Ἑλλήνων ἂν ἴδοις ἐκεῖ κατοικοῦντας.

β. Ἄν λέγῃς ταῦτα, εἶ καλός.

γ. Ποῦ ἂν ἴδοιμι Πρόξενον;

δ. Σκόπει ἂν σοι ταῦτα ἀρέσκη.

ε. Ἄν ταῦτα πράξης, ἐπαινεσθεῖς ἂν.

στ. Νομίζω τοῦτο οὐκ ἂν ἀληθές εἶναι.

ζ. Λυσίας οὐκ ἂν ἔλεγε ταῦτα.

η. Μαχοῦμεθα ἕως ἂν οἱ σύμμαχοι ἀφίκωνται.

θ. Κολάζονται οἱ ἂν φαίνωνται ἀδικεῖν.

ι. Ἄκουσον ὡς ἂν μάθῃς.

19. Μετοχές

α. Ἴσθι ἀνόπτος ὦν.

β. Ἄρταξέρξου βασιλεύοντος Κῦρος ἐπὶ Σοῦσα ἐστράτευσε.

γ. Ἀπέπεμψαν τόν ἡγεμόνα δῶρα δόντα.

δ. Ἀπείρηκα βαδίζων καί τρέχων.

ε. Φιλῶν σεαυτόν οὐχ ἕξεις φίλους.

στ. Κρινόμενοι ἐν τῷ δικαστηρίῳ οὐκ ἂν ἐσώθησαν.

ζ. Ἴνδοί ἐνδύουσιν εἴματα ὑπὸ καλάμων πεποιημένα.

η. Ἴκεν ἄγων ἄνδρα ἔχοντα τόξον.

θ. Ὅρων τάς συμφοράς οὐ καθεύδειν δύναμαι.

ι. Σιγῶν τήν ἀλήθειαν, χρυσόν θάπτεις.

Επιμέλεια: Μαντουβάλου Μ. Ηλιόχαρη

☞ Οι ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα μας:
www.theoritiko.gr από 02/05.

ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ Ι (1)

1. Να συμπληρώσετε τα κενά με την πτώση και τον αριθμό των παρακάτω ουσιαστικών.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΠΤΩΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ
poeta		
terra		
epistulas		
epistulae		
querelarum		
fortunam		
incolis		
miseriae		
epistulis		

2. incolis, curae, miseriae, iniuriam: Να κλίνετε τα παραπάνω ουσιαστικά στις πλάγιες πτώσεις στον αριθμό που βρίσκονται .

ΓΕΝΙΚΗ				
ΔΟΤΙΚΗ				
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ				
ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ				

3. Να γράψετε τα αρσενικά πρωτόκλιτα ουσιαστικά του κειμένου.
4. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις με τις σημασίες γράφοντας σε κάθε πλαίσιο της στήλης Β τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της στήλης Α. Στη στήλη Β υπάρχουν δυο σημασίες για τις οποίες δε δίνονται οι αντίστοιχες λατινικές λέξεις τις οποίες θα πρέπει να συμπληρώσετε και στη στήλη Α υπάρχουν δυο λατινικές λέξεις για τις οποίες δε δίνονται οι αντίστοιχες σημασίες τις οποίες θα πρέπει επίσης να συμπληρώσετε.

A	B
1) unicus	☐ παγωμένος
2) repugno	☐ θρηνώ, κλαίω
3) iniuria	☐ τύχη
4) exulo	☐ βασανίζω
5) excrucio	☐ είμαι εξόριστος
6) desidero	☐ αντιμάχομαι
7) adversus	☐ αντίξοος, εχθρικός
8) deploro	☐ επιθυμώ
9) incola	☐ γη
10) gelidus	☐ μοναδικός
11) _____	☐ _____
12) _____	☐ _____

5. Να επιφέρετε τις απαιτούμενες διορθώσεις στις παρακάτω προτάσεις.
- ❖ Ovidius Romam desideratis et epistulas Roma scriptitat.
 - ❖ Poeta epistulis iniuriam repugnant
 - ❖ Incolae fortuna adversa deplorat.
6. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις λέξεις που δίνονται στις παρενθέσεις αφού τις μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο(να γράψετε τα ρήματα στον ενεστώτα).
- ❖ Ovidius de _____ .(narro, incolae, barbarus-a-um)
 - ❖ Ovidius epistulas plenas _____ scriptitat.(querelae)
 - ❖ Te _____ in _____ excruciant.(terra, miseria, gelidus-a-um)
 - ❖ Musae amicae _____ sunt.(poetae)
 - ❖ Nos fortunam adversam _____ et contra iniuriam _____ . (repugno, deploro)
7. Να μεταφράσετε στα λατινικά την πρόταση.
- ❖ Ο ποιητής Οβίδιος βρισκόταν εξόριστος στη γη του Πόντου και έκλαιγε για την κακή του τύχη.
8. Να κάνετε τη σύνταξη παθητική.
- ❖ Epistulas Romam scriptitat.
 - ❖ Poetam curae et miseriae excruciant.
9. «Romam»: Να αιτιολογήσετε συντακτικά την εκφορά του παραπάνω τύπου.
10. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: ποίημα, επιστολογραφία, κουλτούρα, μίζερος, πλήρης;
11. Μην αναβάλλεις την πραγματοποίηση των στόχων σου, _____ .
Να συμπληρώσετε το κενό της παραπάνω πρότασης με την κατάλληλη φράση: sui generis, primus inter pares, persona grata, carpe diem.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙ (2)

1. Να γράψετε την πτώση, το γένος και τον αριθμό των παρακάτω ουσιαστικών.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΠΤΩΣΗ	ΓΕΝΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
dolo			
nato			
sociis			
venti			
pontum			
reginae			
insidias			

2. Να κλίνετε τα παρακάτω ουσιαστικά στον αριθμό που βρίσκονται.

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	Aeneas		venti			
ΓΕΝΙΚΗ		Anchisae				
ΔΟΤΙΚΗ						
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ				pontum	patriam	insidias
ΚΛΗΤΙΚΗ						
ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ						

3. filius, sociis : Να κλίνετε τα παραπάνω ουσιαστικά στους δυο αριθμούς.

ΠΤΩΣΕΙΣ	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ				
ΓΕΝΙΚΗ				
ΔΟΤΙΚΗ				
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ				
ΚΛΗΤΙΚΗ				
ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ				

4. Να κάνετε χρονική αντικατάσταση στα 6 πρόσωπα αντίστοιχα, στους χρόνους που ζητούνται.

ΧΡΟΝΟΙ	expugnat	navigat	turbant	portant	fundat	expirat
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ						
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ						
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ						

5. Να μεταφράσετε στα λατινικά τις προτάσεις.

- ❖ Οι σύντροφοι διηγούνται στους γιους και στις κόρες την ενέδρα των Ελλήνων.
- ❖ Η Διδώ ιδρύει στην Αφρική καινούργια πατρίδα, αλλά ο Αινείας πλέει προς την Ιταλία.

6. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις με τις σημασίες γράφοντας σε κάθε πλαίσιο της στήλης Β τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της στήλης Α. Στη στήλη Β υπάρχουν δυο σημασίες για τις οποίες δε δίνονται οι αντίστοιχες λατινικές λέξεις τις οποίες θα πρέπει να συμπληρώσετε και στη στήλη Α υπάρχουν δυο λατινικές λέξεις για τις οποίες δε δίνονται οι αντίστοιχες σημασίες τις οποίες θα πρέπει επίσης να συμπληρώσετε.

A	B
1) insidiae	☐ σύντροφος
2) socius	☐ άνεμος
3) ventus	☐ καινούργιος
4) porto	☐ πεθαίνω
5) novus	☐ ιδρύω
6) exspiro	☐ διηγούμαι από την αρχή
7) fundo	☐ μεταφέρω
8) renarro	☐ ενέδρα
9) navigo	☐ ταράζω
10) ibi	☐ γιος
11) _____	☐ _____
12) _____	☐ _____

7. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις λέξεις που δίνονται στις παρενθέσεις αφού τις μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο(να γράψετε τα ρήματα στον μέλλοντα).

- ❖ Homines urbem _____ (magnus-a-um, insidiae, expugno)
- ❖ _____ et socios _____ (nati, venti, porto, Africa)
- ❖ Viri _____.(novus-a-um, patria, fundo)

8. Να κάνετε τη σύνταξη παθητική.

- ❖ Sed venti pontum turbant et Aenean in Africam portant.
- ❖ Ibi Dido regina novam patriam fundat.
- ❖ Aeneas reginae insidias Graecorum renarrat.

9. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος.

ibi	είναι χρονικό ή τοπικό επίρρημα
cum	είναι πρόθεση ή σύνδεσμος
reginae	είναι άμεσο ή έμμεσο αντικείμενο στο renarrat
insidias	είναι άμεσο ή έμμεσο αντικείμενο στο renarrat
denique	είναι χρονικός σύνδεσμος ή επίρρημα
dolo	είναι αφαιρετική του μέσου ή του τρόπου

10. «in Italiam», «ad Italiam»: Ποια είναι η σημασιολογική διαφορά των δυο συντάξεων;

11. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: πατρίδα, πυγμάχος, δολοπλόκος, ναύτης, βεντάλια, τουρμπίνα;

12. Η παραβίαση των συνόρων ενός κράτους είναι _____.
Να συμπληρώσετε το κενό της παραπάνω πρότασης με την κατάλληλη φράση: a posteriori, a priori, casus belli, carpe diem.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙΙ (3)

1. Να γράψετε την πτώση, το γένος και τον αριθμό των παρακάτω ουσιαστικών.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΠΤΩΣΗ	ΓΕΝΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
forma			
beluam			
incolis(α')			
oraculum			
incolis(β')			
hostia			
deo			
calceis			
puellae			
hasta			
incolae			

2. Να συμπληρώσετε τα κενά με τα ουσιαστικά που δίνονται.

ΠΤΩΣΕΙΣ	deo	calceis
ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΙΚΟΥ		
ΚΛΗΤΙΚΗ ΕΝΙΚΟΥ		
ΓΕΝΙΚΗ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ		
ΑΦΑΙΡ. ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ		

3. Να σχηματίσετε τους ρηματικούς τύπους της Α στήλης χρησιμοποιώντας τα μέρη που δίνονται στις άλλες στήλες.

Α		Β	Γ	Δ
urg	(β' πληθ. μέλλοντα οριστ. ενεργ. φων.)	e	ba	m
noc	(α' πληθ. παρατατικού οριστ. ενεργ. φων.)	a	bi	t
respond	(γ' πληθ. μέλλοντα οριστ. ενεργ. φων.)	e	ba	s
mon	(γ' πληθ. παρατατικού οριστ. ενεργ. φων.)	e	ba	mus
liber	(β' πληθ. παρατατικού οριστ. ενεργ. φων.)	a	bu	tis
adlig	(α' εν. παρατατικού οριστ. ενεργ. φων.)	e	bi	nt
liber	(β' εν. μέλλοντα οριστ. ενεργ. φων.)	a	bi	nt
advol	(γ' εν. μέλλοντα οριστ. ενεργ. φων.)	e	bi	mus
hab	(α' πληθ. μέλλοντα οριστ. ενεργ. φων.)	a	ba	tis

4. Cassiope superba forma sua/ Cassiope superba forma eius: Ποια είναι η σημασιολογική διαφορά των δυο φράσεων;

5. Να επιφέρετε τις απαιτούμενες διορθώσεις.

- ❖ Oraculum incolas respondet: «regia hostia deum placent»
- ❖ Perseus belua hastam delet et Andromedam liberat.

6. Να μεταφέρετε στην αντίστοιχη πτώση ή στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού τους κλιτούς τύπους των παρακάτω προτάσεων.
- ❖ Nos advolamus et puellas liberamus.
 - ❖ Belua ad puellam se movet.
 - ❖ Ille superbus filia sua est.
 - ❖ Ille ad scopulum filiam adligabat.
 - ❖ Regia hostia deo placebit.
7. Να μεταφράσετε τις προτάσεις στα λατινικά.
- ❖ Το κήτος κατευθύνεται προς την κοπέλα/προς την Ρώμη.
 - ❖ Λέω ότι βασιλικό σφάγιο αρέσει στον Ποσειδώνα.
8. Να ξαναγράψετε την πρόταση με το ρήμα στα υπόλοιπα πρόσωπα του παρακειμένου και με τις απαραίτητες μετατροπές του «sua» και «se» έτσι ώστε κάθε φορά να δηλώνεται αυτοπάθεια.
- ❖ Cassiope, superba forma sua cum Nymphis se comparavit.
9. Να κάνετε τη σύνταξη παθητική.
- ❖ Cassiope , superba forma sua, cum Nymphis se comparat.
 - ❖ Belua ad Andromedam se movet.
10. Να χωρίσετε σε δυο στήλες τους τύπους που βρίσκονται σε δοτική πτώση και τους τύπους που βρίσκονται σε αφαιρετική (εμπρόθετη ή απρόθετη) και να τους αναγνωρίσετε συντακτικά.

ΔΟΤΙΚΗ	ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ

11. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: φορμάρω, μοτοσυκλέτα, κάλτσα, βολέ, λιμπεραλισμός;
12. _____ πρέπει ένας μαθητής να διαβάζει πολύ για να περάσει στο Πανεπιστήμιο: Να συμπληρώσετε το κενό της παραπάνω πρότασης με την κατάλληλη φράση: de facto, erga omnes, alter ego, circa.

ΚΕΙΜΕΝΟ IV (4)

1. Να γράψετε μπροστά από κάθε γράμμα της στήλης Β και Γ τον αντίστοιχο αριθμό της στήλης Α. Σε κάθε γράμμα της στήλης Β και Γ είναι δυνατόν να αντιστοιχούν περισσότεροι από έναν αριθμοί της στήλης Α.

A	B	Γ
1) suppliciiis	α) ονομαστική ενικού	α) ουδέτερο
2) deorum	β) αφαιρετική πληθυντικού	β) αρσενικό
3) bello	γ) δοτική ενικού	γ) θηλυκό
4) pericula	δ) αφαιρετική ενικού	
5) audacia	ε) αιτιατική πληθυντικού	
6) beneficiis	στ) γενική πληθυντικού	
7) patriae		
8) annis		
9) ingenium		

2. Να τοποθετήσετε δίπλα στα ουσιαστικά το επίθετο «antiquus» στην κατάλληλη πτώση, αριθμό και γένος.

	annos
	deorum
	bella
	periculum
	supplicio

3. Να κάνετε χρονική αντικατάσταση στους παρακάτω τύπους .

ΕΝΕΣΤ.	ΠΑΡΑΤ.	ΜΕΛΛ.	ΠΑΡΑΚ.	ΥΠΕΡ.	Σ. ΜΕΛΛ.
consultas					
	erant				
	propulsabatis				
			curavere		

4. Να μεταφράσετε στα λατινικά την πρόταση.

❖ Ο Περσέας και η Ανδρομέδα αγαπιούνται μεταξύ τους.

5. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις λέξεις που δίνονται στις παρενθέσεις αφού τις μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο.

❖ Apud _____ non erat.
(incolae, barbarus-a-um, concordia)

❖ Consultabant _____ sed non _____. (ingenium, corpus)

❖ Curabant _____ sed non _____. (iustitia, iniuria)

❖ Nautae in _____ magnifici erant.
(supplicia, Neptunus)

6. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις με τις σημασίες γράφοντας σε κάθε πλαίσιο της στήλης Β τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της στήλης Α.

A	B
1) concordia	☐ πλεονεξία
2) supplicium	☐ σώμα
3) parcus	☐ απομακρύνω
4) certo	☐ ομόνοια
5) avaritia	☐ αγωνίζομαι
6) propulso	☐ αδύναμος
7) infirmus	☐ τιμωρία
8) corpus	☐ οικονόμος
9) supplicia	☐ λατρεία

7. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις απρόθετες και εμπρόθετες αφαιρετικές του κειμένου.

ΑΠΡΟΘΕΤΗ ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ	ΕΜΠΡΟΘΕΤΗ ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ

8. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: αντίκα, καρδιά, οικοδομώ, μάζιμουμ, μίνιμουμ;
9. Το σωστό είναι να ακουστεί και η _____: Να συμπληρώσετε το κενό της παραπάνω πρότασης με την κατάλληλη φράση : altera pars, in memoriam, lapsus linguae, mea culpa.

ΚΕΙΜΕΝΟ V (5)

1. Να συμπληρώσετε τα κενά.

ΠΤΩΣΕΙΣ	poeta epicus	vir clarus	libri pulchri	ultimis annis	animum tenerum
ΚΛΗΤ. ΕΝ.					
ΓΕΝ. ΠΛ.					
ΑΙΤ. ΠΛ.					

ΠΤΩΣΕΙΣ	illis locis	magistrum	ΠΤΩΣΕΙΣ	Vergili
ΟΝ. ΕΝΙΚ.			ΓΕΝ. ΕΝΙΚ.	
ΚΛΗΤ. ΕΝΙΚ.			ΚΛΗΤ. ΕΝΙΚ.	
ΑΙΤ. ΠΛΗΘ.			ΑΦΑΙΡ. ΕΝΙΚ.	

2. Να κλίνετε την παρακάτω συνεκφορά στις πλάγιες πτώσεις του ενικού στα τρία πρόσωπα για έναν και για πολλούς κτήτορες.

ΠΤΩΣΕΙΣ	Α΄ΠΡΟΣ.	Β΄ΠΡΟΣ.	Γ΄ΠΡΟΣ.	Α΄ΠΡΟΣ.	Β΄ΠΡΟΣ.	Γ΄ΠΡΟΣ.
ΓΕΝ. ΕΝ.			vitae suae			
ΔΟΤ. ΕΝ.						
ΑΙΤ. ΕΝ.						
ΑΦ. ΕΝ.						

3. Να κάνετε χρονική αντικατάσταση στα παρακάτω ρήματα στα 6 πρόσωπα αντίστοιχα.

ΧΡΟΝΟΙ	sunt	tenebat	possidebat	studebat	fovebat	honorabat
ΕΝΕΣΤ.						
ΠΑΡΑΤ.						
ΜΕΛΛ.						
ΠΑΡΑΚ.						
ΥΠΕΡΣ.						
Σ. ΜΕΛΛ.						

4. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις αντωνυμίες του κειμένου.

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΠΤΩΣΗ ΑΛΛΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΣΤΟ ΙΔΙΟ ΓΕΝΟΣ

--	--	--	--	--

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ					
ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ	ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ

5. Να επιφέρετε τις απαιτούμενες διορθώσεις.
- ❖ Silius, poetam epicus, viri clarus erat.
 - ❖ Poeta multis agris in illos locos possidebat.
 - ❖ Animus Sili tenera erat.
 - ❖ Silius fovebat Vergilio ut pueri magistros sui.
6. A) Να ξαναγράψετε την πρόταση με το ρήμα στα υπόλοιπα πρόσωπα του παρακειμένου και με τις απαραίτητες μετατροπές του «suae» και «se» έτσι ώστε κάθε φορά να δηλώνεται αυτοπάθεια.
- B) Να αντικαταστήσετε τους τύπους «suae» και «se» με τους κατάλληλους τύπους της is, ea, id και να επισημάνετε τη νοηματική διαφορά.
- ❖ Ultimis annis vitae suae in Campania se tenebat.
7. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο των λέξεων που δίνονται κάθε φορά στην παρένθεση (να κάνετε τα ρήματα σε παρακείμενο).
- ❖ Poeta _____ annis vitae suae in _____ se tenebat. (ultimus-a-um, Campania)
 - ❖ Pueri _____ virorum _____ student ingeniumque eorum fovent. (gloria, clarus-a-um)
 - ❖ Septendecim _____ Sili de _____ _____ sunt. (liber, Punicus-a-um, bellum, pulcher-a-um)
 - ❖ Multi apri _____ incolarum _____ _____ . (agri, illi anni, noceo)
8. Να μεταφράσετε στα λατινικά τις προτάσεις.
- ❖ Ο Σίλιος παρέμενε στους αγρούς του, που βρίσκονταν στη Ρώμη.
 - ❖ Ο Βιργίλιος ήταν ένδοξος Ρωμαίος ποιητής · την δόξα του επιδίωκε ο Σίλιος.
9. Να μεταφέρετε τους κλιτούς τύπους των παρακάτω προτάσεων στην αντίστοιχη πτώση ή πρόσωπο του άλλου αριθμού.
- ❖ Ultimis annis in illis locis se tenebant.
 - ❖ Eorum libri de bellis pulchri erant.
10. Με τις ομάδες των λέξεων να φτιάξετε ισάριθμες προτάσεις, που να είναι νοηματικά και συντακτικά αποδεκτές, αφού βάλετε την κάθε λέξη στον κατάλληλο τύπο (να κάνετε τα ρήματα σε υπερσυντέλικο).
- ❖ Belua, filiae , filii, noceo, Aethiopia, marina.
 - ❖ Athenae, monumentum, is, iaceo.
11. Να εντοπίσετε τους συνδέσμους του κειμένου και να τους σχολιάσετε.

12. Να κατατάξετε σε στήλες, με βάση την συντακτική τους θέση, τους ομοιόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς του κειμένου.

π. χ. poeta (παράθεση)		

13. «ultimis annis», «in illis locis»: Να αιτιολογήσετε συντακτικά την εκφορά τους.

14. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: βίωμα, σαμπάνια, τόνος, αγρόκτημα, άνεμος;

15. Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από λεπτομερές _____ .
 Να συμπληρώσετε το κενό της παραπάνω πρότασης με την κατάλληλη φράση:
 sine qua non, status quo, tabula rasa, Curriculum Vitae.

ΚΕΙΜΕΝΟ VI (6)

1. Να γράψετε μπροστά από κάθε γράμμα της στήλης Β και Γ τον αντίστοιχο αριθμό της στήλης Α. Σε κάθε γράμμα της στήλης Β και Γ είναι δυνατόν να αντιστοιχούν περισσότεροι από έναν αριθμοί της στήλης Α.

A	B	Γ
1) civitate	α) ονομαστική ενικού	α) ουδέτερο
2) leges(α´)	β) ονομαστική πληθυντικού	β) αρσενικό
3) viri	γ) γενική ενικού	γ) θηλυκό
4) leges(β´)	δ) αφαιρετική ενικού	
5) libertatis	ε) αιτιατική πληθυντικού	
6) fons		
7) aequitatis		
8) mens		
9) animus		
10) corpora		
11) ministri		

2. **nostra**: Να κάνετε πλήρη γραμματική αναγνώριση και να κλίνετε στο αρσενικό γένος και στον ενικό αριθμό του ίδιου προσώπου την αντίστοιχη αντωνυμία για έναν κτήτορα.

3. Να συμπληρώσετε με τα ουσιαστικά όλες τις πτώσεις του άλλου αριθμού.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΟΝΟΜ.	ΓΕΝΙΚ.	ΔΟΤ.	ΑΙΤΙΑΤ.	ΚΛΗΤ.	ΑΦΑΙΡ.
fons						
mens						
interpretes						
civitate						
consilium						
ministri						

4. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος.

civitate σχηματίζει γενική πληθυντικού civitatum ή civitatum & civitatum
 ministri σχηματίζει ονομαστική και γενική ενικού ministrus-i ή minister-ministri
 iudices σχηματίζει κλητική ενικού iudex ή iudix
 liberi είναι ονομαστική πληθυντικού αρσενικού του επιθέτου liber, libera, liberum ή
 liber, libra, librum

5. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα.

POSSUMUS	
Γ΄ ΠΛΗΘ. ΟΡΙΣΤ. ΜΕΛΛΟΝΤΑ	
Γ΄ ΠΛΗΘ. ΟΡΙΣΤ. ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ	
Γ΄ ΠΛΗΘ. ΟΡΙΣΤ. ΣΥΝΤ. ΜΕΛΛΟΝΤΑ	
Β΄ ΕΝΙΚ. ΟΡΙΣΤ. ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ	
Β΄ ΕΝΙΚ. ΟΡΙΣΤ. ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΥ	
Α΄ ΕΝΙΚ. ΟΡΙΣΤ. ΣΥΝΤ. ΜΕΛΛΟΝΤΑ	

6. Να γράψετε μπροστά από κάθε αριθμό της στήλης Β το αντίστοιχο γράμμα της στήλης Α.

A	B
α. pono	1. potuerimus
β. possum	2. posuimus
	3. ponunt
	4. ponere
	5. posse
	6. poterunt

7. corpora nostra : Να συμπληρώσετε τον πίνακα με την συνεκφορά στα τρία πρόσωπα για έναν και για πολλούς κτήτορες.

ΠΤΩΣΕΙΣ	Α΄ ΠΡΟΣ.	Β΄ ΠΡΟΣ.	Γ΄ ΠΡΟΣ.	Α΄ ΠΡΟΣ.	Β΄ ΠΡΟΣ.	Γ΄ ΠΡΟΣ.
ΑΙΤ. ΕΝ.						

8. Να εντάξετε τα ρήματα στον παρακάτω πίνακα με βάση τον χρόνο και να συμπληρώσετε τους υπόλοιπους χρόνους τους στο ίδιο πρόσωπο.

ΡΗΜΑΤΑ	ΕΝΕΣ.	ΠΑΡΑΤ.	ΜΕΛ.	ΠΑΡΑΚ.	ΥΠΕΡ.	Σ.ΜΕΛΛ.
sumus						
continent						
stat						

9. Να αναγνωρίσετε γραμματικά τις αντωνυμίες και να συμπληρώσετε τους τύπους τους.

ΠΤΩΣΕΙΣ	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
ΟΝΟΜ.		
ΓΕΝ.		
ΔΟΤ.		
ΑΙΤΙΑΤ.	quam	
ΚΛΗΤ.		
ΑΦΑΙΡ.	ea	

10. Να μεταφράσετε στα λατινικά τις προτάσεις.

- ❖ Το σώμα μας χωρίς πνεύμα και ψυχή δεν μπορεί να υπάρξει.
- ❖ Οι καλοί πολίτες πρέπει να υπηρετούν τους νόμους, οι οποίοι στερεώνουν την ελεύθερη πολιτεία.

11. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο των λέξεων που δίνονται κάθε φορά στην παρένθεση (να κάνετε τα ρήματα σε υπερσυντέλικο).

- ❖ Magistratus sunt _____ . (servus, leges)
- ❖ Nos _____ . (aequitas, servo)
- ❖ _____ fons _____ est. (bonus-a-um, lex, libertas)
- ❖ Speculatores de collibus _____ advolare nuntiant. (hostes)
- ❖ Antiqui Graeci _____ et _____ . (foveo, libertas, aequitas)
- ❖ Iniuria sine _____ . (leges, sto)

12. Να κάνετε τη σύνταξη παθητική.

- ❖ In ea civitate, quam leges continent, boni viri libenter leges servant.

13. Να κάνετε τη σύνταξη ενεργητική.

- ❖ Mens et animus et consilium et sententia civitatis posita est in legibus a legislatore. (legislator-is=νομογράφος)

14. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: μπόνους, σερβιτόρος, μανία, πόστο, στάση ;

15. Αν έχω δουλειά θα στείλω στη συνέλευση τον συνεργάτη μου που είναι το _____ : Να συμπληρώσετε το κενό της παραπάνω πρότασης με την κατάλληλη φράση: de facto, de iure, ex cathedra, alter ego.

ΚΕΙΜΕΝΟ VII (7)

1. quibus, his, nostri, eos: Να κάνετε γραμματική αναγνώριση και να γράψετε την αιτιατική στα τρία γένη και στους δυο αριθμούς.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ					
ΑΡΣΕΝ.	ΘΗΛΥΚ.	ΟΥΔΕΤ.	ΑΡΣΕΝ.	ΘΗΛΥΚ.	ΟΥΔΕΤ.

2. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις συνεκφορές.

ΠΤΩΣΕΙΣ	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
ΟΝΟΜ.				
ΓΕΝ.				
ΔΟΤ.				
ΑΙΤΙΑΤ.			legatos omnes	
ΚΛΗΤ.				
ΑΦΑΙΡ.				his verbis

3. Να συμπληρώσετε το γένος και τις πλάγιες πτώσεις των παρακάτω ουσιαστικών στον ίδιο αριθμό.

ΓΕΝΟΣ							
ΓΕΝΙΚΗ							
ΔΟΤΙΚΗ							
ΑΙΤΙΑΤ.	legiones		legatos	castra	milites	hostes	
ΑΦΑΙΡ.		hibernis					collibus

4. Να συμπληρώσετε τις πτώσεις που είναι δυνατόν των παρακάτω ουσιαστικών.

ΠΤΩΣΕΙΣ	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
ΟΝΟΜ.				
ΓΕΝ.				
ΔΟΤ.				
ΑΙΤΙΑΤ.	vim	caedem		
ΚΛΗΤ.				
ΑΦΑΙΡ.				

5. *speculatores nostri*: Να γράψετε την αφαιρετική ενικού και τη γενική πληθυντικού στα τρία πρόσωπα για έναν και για πολλούς κτήτορες.

ΠΤΩΣΕΙΣ	Α΄ ΠΡΟΣ.	Β΄ ΠΡΟΣ.	Γ΄ ΠΡΟΣ.	Α΄ ΠΡΟΣ.	Β΄ ΠΡΟΣ.	Γ΄ ΠΡΟΣ.
ΑΦ. ΕΝ.						
ΓΕΝ. ΠΛ.						

6. Να γράψετε τα ουσιαστικά του κειμένου που σχηματίζουν μόνο πληθυντικό αριθμό (*pluralia tantum*).

7. Με την ομάδα των λέξεων που δίνονται να κατασκευάσετε πρόταση αφού τοποθετήσετε την κάθε λέξη στον κατάλληλο τύπο (να κάνετε το ρήμα σε οριστική μέλλοντα).

❖ Caesar, conloco, quattuor, ex, legio, in, castra.

8. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις λέξεις που δίνονται μέσα στις παρενθέσεις στον κατάλληλο τύπο.

❖ Caesar _____ cavere vim _____ admonet et legatos _____ frumentum in castra iubet. (miles, hostes, importo).

❖ Milites _____ amabant et _____ eius studebant. (Caesar, gloria).

- ❖ Hostes de _____ advolabant et _____ provinciae nocebant.(incola, colles).
- ❖ Caesar cum _____ _____ fortiter repugnat contra _____. (suus-a-um, hostis, milites).
- ❖ Omnes legati frumentum _____ _____ important. (hiberna multa)

9. Να μεταφράσετε στα λατινικά.

- ❖ Ο Καίσαρας διατάζει τις λεγεώνες να παραμείνουν στους Βέλγους, επειδή στο στρατόπεδο υπάρχει στάρι.
- ❖ Οι στρατιώτες του εχθρού πλησιάζουν(appropriatio 1)· οι κατάσκοποί μας αναγγέλλουν ότι ο εχθρός είναι κοντά.

10. Να μεταφέρετε τους κλιτούς τύπους των παρακάτω προτάσεων στον άλλο αριθμό.

- ❖ Speculatores nostri eos prope esse nuntiant.
- ❖ Vos hostium vires cavere debetis.

11. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις με τις σημασίες γράφοντας σε κάθε πλαίσιο της στήλης Β τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της στήλης Α. Στη στήλη Β υπάρχουν δυο σημασίες για τις οποίες δεν δίνονται οι αντίστοιχες λατινικές λέξεις τις οποίες θα πρέπει να συμπληρώσετε και στη στήλη Α υπάρχουν δυο λατινικές λέξεις για τις οποίες δεν δίνονται οι αντίστοιχες σημασίες τις οποίες θα πρέπει επίσης να συμπληρώσετε.

A	B
1) frumentum	☐ ξεχειμωνιάζω
2) conloco	☐ σφαγή
3) quattuor	☐ προσέχω
4) hiemo	☐ παραμένω
5) iubeo	☐ οφείλω
6) impero	☐ τέσσερα
7) remaneo	☐ στρατιώτης
8) inopia	☐ έλλειψη
9) miles	☐ στάρι
10) caedes	☐ εγκαθιστώ
11) _____	☐ _____
12) _____	☐ _____

12. «in hibernis multis», «in castra»: Ποια είναι η συντακτική διαφορά των δυο εμπρόθετων προσδιορισμών;

13. «esse», «adventare», «cavere», «ex quibus»: Να δώσετε κάθε δυνατό στοιχείο για την συντακτική τους αναγνώριση.

14. «audio adventare»: Να δώσετε την άλλη σύνταξη του ρήματος και να επισημάνετε τη διαφορά των δυο συντάξεων.

15. Να κάνετε τη σύνταξη του απαρεμφάτου παθητική.

- ❖ Legatos omnes frumentum in castra importare iubet.

16. Σε τι διαφέρουν στη σύνταξη τα ρήματα «iubeo» και «impero»;

17. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: φρούτο, χειμώνας, μόνος, βατός, ρήμα;
18. Ο _____ σε μια άλλη χώρα είναι διαφορετικός. Να συμπληρώσετε το κενό της παραπάνω πρότασης με την κατάλληλη φράση: *modus vivendi, homo sapiens, exempli gratia, prima facie.*

ΚΕΙΜΕΝΟ VIII (8)

1. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος.

retia	σχηματίζει αφαιρετική ενικού <i>reti</i> ή <i>rete</i> & <i>reti</i>
retia	σχηματίζει αιτιατική ενικού <i>rete</i> ή <i>retem</i>
retia	σχηματίζει γενική πληθυντικού <i>retum</i> ή <i>retium</i>
montibus	σχηματίζει γενική πληθυντικού <i>montum</i> ή <i>montium</i>
retia	σχηματίζει τις τρεις όμοιες πτώσεις του πληθυντικού σε -ia ή -a
pugillares	σχηματίζει γενική πληθυντικού σε -ium ή -um
pugillares	είναι γένους θηλυκού ή αρσενικού
montibus	είναι γένους θηλυκού ή αρσενικού

2. *salutem, apros feroces, silvae, solitudo, cogitationis, magna, venationibus:*
Να συμπληρώσετε το γένος και τις παρακάτω πτώσεις στον αριθμό των τύπων.

ΓΕΝΟΣ.							
ΟΝΟΜ.							
ΓΕΝΙΚΗ.							
ΑΦΑΙΡΕΤ.							

3. *ipse, tibi:* Να γράψετε το είδος των αντωνυμιών και να συμπληρώσετε τον πίνακα με αυτές.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
ΑΡΣΕΝ.	ΘΗΛΥΚ.	ΟΥΔΕΤ.	ΑΡΣΕΝ.	ΘΗΛΥΚ.	ΟΥΔΕΤ.
ΓΕΝΙΚΗ					
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ					

4. Να εντάξετε τις παρακάτω λέξεις στον πίνακα που ακολουθεί: *apros, ipse, ad, sed, aliquid, -que, cum, tamen, tibi, vacua, tres, quoque.*

ΟΥΣΙΑΣΤ.	ΕΠΙΘ.	ΑΝΤΩΝ.	ΑΡΙΘΜ.	ΕΠΙΡΡ.	ΠΡΟΘ.	ΣΥΝΔΕΣΜ.

5. Να μεταφράσετε στα λατινικά.

- ❖ Ο ποιητής θα δει τα αγριογούρουνα να περιπλανιούνται στα βουνά.
- ❖ Δεν επιτρέπεται στα παιδιά να περιπλανιούνται στους λόφους.

6. Να επιφέρετε τις απαιτούμενες διορθώσεις.
- ❖ In montes Minerva est.
 - ❖ Is cum amicos suos in venationibus est.
7. Να κάνετε λεπτομερή συντακτική αναγνώριση των απαρεμφάτων του κειμένου.
8. «videbis errare»: Να δώσετε την άλλη σύνταξη του ρήματος και να επισημάνετε τη διαφορά των δυο συντάξεων.
9. «Tacito suo»: Να αντικαταστήσετε το suo με τον κατάλληλο τύπο της αντωνυμίας is, ea, id. Ποια είναι η διαφορά στη σημασία;
10. Να αναγνωρίσετε την λέξη «cum» συντακτικά.
11. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: εγώ, έδρα, στυλό, κερί, μεγάλος;
12. Ο συγγραφέας άρχισε τη διήγηση του βιβλίου του _____.
Να συμπληρώσετε το κενό της παραπάνω πρότασης με την κατάλληλη φράση: modus vivendi, homo sapiens, exempli gratia, in medias res.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΧ (9)

1. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος.

dolore	είναι γένους αρσενικού ή γένους θηλυκού
regum	είναι γένους θηλυκού ή γένους αρσενικού
regum	είναι αιτιατική ενικού ή γενική πληθυντικού
uxoris	είναι γένους αρσενικού ή γένους θηλυκού
pater	σχηματίζει γενική ενικού patris ή patri
filius	σχηματίζει κλητική ενικού filie ή fili
filius	σχηματίζει γενική ενικού filii/i ή filii
imperium	σχηματίζει γενική ενικού imperii/i ή imperii
imperium	σχηματίζει αιτιατική πληθυντικού imperia ή imperios
illis	είναι γένους αρσενικού ή γένους θηλυκού
se	είναι γένους ουδετέρου ή γένους θηλυκού
pater	σχηματίζει γενική πληθυντικού patrum ή patrium
lacrimis	σχηματίζει γενική ενικού lacrimae ή lacrimis
cultro	είναι αρσενικού γένους ή ουδετέρου γένους
cultro	σχηματίζει γενική ενικού culteri ή cultri
constituit	σχηματίζει γ' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα constitunt ή constituunt
consules	είναι αρσενικού γένους ή ουδετέρου γένους
vulnere	είναι θηλυκού γένους ή ουδετέρου γένους
vulnere	σχηματίζει ονομαστική ενικού vulner ή vulnus

2. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα.

ΤΥΠΟΙ	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ
regum	
hoc modo	
imperium	
uxoris	
eius	
illis	
lacrimis	
se ipsam	
vulnere	
dolore	
cultro	
liber populus	

3. Να συμπληρώσετε τους άλλους χρόνους των ρημάτων στο ίδιο πρόσωπο.

ΧΡΟΝΟΙ	ΡΗΜΑΤΑ					
ΕΝΕΣΤ.	perdo			invenis		deligimus
ΠΑΡΑΤ.					adimebant	
ΜΕΛΛ.		laedet				
ΠΑΡΑΚ.			aperuerunt			
ΥΠΕΡΣ.						
Σ. ΜΕΛΛ.						

4. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις λέξεις που δίνονται μέσα στις παρενθέσεις στον κατάλληλο τύπο (να κάνετε τα ρήματα σε οριστική παρακειμένου).

- ❖ Milites _____ delictum _____ punire parabant.(arma, hostis).
- ❖ Illa cum lacrimis _____suo magno _____ iniuriam_____. (pater, dolor, aperio).
- ❖ Vos patriam et _____.(libertas, perdo).
- ❖ Milites Romani in _____ fortiter pugnauerunt et _____.(bellum, hostes, propulso).
- ❖ Illi cultro_____se interficiunt.(ipse-a-um να συμφωνεί με την προσωπική αντωνυμία)
- ❖ Pater maestam _____ _____ _____.(filia, suus-a-um, invenio)
- ❖ Rex propter _____ filii _____ imperium perdit.(iniuria, suus-a-um)

5. Να μεταφέρετε τους κλιτούς τύπους των παρακάτω προτάσεων στον άλλο αριθμό.

- ❖ Ille ex vulnere cultrum extraxit.
- ❖ Uxor delictum punire parabit.
- ❖ Filius regis pudicitiam puellae laeserit.
- ❖ Pater puellae eam maestam invenit.(ενεστ.)

6. Με τις ομάδες των λέξεων που δίνονται να κατασκευάσετε ισάριθμες προτάσεις αφού τοποθετήσετε την κάθε λέξη στον κατάλληλο τύπο (να κάνετε το ρήμα σε οριστική μέλλοντα).
- ❖ uxor, aperio, maritus, delictum, magnus-a-um.
 - ❖ maritus, ex, vulnus, culter, dolor, magnus-a-um, extraho.
7. Να μεταφράσετε στα λατινικά.
- ❖ Ο Κολλατίνος οργισμένος ετοιμάζεται να τιμωρήσει το έγκλημα.
 - ❖ Η Λουκρητία διηγείται στις φίλες της από την αρχή την προσβολή.
8. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος.

regum	είναι γενική διαιρετική ή αντικείμενο
maestam	είναι κατηγορούμενο ή επιθετικός προσδιορισμός
illis	είναι έμμεσο ή άμεσο αντικείμενο
cultro	είναι αφαιρετική του τρόπου ή οργάνου
ipsam	είναι επιθετικός ή κατηγορηματικός προσδιορισμός
Tarquinio	είναι έμμεσο ή άμεσο αντικείμενο
imperium	είναι έμμεσο ή άμεσο αντικείμενο
liber	είναι επιθ. προσδιор. ή επιρ. κατηγ. του τρόπου

9. «hoc modo», «cum lacrimis», «dolore magno»: Να κάνετε συντακτική αναγνώριση και να σχολιάσετε τη χρήση ή μη της πρόθεσης.
10. Να κάνετε τη σύνταξη παθητική.
- ❖ Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit.
 - ❖ Maritus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt.
 - ❖ Brutus Tarquinio imperium ademit.
 - ❖ Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatini, laedit.
11. «regum»: Να δώσετε τον παραπάνω τύπο με άλλο τρόπο ώστε να δηλώνετε την ίδια συντακτική έννοια.
12. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: σούπερ, μόδα, τρακτέρ, ποπολάρος, σταθμός;
13. Στην καινούργια σου εργασία πρέπει να βρεις τον κατάλληλο _____.
Να συμπληρώσετε το κενό της παραπάνω πρότασης με την κατάλληλη φράση:
scripta manent, verba volant, ad hoc, modus operandi.

ΚΕΙΜΕΝΟ X (10)

1. Σε ποιους τύπους της οριστικής του ενεστώτα της ενεργητικής φωνής διαφέρει το fero από το lego.
2. Να γράψετε μπροστά από κάθε αριθμό της στήλης Β το αντίστοιχο γράμμα της στήλης Α. Σε κάθε αριθμό της στήλης Β μπορεί να αντιστοιχούν περισσότερα από ένα γράμματα της στήλης Α.

A	B
α) geram	1. μέλλοντας
β) gessit	2. παρακείμενος
γ) contuderat	3. υπερσυντέλικος
δ) condebatis	4. παρατατικός
ε) es	5. ενεστώτας
στ) feres	6. σουπίνο
ζ) latum	7. απαρέμφατο
η) erunt	8. συντ. μέλλοντας
θ) contundimus	
ι) nutrire	
κ) transferre	
λ) claudebamus	
μ) condidere	
ν) peperistis	
ξ) tulerint	
ο) appellabit	
π) clauseratis	
ρ) restituunt	
σ) restituet	
τ) accepero	

3. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα.

ΤΥΠΟΙ	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ	ΑΦΑΙΡΕΤ. ΕΝΙΚΟΥ	ΓΕΝΙΚΗ ΠΛΗΘΥΝΤ.
bellum ingens			
populos feroces			
mores			
eis			
caelum			
quos			
fine			
hunc			
tu			
regnum			
annos			

4. Να εντάξετε τις παρακάτω λέξεις στον πίνακα που ακολουθεί: Iura, hunc, ingens, trecentos, suo, mores, duos, postea, post, et, sine, ut.

ΟΥΣΙΑΣΤ.	ΕΠΙΘ.	ΑΝΤΩΝ.	ΑΡΙΘΜ.	ΕΠΙΡΡ.	ΠΡΟΘ.	ΣΥΝΔΕΣΜ.

5. suo nomine: Να γράψετε την αιτιατική ενικού και πληθυντικού στα τρία πρόσωπα για έναν και για πολλούς κτήτορες.

ΠΤΩΣΕΙΣ	Α΄ ΠΡΟΣ.	Β΄ ΠΡΟΣ.	Γ΄ ΠΡΟΣ.	Α΄ ΠΡΟΣ.	Β΄ ΠΡΟΣ.	Γ΄ ΠΡΟΣ.
ΑΙΤ. ΕΝ.						
ΑΙΤ. ΠΛ.						

6. Να διορθώσετε τα συντακτικά λάθη και να δικαιολογήσετε τις διορθώσεις σας.
- ❖ Venus Aenean ad caelo feret.
 - ❖ Aeneas populos feroces mores imponet.
 - ❖ Romulus Romanos de eius nomen appellabit.
7. Να μεταφέρετε στον άλλο αριθμό τις παρακάτω περιόδους.
- ❖ Bellum ingens geret et populos feroces contundet.
 - ❖ Hunc tu in caelo accipies.
8. Να κάνετε τη σύνταξη παθητική.
- ❖ Aeneas bellum ingens geret in Italia.
 - ❖ Populos feroces contundet, mores eis imponet et moenia condet.
 - ❖ Tu Aeneam ad caelum feres.
 - ❖ Post trecentos annos Ilia duos filios, Romulum et Remum, pariet, quos lupa nutriet.
 - ❖ Romulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellabit.
9. «post trecentos annos»: Να αναγνωρίσετε συντακτικά την παραπάνω φράση και να την δώσετε με άλλο τρόπο ώστε να δηλώνετε την ίδια συντακτική έννοια.
10. «de suo nomine»: Να αντικαταστήσετε το «suo» με τον κατάλληλο τύπο της αντωνυμίας is,ea,id. Ποια είναι η διαφορά στη σημασία;
11. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: φόρος, Μάρτιος, όνομα, φινάλε, κλειδί;
12. Οι δικαστές είναι _____ερμνευτές των νόμων: Να συμπληρώσετε το κενό της παραπάνω πρότασης με την κατάλληλη φράση: ex officio, casus belli, ad hominem, ad populum.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΧΙ (11)

1. Να σχηματίσετε τους ρηματικούς τύπους της Α στήλης χρησιμοποιώντας τα μέρη που δίνονται στις άλλες στήλες.

A		B	Γ	Δ
super	(β΄ πληθ. συντ. μέλλ. οριστ. ενεργ. φων.)	ev	eri	m
seiun	(α΄ πληθ. παρακ. οριστ. ενεργ. φων.)	iv	eri	t
exped	(γ΄ πληθ. μελλοντα οριστ. ενεργ. φων.)	x	-	ere
seiun	(γ΄ πληθ. συντ. μέλλ. οριστ. ενεργ. φων.)	i	ba	imus
cup	(β΄ πληθ. υπερσυντ. οριστ. ενεργ. φων.)	av	e	tis
expugn	(α΄ εν. παρατατικού οριστ. ενεργ. φων.)	x	era	nt
compl	(γ΄ πλ. παρακ. οριστ. ενεργ. φων.)	a	-	nt
report	(γ΄ εν. μελλοντα οριστ. ενεργ. φων.)	a	bi	mus
exped	(α΄ πλ. υπερσυντ. οριστ. ενεργ. φων.)	iv	era	tis

2. Να διορθώσετε τα λάθη.
- ❖ Ubi Hannibal vicesimo sexto anno vita eius erat, omnibus gentibus Hispaniae bellum superavit.
 - ❖ Milites ex insidias vestras se expedivistis.
 - ❖ Populus magna cladem pavidum audivit.
 - ❖ Romani copias suos in Italia revocaverunt.
 - ❖ Hannibal vix XIV annos in Italia compleverat, postquam repente Carthaginienses eum in Africam revocaverint.
3. «annos (α΄)»: Να αιτιολογήσετε συντακτικά τον παραπάνω τύπο.
4. Να γράψετε μπροστά από κάθε αριθμό της στήλης Β το αντίστοιχο γράμμα της στήλης Α με βάση το κείμενο (όπου είναι δυνατόν).

A	B
α. ubi	1. αναφορικό επίρρημα
β. ibi	2. χρονικός σύνδεσμος
	3. δεικτικό επίρρημα
	4. επιρρηματικός προσδιορισμός στάσης
	5. επιρρηματικός προσδιορισμός κατεύθυνσης

5. «in agro Falerno»: Να δώσετε με τον άλλο τρόπο την παραπάνω φράση.
6. Να κάνετε τη σύνταξη παθητική.
- ❖ Hannibal, dux Carthaginensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superavit et Saguntum vi expugnavit.
 - ❖ Hannibal postea Alpes, quae Italiam ab Gallia seiungunt, cum elephantis transiit.
 - ❖ In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedit.
7. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: δουκάτο, βία, ζυγός, κόπια, πόδι;
8. Επειδή _____ είπε την αλήθεια δυσκολεύτηκε να δικαιωθεί.: Να συμπληρώσετε το κενό της παραπάνω πρότασης με την κατάλληλη φράση: status quo, terra incognita, placebo, a posteriori.

ΚΕΙΜΕΝΟ XII (12)

1. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τους τύπους(όπου αυτό είναι δυνατόν).

ΤΥΠΟΙ	complexum	osculum	tristis	eo nomine	omen	spem	triumphi
ΑΦ.ΕΝ.							
ΓΕΝ.ΠΛ.							
ΑΙΤ.ΠΛ.							

2. «dedit»: Να αναφέρετε τα σύνθετά του από προηγούμενα κείμενα. Τι παρατηρείτε;

3. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που απαιτείται κάθε φορά, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο.
- ❖ Ut filia _____ patris _____, pater animadvertit eam esse _____. (complexus, curro, tristis)
 - ❖ Filia _____ dedit. (pater, osculum)
 - ❖ Filia animadvertit redire _____. (pater)
4. Να επιφέρετε τις απαιτούμενες διορθώσεις.
- ❖ Pater domum nocte fuit.
 - ❖ Pater domi nocte rediit.
 - ❖ Pater dixit Tertiam patrem omen accipere.
 - ❖ Ut pater eam esse tristicula animadvertibat, filiam osculum dedit.
 - ❖ Is narrat pater ex fortuitum dictum spem praeclarum triumphum animo praesumere.
5. Να γράψετε μπροστά από κάθε αριθμό της στήλης Β το αντίστοιχο γράμμα της στήλης Α.

A	B
α) gerere	1. υποκείμενο του obtingit
β) domum	2. εμπρόθετος προσδ.σκοπού
γ) ad complexum	3. κλητική προσφώνηση
δ) patris	4. επιρρημ. προσδ. τόπου(κατεύθυνσης)
ε) eam	5. αφαιρετική τρόπου
στ) mi pater	6. υποκείμενο του esse
ζ) animo	7. γενική αντικειμενική
η) filiae	8. έμμεσο αντικείμενο

6. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις με τις σημασίες γράφοντας σε κάθε πλαίσιο της στήλης Β τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της στήλης Α. Στη στήλη Β υπάρχουν δυο σημασίες για τις οποίες δεν δίνονται οι αντίστοιχες λατινικές λέξεις τις οποίες θα πρέπει να συμπληρώσετε και στη στήλη Α υπάρχουν δυο λατινικές λέξεις για τις οποίες δεν δίνονται οι αντίστοιχες σημασίες τις οποίες θα πρέπει επίσης να συμπληρώσετε.

A	B
1) praesumo	☐ αγκαλιά
2) pereo	☐ τρέχω
3) omen	☐ φίλι
4) complexus	☐ λέω
5) iterum	☐ συμβαίνει
6) curro	☐ επιστρέφω
7) osculum	☐ προγεύομαι
8) inquam	☐ οiwνός
9) obtingit	☐ πεθαίνω
10) redeo	☐ όνομα
11) _____	☐ _____
12) _____	☐ _____

7. Να δώσετε κάθε δυνατό στοιχείο για την συντακτική αναγνώριση της χρονικής πρότασης του κειμένου.
8. Να κάνετε τη σύνταξη παθητική.
❖ Pater filiae osculum dedit.
❖quem puella multum amabat.
9. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: ρήγας, εσπερινός, κομπλεξικός, ονομασία, θριαμβευτικός;
10. Αυτός είναι πολύ καλός συνεργάτης αφού _____ μας ενημερώνει για τις ενέργειές του.: Να συμπληρώσετε το κενό της παραπάνω πρότασης με την κατάλληλη φράση: passim, mea culpa, in memoriam, a priori.

ΚΕΙΜΕΝΟ XIII (13)

1. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος.

adversus	είναι πρόθεση ή επίθετο
motibus	είναι του motus-i ή motus-us
alacrem	είναι του alacer, alaceris, alacere ή του alacer, alacris, alacre
liberales	είναι του liber, libera, liberum ή του liberalis, liberalis, liberale
illustrem	είναι του illuster, illustris, illustre ή του illustris, illustris, illustre
artes	σχηματίζει γενική πληθυντικού artum ή artium
aditum	είναι του aditus-i ή του aditus-us
dederunt	είναι του do ή του dedo

2. Να συμπληρώσετε τους άλλους χρόνους στο ίδιο πρόσωπο.

ΧΡΟΝΟΙ	ΡΗΜΑΤΑ					
ΕΝΕΣΤ.						
ΠΑΡΑΤ.	gerebas					
ΜΕΛΛ.						
ΠΑΡΑΚ.			amiserunt		dedi	potui
ΥΠΕΡΣ.		invaseratis		viceramus		
Σ. ΜΕΛΛ.						

3. Να μεταφέρετε τις παρακάτω περιόδους στον άλλο αριθμό.
❖ Quia ille metum exercitus Romani vicerat, imperator adversarium vincere potuit.
❖ Eoque modo exercitum alacrem in pugnam misit.
4. Ποια από τις παρακάτω προτάσεις δεν ευσταθεί συντακτικώς; Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο και να διορθώσετε το λάθος.
❖ Dux milites alacris in pugna miserunt.
❖ Illi bellum adversus Perse rege gerit.
❖ In serena nocte luna defecit.
❖ Terror milite ob repentino monstro occupat.

5. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις λέξεις που δίνονται μέσα στις παρενθέσεις στον κατάλληλο τύπο (να κάνετε τα ρήματα σε οριστική υπερσυντελική).
- ❖ Imperator _____ exercitus sui _____ remanere _____. (tres, legio, is-ea-id, locus, impero)
 - ❖ Imperator _____ adversus _____ et _____ profligaverat. (bellum, is-ea-id, gentes, ferox, gero)
 - ❖ Ob _____ qui _____ hostium invaserat, vestri milites _____. (timor, exercitus, is-ea-id, vinco)
6. Με τις ομάδες των λέξεων που δίνονται να κατασκευάσετε ισάριθμες προτάσεις αφού τοποθετήσετε την κάθε λέξη στον κατάλληλο τύπο (να κάνετε τα ρήματα σε οριστική μέλλοντα).
- ❖ stellae, legatus, de, motus, disputo.
 - ❖ fiducia, hostes, amitto.
7. «nocte»: Να αιτιολογήσετε συντακτικά τον παραπάνω τύπο.
8. Να κάνετε τη σύνταξη παθητική.
- ❖ Ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat.
 - ❖eoque modo S. Gallus exercitum alacrem in pugnam misit.
 - ❖ Sic liberales artes Galli aditum ad illustrem illam Paulianam victoriam dederunt.
9. Να μεταφράσετε στα λατινικά.
- ❖ Φόβος είχε καταλάβει την ψυχή μας και είχαμε χάσει την αυτοπεποίθησή μας, εξαιτίας του ξαφνικού φοβερού και παράξενου θεάματος.
 - ❖ Ο ύπαρχος του Παύλου μίλησε για τις κινήσεις των άστρων.
 - ❖ Ο αυτοκράτορας έκανε(παρατατικός) πόλεμο εναντίον φοβερών λαών.
10. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: σερενάτα, νυκτερινός, σούμπιτος, πείθω, μοτοσυκλέτα;
11. Για να πουλήσεις το μερίδιό σου πρέπει να είναι _____ δικό σου: Να συμπληρώσετε το κενό της παραπάνω πρότασης με την κατάλληλη φράση: modus vivendi, modus operandi, carpe diem, de iure.

ΚΕΙΜΕΝΟ XIV (14)

1. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τις συνεκφορές στον ίδιο αριθμό.

ΠΤΩΣΕΙΣ	ΙΔΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
ΟΝ.	species horrenda			
ΓΕΝ.			ingentis magnitudinis	
ΔΟΤ.				
ΑΙΤ.		hominem similem		
ΚΛ.				
ΑΦ.				paucis diebus

2. Να γράψετε τα παρεπόμενα των αντωνυμιών και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με αυτές.

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
ΟΝΟΜ.	ipsa						
ΓΕΝ.							
ΔΟΤ.							
ΑΙΤΙΑΤ.		quem	neminem	eandem			
ΚΛΗΤ.							
ΑΦΑΙΡ.							

3. Να συμπληρώσετε τους άλλους χρόνους στο ίδιο πρόσωπο.

ΧΡΟΝΟΙ	ΡΗΜΑΤΑ					
ΕΝΕΣΤ.						
ΠΑΡΑΤ.						
ΜΕΛΛ.						
ΠΑΡΑΚ.	confugere	aspexi	concepisti	concussimus	adfecit	venistis
ΥΠΕΡΣ.						
Σ. ΜΕΛΛ.						

4. Να μεταφέρετε τις παρακάτω περιόδους στον άλλο αριθμό.

- ❖ Quem simul aspexit homo, nomen eius audire cupivit.
- ❖ Homo servum inclamavit et de mortuo eum interrogavit.
- ❖ Ille neminem viderat.
- ❖ Homo iterum se somno dedit eandemque speciem somniavit.(να μην αλλάξετε την λέξη somno)

5. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που απαιτείται κάθε φορά, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο(να κάνετε τα ρήματα των κυρίων προτάσεων σε οριστική παρακειμένου εκτός αν απαιτείται άλλος χρόνος με βάση τη συντακτική θεωρία).

- ❖ Confugit _____.(Italia)
- ❖ Animus sollicitus _____ a Cassio _____. (somnia, do)
- ❖ Germani erant viri _____/_____. (ingens magnitudo, να δοθεί με δυο τρόπους)
- ❖ Servi _____ (Cassius) inclamati sunt et de _____ _____.(homo, interrogo)
- ❖ Octavianus Cassium _____ et _____ capitis eum _____(cario, supplicium,adficio)
- ❖ Vix speciem _____, cum repente timorem ille _____. (video, concipio)
- ❖ Is narrat _____ _____ _____. (Cassius, Athenae, confugio)
- ❖ Nos in pace(=στην ειρήνη) _____ _____. (spes, habeo)
- ❖ Species _____ in _____ _____. (horrendus-a-um, somnus, homo, appareo)

6. Να επιφέρετε τις απαιτούμενες διορθώσεις.
- ❖ *Supplicio capite eum adfecit.*
 - ❖ *Respondit ille esse Orcus.*
 - ❖ *Octavianus omnes milites se capere cupivit, qui in exercitus M. Antonio erant.*
 - ❖ *Servi ipsos nemini viderunt et Cassius eos respondit ominem accipere.*
 - ❖ *Cassius vix sibi somnum dederat, cum repente homo similem effigiei mortuo eum apparuerat.*
7. «*post bellum Actiacum*», «*paucis post diebus*»: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παραπάνω φράσεις και να τις δώσετε με τον άλλο τρόπο.
8. Οι χρονικές προτάσεις που εισάγονται με τους συνδέσμους *ut, ubi, simul, postquam, cum primum* ποια χρονική βαθμίδα δηλώνουν και πως εκφέρονται; Να αναφέρετε παραδείγματα από τα κείμενα.
9. Να αναφέρετε όλα τα είδη του συνδέσμου *cum* και να γράψετε αυτά που υπάρχουν στα κείμενα με παραδείγματα.
10. «*venire*», «*esse*»: Να κάνετε λεπτομερή συντακτική αναγνώριση.
11. «*Athenas*»: Να αιτιολογήσετε συντακτικά τον παραπάνω τύπο.
12. *ingentis, magnitudinis, facie, squalida, effigiei, similem, mortui, ipsa, somnii*: Να κατατάξετε τις λέξεις στον παρακάτω πίνακα.

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	
ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ	ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ

13. «*ad se*»: Να κάνετε λεπτομερή συντακτική αναγνώριση, να αντικαταστήσετε τον τύπο «*se*» με τον κατάλληλο τύπο της *is, ea, id* και να επισημάνετε τη νοηματική διαφορά .
14. «*nomen eius*»: Να αντικαταστήσετε τον τύπο «*eius*» με τον κατάλληλο τύπο της *suus-a-um* και να επισημάνετε τη νοηματική διαφορά.
15. Να μεταφράσετε στα λατινικά τις παρακάτω προτάσεις.
- ❖ Ο Οκταβιανός επέβαλε στον Κάσσιο την ποινή του θανάτου.
 - ❖ Πριν καλά καλά ο Κάσσιος παραδοθεί στον ύπνο για δεύτερη φορά, ξαφνικά του παρουσιάστηκε η ίδια μορφή.
16. Να συμπληρώσετε τα κενά με την συντακτική αναγνώριση των λέξεων.
<i>magnitudinis</i>	είναι _____	στο _____.
<i>facie</i>	είναι _____	στο _____.
<i>similem</i>	είναι _____	στο _____.
<i>effigiei</i>	είναι _____	στο _____.
<i>mortui</i>	είναι _____	στο _____.
<i>de homine</i>	είναι _____	στο _____.
<i>supplicio</i>	είναι _____	στο _____.
<i>capitis</i>	είναι _____	στο _____.

17. Να κάνετε τη σύνταξη παθητική:

- ❖ Tum terror Cassium concussit et e somno eum excitavit.
- ❖ Cassius servos inclamavit et de homine eos interrogavit.
- ❖ Cassius iterum se somno dedit.

18. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: φυγή, σπεκουλάρω, φάτσα, φιγούρα, ρεκλάμα, φίρμα;

19. Να μεταφράσετε τις παρακάτω φράσεις: lapsus linguae, lapsus calami, mea culpa, scripta manent, verba volant.

ΚΕΙΜΕΝΟ XV (15)

1. Να συμπληρώσετε τους παρακάτω πίνακες με τα ουσιαστικά .

ΠΤΩΣΕΙΣ	ΙΔΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ							
ΟΝ.					magistratus		usus	
ΓΕΝ.				rei				
ΔΟΤ.								
ΑΙΤ.		pelles						
ΚΛ.								
ΑΦ.	studiis		fluminibus			equis		pedibus

ΠΤΩΣΕΙΣ	carne	civitas	ΠΤΩΣΕΙΣ	pedibus
ΓΕΝ.ΠΛ.			ΟΝ.ΕΝ.	
ΑΙΤ.ΠΛ.			ΑΙΤ.ΕΝ.	

2. Να κατατάξετε τα τριτόκλιτα επίθετα του κειμένου στον παρακάτω πίνακα γράφοντάς τα στην ονομαστική ενικού στα τρία γένη· σε ένα από αυτά να γράψετε την αφαιρετική ενικού, γενική και αιτιατική πληθυντικού του ουδετέρου.

ΜΟΝΟΚΑΤΑΛΗΚΤΑ	ΔΙΚΑΤΑΛΗΚΤΑ	ΤΡΙΚΑΤΑΛΗΚΤΑ
ΠΤΩΣΕΙΣ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ	
ΑΦΑΙΡ. ΕΝ.		
ΓΕΝ. ΠΛ.		
ΑΙΤ. ΠΛ.		

3. Να γράψετε τα αποθετικά ρήματα του κειμένου με τους αρχικούς χρόνους τους και στη συνέχεια τους ενεργητικούς τύπους τους ονομαστικά.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

4. Να συμπληρώσετε τους άλλους χρόνους στο ίδιο πρόσωπο και φωνή.

ΧΡΟΝΟΙ	ΡΗΜΑΤΑ					
ΕΝΕΣΤ.	nutriuntur	lavantur	cremini	habemur	sinunt	effeminor
ΠΑΡΑΤ.						
ΜΕΛΛ.						
ΠΑΡΑΚ.						
ΥΠΕΡΣ.						
Σ. ΜΕΛΛ.						

5. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τα ρήματα nutriuntur, lavantur, habetur, sinunt.

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ				
Β' ΕΝΙΚΟ ΟΡΙΣΤΙΚΗΣ				
ΕΝΕΣΤΩΤΑ				
ΜΕΛΛΟΝΤΑ				
Γ' ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟ ΟΡΙΣΤΙΚΗΣ				
ΕΝΕΣΤΩΤΑ				
Σ.ΜΕΛΛΟΝΤΑ				
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ				
ΕΝΕΣΤΩΤΑ				
ΜΕΛΛΟΝΤΑ				

6. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος.

venationibus	είναι αρσενικού γένους ή θηλυκού γένους
studiis	είναι αρσενικού γένους ή ουδετέρου γένους
consistit	είναι του consisto ή constito
lacte	σχηματίζει αιτιατική ενικού lactem ή lac
caseo	σχηματίζει κλητική ενικού case ή casee
carne	είναι αρσενικού γένους ή θηλυκού γένους
carne	σχηματίζει ονομαστική ενικού carno ή caro
carne	σχηματίζει γενική πληθυντικού carnum ή carnum
nutriuntur	είναι του nutrio 4 ή του nuntio 1
locis	με βάση το κείμενο στον αριθμό που βρίσκεται σχηματίζει

	ονομαστική loca ή loci
pelles	σχηματίζει ονομαστική ενικού pellis ή pelles
fluminibus	σχηματίζει αιτιατική ενικού fluminem ή flumen
magistratus	είναι ονομαστική ενικού ή ονομαστική πληθυντικού
equestribus	είναι του equester, equestris, equestre ή του equester, equesteris, equestere
pedibus	σχηματίζει ονομαστική και γενική ενικού pes, pedis ή pedes, pedis
necis	σχηματίζει ονομαστική και γενική ενικού necis, necis ή nex, necis

7. Να μεταφέρετε τις παρακάτω περιόδους στον ενικό αριθμό.
- ❖ *Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur.*
 - ❖ *Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur.*
(να μην αλλάξετε τη λέξη *pedibus*)
8. Να μεταφέρετε τις παρακάτω περιόδους στον πληθυντικό αριθμό.
- ❖ *Ephippiorum usus res turpis et iners habetur.*
 - ❖ *Populus eius terrae venationi et agriculturae studet.*
9. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις με τις σημασίες γράφοντας σε κάθε πλαίσιο της στήλης Β τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της στήλης Α. Στη στήλη Β υπάρχουν δυο σημασίες για τις οποίες δεν δίνονται οι αντίστοιχες λατινικές λέξεις τις οποίες θα πρέπει να συμπληρώσετε και στη στήλη Α υπάρχουν δυο λατινικές λέξεις για τις οποίες δεν δίνονται οι αντίστοιχες σημασίες τις οποίες θα πρέπει επίσης να συμπληρώσετε.

A	B
1) agricultura	☐ παγωμένος
2) caseus	☐ εκθηλύνω
3) frigidus	☐ ποτάμι
4) nex	☐ νομίζω
5) arbitrator	☐ έμπορος
6) sino	☐ επιτρέπω
7) potestas	☐ τυρί
8) flumen	☐ γεωργία
9) mercator	☐ πηδώ κάτω
10) nutrio	☐ τρέφω
11) _____	☐ _____
12) _____	☐ _____

10. Με τις ομάδες των λέξεων που δίνονται να κατασκευάσετε ισάριθμες προτάσεις αφού τοποθετήσετε την κάθε λέξη στον κατάλληλο τύπο (να κάνετε το ρήμα σε οριστική μέλλοντα).
- ❖ *magistratus, a, populus, creo, magnus-a-um, vis.*
 - ❖ *mater, nutrio, lac, puer.*
11. «*locis frigidissimis*», «*in fluminibus*», «*equestribus proeliis*»: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παραπάνω φράσεις, να τις αιτιολογήσετε και να τις γράψετε με άλλο τρόπο αν είναι δυνατόν.

12. Να βάλετε σε αγκύλες το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση με βάση το κείμενο.
ut	είναι	α. χρονικός σύνδεσμος	β. παραβολικός σύνδεσμος
quod	είναι	α. αναφορική αντωνυμία	β. αιτιολογικός σύνδεσμος
13. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που απαιτείται κάθε φορά, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο(να κάνετε τα ρήματα σε οριστική ενεστώτα).
- ❖ Incola _____ provinciae lacte, _____ et _____
_____/_____/_____ et in _____ _____/_____.
(nutrio, caseus, caro, flumen πληθ, lavo)
 - ❖ Germani usum ephippiorum _____ _____ et _____
_____. (res, turpis, iners, habeo)
 - ❖ Civitas _____ _____ cum potestate _____ et _____
_____. (magistratus πληθ, creo, vita, nex)
 - ❖ Antiqui Romani _____ _____ amabant, sed saepe ex equis desiliebant et pedibus cum _____ dimicabant. (equester-is-e, proelium πληθ, adversarius πληθ.)
 - ❖ _____ ab _____ belua _____.(dolus, incolae, propulso)
14. Να διορθώσετε τα λάθη.
- ❖ Incolae illae terrae venatione et agricultura student.
 - ❖ Nemo in liberam civitatem potestatem vitae necisque habet.
 - ❖ Rex equestribus proeliis ex suo equo fortiter proeliatur.
 - ❖ Nos frumenti nutrimini.
 - ❖ Germani locos frigidissimos se tenet et in flumina lavamini.
 - ❖ Illi a mercatoribus vinum importare non siverunt.
15. Να κάνετε τη σύνταξη ενεργητική.
- ❖ Lacte, caseo et carne nutriuntur.
 - ❖ Germani in fluminibus lavantur.
 - ❖ Ephippiorum usus res turpis et iners habetur a Germanis.
 - ❖ Vinum a mercatoribus ad se importari non sinunt (του απαρεμφάτου).
16. Να κάνετε τη σύνταξη του απαρεμφάτου παθητική και να δηλώσετε το ποιητικό αίτιο.
- ❖ Imperator milites beluam interficere iubet.
 - ❖ Imperator mercatores vinum in castra importare vetat.
 - ❖ Imperator socios bellum accipere non siverat.
17. Ποιες λατινικές λέξεις από το κείμενο συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: λακτόζη, καρναβάλι, σολίστας, λαβομάνος, οινοποιείο;
18. Να μεταφράσετε τις παρακάτω φράσεις: status quo, sui generis, erga omnes, verbatim, dum spiro spero, primus inter pares.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

1^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ

«Hostes adventare audio; speculatores nostri eos prope esse nuntiant. Vim hostium cavere debetis;

etsi retia vacua, plenas tamen ceras habebam. Silvae et solitudo sunt magna incitamenta cogitationis. Cum in venationibus eris, licebit tibi quoque pugillares adportare:

Maritus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolore magno cultrum extrahit et delictum punire parat. Populum concitat et Tarquinio imperium adimit. Liber iam populus Romanus duo consules, Iunium Brutum et Tarquinium Collatinum, deligere constituit.

Tu Aeneam ad caelum feres. Postea Iulus, Aeneae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam muniet. Post trecentos annos Ilia duos filios, Romulum et Remum, pariet, quos lupa nutriet. Romulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellabit. Romanis imperium sine fine erit.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε τα παραπάνω αποσπάσματα. (μονάδες 20)
2. Τι γνωρίζετε για τον Κικέρωνα; (μονάδες 10)
3. Ποιες λατινικές λέξεις από τα παραπάνω αποσπάσματα συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: μάξιμουμ, πλήρης, ιμπεριαλισμός, Ιούνιος, ποπολάρος; (μονάδες 10)
4. Να συνδέσετε τις λατινικές φράσεις της στήλης Α' με τη σημασία τους της στήλης Β' γράφοντας σε κάθε αριθμό της στήλης Α' το αντίστοιχο γράμμα της στήλης Β'. Στη στήλη Α' περισεύει ένα στοιχείο.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. a priori	α. η ισχύουσα κατάσταση
2. a posteriori	β. εκ του δικαίου
3. de facto	γ. εκ των υστέρων
4. de iure	δ. εκ των πραγμάτων
5. status quo	ε. εκ των προτέρων
6. carpe diem	

(μονάδες 10)

5. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

α.

Hostes:	τη γενική πληθυντικού,
speculatores:	τη δοτική πληθυντικού,
nostri:	τον ίδιο τύπο στο β' πρόσωπο για έναν κτήτορα,
eos:	τη γενική ενικού θηλυκού,
Vim:	την ονομαστική ενικού,
retia:	την αφαιρετική ενικού,
solitudo:	την αιτιατική ενικού,
Maritus:	την κλητική ενικού,
pater:	τη γενική πληθυντικού,
Illis:	τη δοτική ενικού ουδετέρου,
lacrimis:	την αιτιατική πληθυντικού,
cultro:	την κλητική ενικού,
vulnere:	την ονομαστική πληθυντικού,
caelum:	την αιτιατική ενικού και πληθυντικού,
filios:	την κλητική ενικού,
nomine:	την αιτιατική ενικού

(μονάδες 15)

β.

nuntiant:	το απαρέμφατο ενεστώτα,
cavere:	το β' ενικό παρατατικού,
inveniunt:	το γ' πληθυντικό μέλλοντα,
aperit:	το γ' πληθυντικό ενεστώτα,
extrahit:	το γ' ενικό υπερσυντελικού,
adimit:	το γ' πληθυντικό συντελεσμένου μέλλοντα,
feres:	όλα τα πρόσωπα του ενεστώτα,
condet:	το β' ενικό παρακειμένου,
constituit:	το γ' πληθυντικό ενεστώτα,
deligere:	το β' πληθυντικό μέλλοντα

(μονάδες 15)

6. **α.** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παρακάτω τύπους: **nostri, cogitationis, cum lacrimis, Tarquinio, Iunium Brutum, deligere, Postea, de nomine, Romanis**

(μονάδες 18)

- β.** Να αποδώσετε την παρακάτω φράση με τον άλλο τρόπο: **Post trecentos annos**

(μονάδες 2)

2^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit.

Quia ille metum exercitus Romani vicerat, imperator adversarios vincere potuit!

Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antonii fuerat, Athenas confugit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda. Existimavit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalida, similem effigiei mortui. Quem simul aspexit Cassius, timorem concepit nomenque eius audire cupivit. Respondit ille se esse Orcum.

Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistratus creantur cum vitae necisque potestate. Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: ephippiorum usus res turpis et iners habetur. Vinum a mercatoribus ad se importari non sinunt, quod ea re, ut arbitrantur, remollescunt homines atque effeminantur.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε τα παραπάνω αποσπάσματα. (μονάδες 20)
2. Τι γνωρίζετε για τη γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας; (μονάδες 10)
3. Ποιες λατινικές λέξεις από τα παραπάνω αποσπάσματα συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: οικοδομώ, κόμπλεξ, κούρσα, φιγούρα, λαβομάνος; (μονάδες 10)
4. Να συνδέσετε τις λατινικές φράσεις της στήλης Α' με τη σημασία τους της στήλης Β' γράφοντας σε κάθε αριθμό της στήλης Α' το αντίστοιχο γράμμα της στήλης Β'. Στη στήλη Α' περισεύει ένα στοιχείο.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. in medias res	α. το άλλο Εγώ
2. mea culpa	β. τα γραπτά μένουν
3. primus inter pares	γ. πρώτος μεταξύ ίσων
4. scripta manent	δ. λάθος μου
5. alter ego	ε. στο μέσο της υπόθεσης ή της πλοκής
6. casus belli	

(μονάδες 10)

5. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

α.

quae:	την αιτιατική πληθυντικού ουδετέρου,
complexum:	την κλητική ενικού,
ille:	τη δοτική ενικού ίδιου γένους,
somno:	την αιτιατική πληθυντικού,
ei:	τη δοτική πληθυντικού ουδετέρου,
species:	τη γενική ενικού,
ingentis:	την ονομαστική πληθυντικού ουδετέρου,
magnitudinis:	την αιτιατική ενικού,
similem:	την αφαιρετική ενικού ίδιου γένους,
nomen:	την κλητική πληθυντικού,
Locis:	την ονομαστική ενικού και πληθυντικού,
pelles:	τη γενική πληθυντικού,
civitas:	την αιτιατική πληθυντικού,
pedibus:	την κλητική ενικού,
ephippiorum:	την ονομαστική πληθυντικού

(μονάδες 15)

β.

cucurrit:	το α' πληθυντικό ενεστώτα ίδιας φωνής,
vicerat:	το β' ενικό μέλλοντα ίδιας φωνής,
potuit:	το γ' πληθυντικό μέλλοντα,
dederat:	το β' πληθυντικό ενεστώτα άλλης φωνής
apparuit:	το γ' ενικό παρατατικού ίδιας φωνής,
venire:	το γ' πληθυντικό ενεστώτα ίδιας φωνής,
aspexit:	το α' πληθυντικό μέλλοντα ίδιας φωνής,
concepit:	το β' πληθυντικό παρατατικού ίδιας φωνής,
cupivit:	το γ' πληθυντικό ενεστώτα ίδιας φωνής,
lavantur:	το απαρέμφατο ενεστώτα ίδιας φωνής,
gerit:	το γ' πληθυντικό συντελεσμένου μέλλοντα ίδιας φωνής,
creantur:	το γ' πληθυντικό μέλλοντα άλλης φωνής,
desiliunt:	το β' ενικό παρακειμένου ίδιας φωνής,
habetur:	το απαρέμφατο ενεστώτα ίδιας φωνής,
sinunt:	το β' πληθυντικό υπερσυντελικού ίδιας φωνής

(μονάδες 15)

6. α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παρακάτω τύπους: *exercitus, somno, magnitudinis, cum potestate, a mercatoribus, re*

(μονάδες 12)

- β. *domum, Athenas*: Να ξαναγράψετε τους παραπάνω προσδιορισμούς του τόπου έτσι ώστε να δηλώνετε στάση και απομάκρυνση.

(μονάδες 2)

- γ. *vincere, venire, esse, importari*: Να γράψετε το είδος των παραπάνω απαρεμφάτων, την συντακτική τους θέση, το υποκείμενό τους και να αιτιολογήσετε την πτώση του.

(μονάδες 4)

- δ. Να βρείτε τις δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με τον σύνδεσμο *cum* και να γράψετε το είδος του.

(μονάδες 2)

☞ Οι ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα μας: www.theoritiko.gr από 02/05.

... ΚΑΙ ΕΠΕΙΔΗ ΑΠΟ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΡΙΝΟΜΑΣΤΕ ...

ΑΡΙΣΤΕΥΣΑΝΤΕΣ – ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ

ΚΟΣΚΙΝΑΣ ΓΙΑΝΝΗΣ	49ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΝΟΜΙΚΗΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΣΤΑΘΑΚΑΡΟΥ ΙΩΑΝΝΑ	ΑΡΣΑΚΕΙΟ	ΝΟΜΙΚΗΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΜΠΟΣΙΝΑΚΗΣ ΝΙΚΗΤΑΣ	ΑΡΣΑΚΕΙΟ	ΝΟΜΙΚΗΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΚΑΛΠΟΥΖΟΣ ΔΗΜΟΣ	ΑΡΣΑΚΕΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ	ΝΟΜΙΚΗ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΠΑΦΥΛΙΑ ΣΤΥΛΙΑΝΗ	40ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΝΟΜΙΚΗΣ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ) ΑΠΘ
ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ	ΑΡΣΑΚΕΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ	ΝΟΜΙΚΗΣ (ΚΟΜΟΤΗΝΗ) ΔΠΘ
ΠΑΠΑΔΗΜΑΤΟΣ ΕΥΘΥΜΗΣ	3ο ΓΕΛ Π. ΦΑΛΗΡΟΥ	ΝΟΜΙΚΗΣ (ΚΟΜΟΤΗΝΗ) ΔΠΘ
ΤΣΟΥΡΑΜΑΝΗ ΜΥΡΤΩ	2ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ & ΙΣΤΟΡΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΠΑΝΤΕΙΟ 1 ^η !
ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΚΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	39ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ & ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΝΤΟΤΣΗ ΣΙΝΤΟΡΕΛΑ	1ο ΓΕΛ ΝΕΑΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΑΣ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ & ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ 9 ^η !
ΚΑΠΟΥΡΕΛΑΚΟΥ ΕΥΔΟΞΙΑ	9ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ 5 ^η !
ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ ΣΟΦΙΑ	20ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΜΑΡΙΑ-ΕΛΕΝΗ	21ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΠΑΝΤΕΙΟ
ΤΟΛΗ ΜΑΡΙΑ	40ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΠΑΝΤΕΙΟ
ΤΣΟΥΝΙΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΗ	8ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΠΑΝΤΕΙΟ
ΓΟΥΛΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	40ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΜΠΙΛΛΗ ΡΑΦΑΕΛΑ	12ο ΓΕΛ ΛΑΡΙΣΑΣ	ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΑΚΡΙΔΑ ΡΩΜΑΛΕΑ	49ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΜΑΝΔΗΛΑΡΗ ΜΑΡΙΑ	49ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΜΠΡΑΚΟΥΜΑΤΣΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ	50ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ (ΡΕΘΥΜΝΟ) ΠΑΝ. ΚΡΗΤΗΣ
ΣΗΦΟΓΙΩΡΓΑΚΗ ΧΡΥΣΗ	9ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ (ΡΕΘΥΜΝΟ) ΠΑΝ. ΚΡΗΤΗΣ
ΚΥΡΟΥ ΔΑΝΑΗ		ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ) ΑΠΘ

ΑΡΙΣΤΕΥΣΑΝΤΕΣ – ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ

ΜΠΑΜΠΕΤΑ ΕΛΕΝΗ	☛ ΙΟΝΙΟΣ ΣΧΟΛΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΠΑΝΤΕΙΟ 11 ^η !
ΚΑΚΑΤΣΑΪ ΧΡΥΣΑ	☛ 21ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΒΟΓΓΟΛΗΣ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	☛ 59ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΓΑΛΑΤΕΡΟΥ ΑΡΤΕΜΙΣ	☛ 49ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΓΚΟΜΕΖ ΑΡΑΣΕΛΙ	☛ 2ο ΓΕΛ ΜΟΣΧΑΤΟΥ	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	☛ 40ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΔΙΕΘΝΩΝ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΠΕΙΡΑΙΑΣ) ΠΑΠΕΙ
ΚΑΛΤΣΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	☛ 53ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΔΙΕΘΝΩΝ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΠΕΙΡΑΙΑΣ) ΠΑΠΕΙ
ΜΑΛΙΑΓΚΑ ΕΛΕΝΑ	☛ 9ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΑΘΗΝΑ) ΠΑΝΤΕΙΟ
ΛΙΑΡΟΠΗ ΜΕΡΟΠΗ- ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ	☛ 49ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΑΘΗΝΑ) ΠΑΝΤΕΙΟ
ΜΠΟΥΝΤΑΛΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	☛ 22ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΠΑΝΤΕΙΟ
ΓΚΟΥΜΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	☛ 22ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΞΕΝΙΚΑΚΗΣ ΣΠΥΡΟΣ	☛ 49ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ 31 ^η !
ΠΕΣΙΡΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	☛ ΑΡΣΑΚΕΙΟ	ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΓΡΥΠΑΡΗ ΑΝΤΩΝΕΛΛΑ	☛ 1ο ΓΕΛ ΨΥΧΙΚΟΥ	ΔΙΕΘΝΩΝ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΠΕΙΡΑΙΑΣ) ΠΑΠΕΙ
ΚΟΛΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	☛ 49ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ & ΙΣΤΟΡΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΠΑΝΤΕΙΟ
ΚΟΝΔΑΚΗΣ ΔΙΟΝΥΣΗΣ	☛ ΜΟΥΣΙΚΟ ΓΕΛ ΙΛΙΟΥ	ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΣΤΕΦΑΝΗ ΗΛΕΚΤΡΑ	☛ 18ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΠΑΝΤΕΙΟ 13 ^η !
ΚΟΡΦΙΑΤΗ ΟΥΡΑΝΙΑ	☛ 8ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΠΑΝΤΕΙΟ
ΚΥΡΟΥ ΙΩΑΝΝΑ	☛ 1ο ΓΕΛ ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ	ΔΙΕΘΝΩΝ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΠΕΙΡΑΙΑΣ) ΠΑΠΕΙ
ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ ΖΑΦΕΙΡΙΑ	☛ ΓΕΛ ΝΕΑΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΑΣ	ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (ΑΘΗΝΑ) ΠΑΝΤΕΙΟ
ΛΕΟΝΤΑΡΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	☛ 65ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (ΑΘΗΝΑ) ΠΑΝΤΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΕΥΣΑΝΤΕΣ – ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ

ΚΟΡΕΣΗ ΕΛΛΗ- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ	☛ ΛΕΟΝΤΕΙΟΣ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΡΗΓΚΟΥ ΜΑΡΙΑ- ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	☛ ΛΕΟΝΤΕΙΟΣ	ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ ΧΡΥΣΑ	☛ 18ο ΛΥΚΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ (ΡΕΘΥΜΝΟ) ΠΑΝ. ΚΡΗΤΗΣ
ΔΡΑΓΑΣΗ ΜΑΡΙΑ	☛ 49ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ (ΡΕΘΥΜΝΟ) ΠΑΝ. ΚΡΗΤΗΣ
ΚΑΤΕΡΙΝΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	☛ 18ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ (ΠΑΤΡΑ) ΠΑΝ. ΠΑΤΡΩΝ
ΚΑΤΕΡΙΝΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	☛ 18ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ (ΠΑΤΡΑ) ΠΑΝ.ΠΑΤΡΩΝ
ΜΠΑΖΟΥ ΣΟΦΙΑ	☛ 1ο ΓΕΛ ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ	ΑΓΩΓΗ & ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ (ΑΙΓΑΛΕΩ) ΠΑ.Δ.Α.
ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	☛ 50ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΑΓΩΓΗ & ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ (ΑΙΓΑΛΕΩ) ΠΑ.Δ.Α.
ΖΑΓΚΑΛΗ ΕΥΑ	☛ 65ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΑΓΩΓΗ & ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ (ΑΙΓΑΛΕΩ) ΠΑ.Δ.Α.
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ ΑΛΕΞΙΑ	☛ ΜΟΥΣΙΚΟ ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ (ΠΑΤΡΑ) ΠΑΝ. ΠΑΤΡΩΝ
ΤΣΙΠΗΡΑΣ ΠΑΥΛΟΣ	☛ 65ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ (ΠΑΤΡΑ) ΠΑΝ. ΠΑΤΡΩΝ
ΚΑΤΕΡΙΝΙΤΣΑ ΕΥΑΝΘΙΑ	☛ 59ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΡΩΣΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ & ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ & ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ
ΜΑΝΕΤΑΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	☛ 59ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ (ΠΑΤΡΑ) ΠΑΝ. ΠΑΤΡΩΝ
ΠΡΙΦΤΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	☛ ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ (ΠΑΤΡΑ) ΠΑΝ. ΠΑΤΡΩΝ
ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	☛ 2ο ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΑΓΩΓΗ & ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ (ΑΙΓΑΛΕΩ) ΠΑ.Δ.Α.
ΚΑΦΕ ΑΝΝΑ	☛ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΑΘΗΝΩΝ	ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΝΑΥΠΛΙΟ) ΠΑΝ. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΠΙΤΣΙΚΑ ΙΟΥΛΙΑ	☛ 63ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΙΣΤΟΡΙΑΣ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ (ΚΑΛΑΜΑΤΑ) ΠΑΝ. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΑΤΣΗ ΕΜΙΛΥ	☛ 50ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΚΟΡΙΝΘΟΣ) ΠΑΝ. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΑΡΙΣΤΕΥΣΑΝΤΕΣ – ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ

ΧΟΥΖΟΥΡΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	13ο ΓΕΛ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ (ΚΟΡΙΝΘΟΣ) ΠΑΝ. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΝΙΟΤΗ ANNA	ΛΕΟΝΤΕΙΟΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΑΙΓΑΛΕΩ) ΠΑ.Δ.Α.
ΖΕΦΙ ΚΛΑΟΥΝΤΙΟ	20ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ (ΑΙΓΑΛΕΩ) ΠΑΝ. ΔΥΤ. ΑΤΤΙΚΗΣ
ΚΟΥΚΟΤΑΚΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ	2ο ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ (ΒΟΛΟΣ) ΠΑΝ. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΜΠΟΥΚΑΛΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	22ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ & ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ (ΨΑΧΝΑ) ΕΚΠΑ
ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑ	18ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ & ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ (ΨΑΧΝΑ) ΕΚΠΑ
ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ ΕΛΙΣΑΒΕΤ	ΜΟΥΣΙΚΟ ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ & ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ (ΨΑΧΝΑ) ΕΚΠΑ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΖΩΗ	2ο ΓΕΛ ΠΕΥΚΗΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ (ΜΥΤΙΛΗΝΗ) ΠΑΝ. ΑΙΓΑΙΟΥ
ΜΑΥΡΟΥΔΑΚΗ ΕΛΕΝΗ	ΜΟΥΣΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΝΑΥΠΛΙΟ) ΠΑΝ. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΜΠΡΑΚΟΥΜΑΤΣΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	50ο ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ	ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΩΝ & ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ (ΝΑΥΠΛΙΟ) ΠΑΝ. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΠΑΛΑΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	4ο ΓΕΛ ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΘΗΝΑ) ΕΚΠΑ